

**ORTAÖĞRETİM KAPSAMINDA
ÖZEL DERSHANELERDEKİ
COĞRAFYA ÖĞRETİMİNİN
ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİNE GÖRE
DEĞERLENDİRİLMESİ:
ÇANAKKALE MERKEZ İLÇE ÖRNEĞİ**

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Cemal KORKUT

2008

ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ORTAÖĞRETİM SOSYAL ALANLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
COĞRAFYA EĞİTİMİ BİLİM DALI

ORTAÖĞRETİM KAPSAMINDA
ÖZEL DERSHANELERDEKİ COĞRAFYA ÖĞRETİMİNİN
ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ:
ÇANAKKALE MERKEZ İLÇE ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

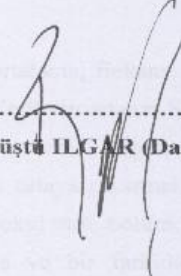
Tez Danışmanı
Yard. Doç. Dr. Rüşti ILGAR

Hazırlayan
Cemal KORKUT

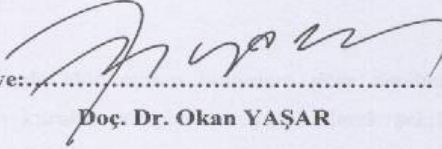
Çanakkale – 2008

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Cemal KORKUT'a ait "Ortaöğretim Kapsamında Özel Dershanelerdeki
Coğrafya Öğretiminin Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi:
Çanakkale Merkez İlçe Örneği" adlı çalışma, jürimiz tarafından Orta Öğretim Sosyal
Alanlar Eğitimi Ana Bilim Dalı Coğrafya Eğitimi Bilim Dalında **YÜKSEK LİSANS**
TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan:.....

Yard. Doç. Dr. Rüştü ILGAR (Danışman)

Üye:.....

Doç. Dr. Okan YAŞAR

Üye:.....

Yard. Doç. Dr. Çavuş ŞAHİN

ÖZET

Bu araştırma, ortaöğretim kapsamında özel dershanelerdeki coğrafya öğretiminin öğrenci görüşlerine göre değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Araştırma Çanakkale il merkezinde bulunan dershanelerdeki 311 öğrenciye uygulanan anket verilerinin toplanıp değerlendirilmesi ile gerçekleştirilmiştir. Dershanelerdeki coğrafya öğretiminin incelenmesinde dikkate alınan ana başlıklar; öğretim, yöntem teknik ve ilkeleri, sınıfta kullanılan araçlar ve gereçler, sınıf yönetimi ile ölçme ve değerlendirmedir.

Elde edilen veriler, aritmetik ortalama, frekans, yüzde, $t_{0.05}$ testi ve varyans, istatistik işlemlerle analiz edilmiştir. Verilerin analizi SPSS (Statistical Package for Social Science) paket programı kullanılarak yapılmıştır. Öğrencilerin görüşleri arasında farklılıkların olup olmadığını ortaya çıkarmak amacıyla, anket sorularına verilen cevap ortalamaları ile cinsiyet, okul türü, bölüm, başarı düzeyi ve dershaneye gidiş yılı değişkenleri karşılaştırılmış ve bir farklılaşma olup olmadığı ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Çalışma sonucunda elde edilen bulgulara göre dershanelerdeki coğrafya öğretimi, dershanelerin kuruluş amaçlarına uygun olarak şekillenmiştir. Öğretim etkinlikleri sınavda çıkabilecek olan sorulara yönelik hazırlanmış müfredatın hızlı bir tekrarı ve mümkün olduğu kadar çoktan seçmeli sorunun çözümü üzerinde yoğunlaşmıştır.

Ulaşılan bulgular ve yorumlara dayalı olarak, dershanelerdeki coğrafya öğretiminin yapısı ortaya konulmuş, eğitim sürecinde rollerini yerine getirmelerini daha etkili kılma ve öğrencilerin beklentilerini daha iyi noktalara taşımaları konularına yönelik öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Coğrafya Öğretimi, ÖSS Sınavı, Özel Dershane, Öğrenci Görüşleri, Değerlendirme

ABSTRACT

This research aims to evaluate the education of Geography at secondary education private courses according to the students point of view. The research has been put forth by collecting and evaluating the data of the survey which was carried out among 311 students who attend private courses in the central district of Çanakkale. The main titles which were taken note while examining the Geography education at private courses are; the methods, techniques and principals of education, the materials used in the classroom, class management and evaluation.

The data has been analysed by using arithmetic average, frequency, percentage, t 05 test and variance analysed statistic procedure. The analysing of the data has been done by using SPSS (Statistical Package for Social Science) computer programme. In order to show that if there is a difference among the students' opinions, their sexes, school types, sections, success levels and the years of attending private courses have been examined and it has been tried to show if there is a change or not.

According to the results, Geography education at private courses has been shaped for the purpose of its establishment. Education activities have been focused on a quick repetition of curriculum which is shaped by the questions of the exam and answering multiple choice test questions as much as possible.

Because of the results and comments that have been reached, the structure of Geography education at private courses has been described, and in order to make the students' roles more effective and carry their hopes to more reliable places, some suggestions have been made in the process of education.

Key Words: *Geography Education, OSS Exam, Special Courses, Students Ideas, Evaluation*

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	ii
İÇİNDEKİLER.....	iii
KISALTMALAR.....	vi
TABLULARIN LİSTESİ.....	vii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xi
ÖNSÖZ.....	xii
BÖLÜM I	
GİRİŞ	1
1.1.Özel Dershaneler.....	2
a) Özel Dershanelerin Ortaya Çıkış Nedenleri ve Fonksiyonları.....	2
b) Özel Dershanelerin Tarihi Gelişimi	5
c) Özel Dershanelerin Dayandığı Yasal Dayanaklar.....	7
d) ÖSS Sınavı ve Özel Dershanelerin Sınav Başarısına Katkısı.....	7
1.2. Çanakkale’de Eğitim Durumu ve Özel Dershaneler.....	9
1.3. ÖSS Sınavında Coğrafya’nın Önemi.....	11
1.4. Araştırmanın Uygulanmasında Değerlendirilen Kriterler.....	13
a) Coğrafya Öğretiminde Kullanılan İlkeler.....	14
b) Coğrafya Öğretiminde Kullanılan Öğretim Yöntem ve Teknikler...	15
c) Coğrafya Öğretiminde Sınıfta Kullanılan Araç ve Gereçler.....	18
d) Coğrafya Öğretiminde Sınıf Yönetimi.....	22
e) Coğrafya Öğretiminde Ölçme ve Değerlendirme.....	32
1.5. Problem Durumu.....	34
1.6. Araştırmanın Amacı.....	35
1.7. Alt Amaçlar.....	36
1.8. Hipotezler.....	37
1.9. Araştırmanın Önemi.....	38

1.10. Araştırmanın Sayıtlıları.....	39
1.11. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	39
1.12. Araştırmanın Tanımları.....	40
1.13. İlgili Araştırmalar.....	40

BÖLÜM II

YÖNTEM.....	46
2.1. Araştırma Modeli.....	46
2.2. Evren ve Örneklem.....	46
2.3. Verilerin Toplanması.....	48
2.4. Anket Sorularının Hazırlanıldığı Alanlar ve Soruların Kapsamı.....	49
2.5. Verilerin Çözümü ve Yorumlanması.....	55

BÖLÜM III

BULGULAR VE YORUM.....	56
3.1. Öğrencilerin Kişisel Özelliklerine İlişkin Bulgular ve Yorumu.....	56
3.2. Öğrencilerin Dershanelerdeki Coğrafya Öğretimine İlişkin Görüşlerine Yönelik Bulgular ve Yorumu.....	62
3.2.1. Öğrencilerin Dershanelerdeki Coğrafya Öğretiminde Yöntem Teknik ve İlkeler Konusundaki Görüşlerine Yönelik Bulgular.....	62
3.2.2. Öğrencilerin Dershanelerdeki Coğrafya Öğretiminde Yöntem Teknik ve İlkeler Konusundaki Görüşlerine Yönelik Yorumlar.....	82
3.2.3. Öğrencilerin Dershanelerdeki Coğrafya Öğretiminde Araç ve Gereçler Konusundaki Görüşlerine Yönelik Bulgular.....	83
3.2.4. Öğrencilerin Dershanelerdeki Coğrafya Öğretiminde Araç ve Gereçler Konusundaki Görüşlerine Yönelik Yorumlar.....	98
3.2.5. Öğrencilerin Dershanelerdeki Coğrafya Öğretiminde Zaman ve Öğretimin Yönetimi Konusundaki Görüşlerine Yönelik Bulgular.....	99
3.2.6. Öğrencilerin Dershanelerdeki Coğrafya Öğretiminde Zaman ve Öğretimin Yönetimi Konusundaki Görüşlerine Yönelik Yorumlar.....	120

3.2.7. Öğrencilerin Dershanelerdeki Coğrafya Öğretiminde Öğretmen Öğrenci İletişimi ve Öğrenme Ortamı Konusundaki Görüşlerine Yönelik Bulgular.....	122
3.2.8. Öğrencilerin Dershanelerdeki Coğrafya Öğretiminde Öğretmen Öğrenci İletişimi ve Öğrenme Ortamı Konusundaki Görüşlerine Yönelik Yorumlar.....	138
3.2.9. Öğrencilerin Dershanelerdeki Coğrafya Öğretiminde Değerlendirme Konusundaki Görüşlerine Yönelik Bulgular.....	140
3.2.10. Öğrencilerin Dershanelerdeki Coğrafya Öğretiminde Değerlendirme Konusundaki Görüşlerine Yönelik Yorumlar.....	149
BÖLÜM IV	
SONUÇ VE ÖNERİLER	151
4.1. Sonuçlar.....	151
4.2. Öneriler.....	155
KAYNAKÇA.....	157
EKLER.....	170
Ek 1. Anket.....	171
İZİN YAZILARI.....	173

KISALTMALAR

AÖSS.	: Ağırlıklı Öğrenci Seçme Sınavı Puanı
A.S.N.	: Anket Sıra No
ÇMEM.	: Çanakkale Milli Eğitim Müdürlüğü
İTO.	: İstanbul Ticaret Odası
MEB.	: Milli Eğitim Bakanlığı
MEİ.	: Milli Eğitim İstatistikleri
Mm.	: Multi Medya
ÖSS.	: Öğrenci Seçme Sınavı
ÖSYM.	: Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi
ÖYS.	: Öğrenci Yerleştirme Sınavı
ÖZ-DE-BİR.	: Özel Dershaneler Birliği
SPSS.	: Statistical Package For Social Sciences

TABLOLARIN LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 1. ÖSS'deki Coğrafya Testleri ve Kapsamları	11
Tablo 2. Ağırlıklı ÖSS Puanları (AÖSS) Hesaplanırken Test Standart Puanlarının Çarpılacağı Katsayılar.....	12
Tablo 3. Coğrafya Öğretiminde Yöntem ve Tekniklerle İlgili Sorulan Sorular.....	50
Tablo 4. Coğrafya Öğretiminde İlkelerle İlgili Sorulan Sorular	50
Tablo 5. Coğrafya Öğretiminde Sınıfta Kullanılan Araç ve Gereçlerle İlgili Sorular	51
Tablo 6. Coğrafya Öğretiminde Zamanın Yönetimiyle İlgili Sorular	51
Tablo 7. Coğrafya Öğretiminde Öğretimin Yönetimiyle İlgili Sorular	52
Tablo 8. Coğrafya Öğretiminde Öğretmen-Öğrenci İletişimiyle İlgili Sorular	52
Tablo 9. Coğrafya Öğretiminde Öğrenme Ortamının Düzenlenmesiyle İlgili Sorular.....	53
Tablo 10. Coğrafya Öğretiminde Ölçme ve Değerlendirmeye İlgili Sorular	53
Tablo 11. Öğrencilerin Cinsiyet ve Okul Türlerine Göre Dağılımları	56
Tablo 12. Öğrencilerin Cinsiyet ve Bölümlerine Göre Dağılımları	57
Tablo 13. Öğrencilerin Cinsiyet ve Okuldaki Başarı Durumlarına Göre Dağılımları.....	57
Tablo 14. Öğrencilerin Cinsiyet ve Dershaneye Gidiş Yıllarına Göre Dağılımları.....	58
Tablo 15. Öğrencilerin Okuduğu Okul Türü ve Bölümlerine Göre Dağılımları.....	58
Tablo 16. Öğrencilerin Okuduğu Okul Türü ve Okuldaki Başarı Durumlarına Göre Dağılımları.....	59
Tablo 17. Öğrencilerin Okuduğu Okul Türü ve Dershaneye Gidiş Yıllarına Göre Dağılımları.....	59
Tablo 18. Öğrencilerin Okuldaki Başarı Durumları ve Bölümlerine Göre Dağılımları.....	60

Tablo 19. Öğrencilerin Okuldaki Başarı Durumları ve Dershaneye Gidiş Yıllarına Göre Dağılımları.....	61
Tablo 20. Öğrencilerin Dershanelerdeki Coğrafya Öğretiminde “Yöntem, Teknik ve İlkeler” Konusundaki Görüşleriyle Cinsiyet Arasındaki Farklar...	63
Tablo 21. Öğrencilerin Dershanelerdeki Coğrafya Öğretiminde “Yöntem, Teknik ve İlkeler” Konusundaki Görüşleriyle Okul Türü Arasındaki Farklar.....	67
Tablo 22. Öğrencilerin Dershanelerdeki Coğrafya Öğretiminde “Yöntem, Teknik ve İlkeler” Konusundaki Görüşleriyle Bölümler Arasındaki Farklar.	71
Tablo 23. Öğrencilerin Dershanelerdeki Coğrafya Öğretiminde “Yöntem, Teknik ve İlkeler” Konusundaki Görüşleriyle Başarıları Arasındaki Farklar.	75
Tablo 24. Öğrencilerin Dershanelerdeki Coğrafya Öğretiminde “Yöntem, Teknik ve İlkeler” Konusundaki Görüşleriyle Dershaneye Gidiş Yılları Arasındaki Farklar.....	79
Tablo 25. Öğrencilerin Dershanelerdeki Coğrafya Öğretiminde “Araç ve Gereçler” Konusundaki Görüşleriyle Cinsiyet Arasındaki Farklar.....	84
Tablo 26. Öğrencilerin Dershanelerdeki Coğrafya Öğretiminde “Araç ve Gereçler” Konusundaki Görüşleriyle Okul Türü Arasındaki Farklar.....	87
Tablo 27. Öğrencilerin Dershanelerdeki Coğrafya Öğretiminde “Araç ve Gereçler” Konusundaki Görüşleriyle Bölümleri Arasındaki Farklar.....	90
Tablo 28. Öğrencilerin Dershanelerdeki Coğrafya Öğretiminde “Araç ve Gereçler” Konusundaki Görüşleriyle Başarı Durumları Arasındaki Farklar..	93
Tablo 29. Öğrencilerin Dershanelerdeki Coğrafya Öğretiminde “Araç ve Gereçler” Konusundaki Görüşleriyle Dershaneye Gidiş Yılları Arasındaki Farklar.....	96
Tablo 30. Öğrencilerin Dershanelerdeki Coğrafya Öğretiminde “Zaman ve Öğretimin Yönetimi” Konusundaki Görüşleriyle Cinsiyet Arasındaki Farklar.....	100
Tablo 31. Öğrencilerin Dershanelerdeki Coğrafya Öğretiminde “Zaman ve Öğretimin Yönetimi” Konusundaki Görüşleriyle Okul Türü Arasındaki Farklar.....	105

Tablo 32. Öğrencilerin Dershanelerdeki Coğrafya Öğretiminde “Zaman ve Öğretimin Yönetimi” Konusundaki Görüşleriyle Bölümler Arasındaki Farklar.....	103
Tablo 33. Öğrencilerin Dershanelerdeki Coğrafya Öğretiminde “Zaman ve Öğretimin Yönetimi” Konusundaki Görüşleriyle Başarı Durumları Arasındaki Farklar.....	113
Tablo 34. Öğrencilerin Dershanelerdeki Coğrafya Öğretiminde “Zaman ve Öğretimin Yönetimi” Konusundaki Görüşleriyle Dershaneye Gidiş Yılları Arasındaki Farklar.....	117
Tablo 35. Öğrencilerin Dershanelerdeki Coğrafya Öğretiminde “Öğretmen-Öğrenci İletişimi ve Öğrenme Ortamı” Konusundaki Görüşleriyle Cinsiyetine Arasındaki Farklar.....	123
Tablo 36. Öğrencilerin Dershanelerdeki Coğrafya Öğretiminde “Öğretmen-Öğrenci İletişimi ve Öğrenme Ortamı” Konusundaki Görüşleriyle Okul Türü Arasındaki Farklar.....	127
Tablo 37. Öğrencilerin Dershanelerdeki Coğrafya Öğretiminde “Öğretmen-Öğrenci İletişimi ve Öğrenme Ortamı” Konusundaki Görüşleriyle Bölümler Arasındaki Farklar.....	130
Tablo 38. Öğrencilerin Dershanelerdeki Coğrafya Öğretiminde “Öğretmen-Öğrenci İletişimi ve Öğrenme Ortamı” Konusundaki Görüşleriyle Başarı Durumları Arasındaki Farklar.....	133
Tablo 39. Öğrencilerin Dershanelerdeki Coğrafya Öğretiminde “Öğretmen-Öğrenci İletişimi ve Öğrenme Ortamı” Konusundaki Görüşleriyle Dershaneye Gidiş Yılları Arasındaki Farklar.....	136
Tablo 40. Öğrencilerin Dershanelerdeki Coğrafya Öğretiminde “Değerlendirme” Konusundaki Görüşleriyle Cinsiyet Arasındaki Farklar....	140
Tablo 41. Öğrencilerin Dershanelerdeki Coğrafya Öğretiminde “Değerlendirme” Konusundaki Görüşleriyle Okul Türü Arasındaki Farklar.	142
Tablo 42. Öğrencilerin Dershanelerdeki Coğrafya Öğretiminde “Değerlendirme” Konusundaki Görüşleriyle Bölümler Arasındaki Farklar...	144

Tablo 43. Öğrencilerin Dershanelerdeki Coğrafya Öğretiminde “Değerlendirme” Konusundaki Görüşleriyle Başarı Durumu Arasındaki Farklar.....	146
Tablo 44. Öğrencilerin Dershanelerdeki Coğrafya Öğretiminde “Değerlendirme” Konusundaki Görüşleriyle Dershaneye Gidiş Yılları Arasındaki Farklar.....	148

ŞEKİLLER LİSTESİ

	Sayfa
Şekil 1. Evren ve Örneklem Grubunu Oluşturma Süreci.....	47
Şekil 2. Anket Sorularının Konulara Göre Dağılımına İlişkin Sayısal Bilgiler.....	49
Şekil 3. Anketlerin Uygulanmasına İlişkin Sayısal Bilgiler.....	54

ÖNSÖZ

Eğitim, geleceğe ve insana yapılan bir yatırımdır; tesadüfi öğrenmelere bırakılmayacak kadar önemlidir. Eğitim etkinliklerinde yapılacak en küçük hatalar geriye dönüşü olmayacak sonuçlar doğurabilir. Bu nedendir ki son yıllarda ülkemizde hızla gelişen özel eğitim kurumlarında yürütülen eğitim çalışmaları, devlet eliyle yapılan denetimlerin yanında bilimsel araştırmalarla da üzerinde durulması gereken önemli bir konudur.

Ülkemizde daha önceki dönemlerde sınavlara hazırlık amacıyla kurulan özel eğitim kurumları, bugün eğitimin her kademesinde devletin de desteğiyle giderek yaygınlaşmaktadır. Bu kurumların önemli bir bölümünü sınavlara hazırlık işlevini ön plana çıkartan özel dershaneler oluşturmaktadır. Ülkemizde özel dershaneler resmi, sivil kuruluşlar ve toplum tarafından ciddi anlamda tartışıla gelmiş ve hala tartışılmaktadır. Tartışmaların seyri değişse de değişmeyen tek şey, özel dershanelerin sayısının sürekli artması ve hizmet ettikleri öğrenci kitlesinin fazlaşmasıdır. Bu nedenle bilim adamları, dershanelerin varlığı üzerine yapılan tartışmaların yanında, dershanelerin işlevleri üzerine de çalışmalar yapılmalıdır.

Bu çalışma, yukarıda açıklanmaya çalışılan düşüncelere dayalı olarak; Çanakkale il merkezinde bulunan dershanelerdeki öğrencilerin görüşlerine göre, dershanelerdeki coğrafya öğretimini değerlendirmek, yapısını irdelemek ve coğrafya eğitimine bir nebze de olsa katkı sağlayabilmek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Çalışmamın her aşamasındaki yardımlarından ve katkılarından dolayı tez danışmanım Yard. Doç. Dr. Rüşti ILGAR'a, yüksek lisans öğrenimim boyunca akademik gelişimime katkılar sunan anabilim dalı başkanımız Doç. Dr. Okan YAŞAR'a, her konuda benden desteğini esirgemeyen eşim Nurcan KORKUT'a, çalışmalarına sürekli eşlik eden biricik kızım Zehra KORKUT'a ve hayatımın her aşamasında bana destek olan annem ve babama gönülden teşekkür ediyorum.

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Eğitimin, yetenekli genç insanlara, kendilerine toplumda değer verilen bir konum sağlayabilecek becerileri kazandırıp servet ve güç eşitsizliklerini ortadan kaldıracığı ileri sürülür (Giddens 2000:446). İlkel çağlarda bir insanın hayatta kalabilmesi için avcılık, toplayıcılık, ateş yakmak gibi basit birkaç beceriyi bilmesi yeterliydi. Sanayi devrimi, endüstrileşme ve kentleşme gibi toplumsal değişimler neticesinde iş dünyasında istenilen niteliklerde de ciddi değişimler olmuştur. Günümüzde ise basit işler için bile bir uzmanlık ve belli bir mesleki becerinin kazanılmış olmasına önem verilmektedir. İnsanların iş bulabilmesi için sahip olması gereken nitelikler her geçen gün artmaktadır. Bu durumda öne çıkmanın yolu daha iyi bir eğitimden geçmektedir (Dağlı 2006:1).

Ülkemizde her yıl farklı liselerden mezun olan binlerce genç üniversite giriş sınavına katılmaktadır. Genç nüfusu çok olan ülkemizde, öğrenci sayısının fazla olması ve yükseköğretim kurumlarının kontenjanlarının yetersiz kalması sınava giren öğrenciler arasında seçim yapılmasını zorunlu hale getirmiştir. İyi bir ücretle iş bulabilen bölümler incelendiğinde o yıl üniversite sınavına giren öğrenciler arasında en başarılı % 5'lik grubun içinde yer almak gerekmektedir. Dolayısıyla lise yıllarında da öğrenciler üniversitede iyi bir programı kazanabilmek için çok çalışmak ve milyonu aşkın akranı ile rekabet ederek yüksek bir akademik başarıyı yakalamak zorundadır (Yıldırım ve Ergene 2003:225).

Eğitim, artık sadece anayasal bir hak ve sosyal bir hukuk devletinin görevi olarak görülmemekte, aynı zamanda ekonomik açıdan "eğitilmiş insan gücü" en verimli üretim alanlarından birisi olarak kabul edilmektedir. Ülkemizde de eğitime olan talep, tüm bu değişimlerin ve gelişmelerin doğrultusunda artış göstermektedir. Üniversitede okumaya istekli aday sayısı hızla artarken, üniversite sayısındaki artış

bu ihtiyaca cevap verememektedir. Bu durum sadece bizde böyle değildir. Üniversiteleşme oranı yüksek olan ABD, Japonya gibi ülkelerde bile üniversiteye girebilmek için öğrenciler arasında kıyasıya bir yarış vardır. Örneğin Japonya’da her yıl ilkokul öğrencilerinin % 49,5’i, ortaokul öğrencilerinin % 64,2’si, lise öğrencilerinin ise % 35,8’i, Yunanistan’da lise-2’de okuyan öğrencilerin % 60’ı, lise-3’te okuyan öğrencilerin % 90,1 özel dersanelere devam etmektedir. ABD’de üniversiteye hazırlık kursu için bir öğrenci ortalama 1200 dolarlık harcama yaparken, Türkiye’de bu rakam 300 dolar civarındadır (İTO 2005:37-46). Ancak; Almanya, Fransa, Avusturya, Rusya, Avustralya, İngiltere ve Hollanda gibi bazı ülkelerde, öğrencilerin üst okullara geçişi bilimsel bir yönlendirme ile yapılmaktadır. Bu gibi ülkelerde, özel dersane türü kurumlar azdır yâda yoktur (Erdoğan 2001: 167).

Türk eğitim sisteminde başarı, odak kavram haline gelmiştir. Anne babalar, çocuklarının üniversitede iyi bir lisans programına yerleşmesi için her türlü özveride bulunmaktadırlar. Türkiye’de üniversiteye giriş süreci ilköğretimin ilk yıllarından başlamakta ve zorlamalı bir süreç olarak yaşanmaktadır (Yıldırım ve Ergene 2003:224). Bu zorlu süreçte üniversite adayı gençlerin niteliklerini artırma çabası, temel işlevi “sınavlara hazırlık” olan özel dersanelerin gelişimleri için en önemli etken olarak karşımıza çıkmaktadır.

1.1. Özel Dersaneler

Bu başlık altında özel dersanelerin ortaya çıkış nedenleri, fonksiyonları, tarihi gelişimi, yasal statüleri ve öğrencilerin sınavlarına olan katkısı irdelenmiştir.

a) Özel Dersanelerin Ortaya Çıkış Nedenleri ve Fonksiyonları

Üniversiteye giriş sınavı son yıllarda özellikle medya araçlarının da artması ve konuya yoğun dikkat çekilmesiyle birlikte, sayıları 1.5 milyona yaklaşan genç bir grubun başarılı olabilmek, bir yükseköğretim programını kazanarak eğitim almaya hak kazanmak adına yarıştığı, dolayısıyla toplumun büyük bir kesiminin ilgilendiği bir konu haline gelmiştir. Çünkü bu sınav tüm öğrencilerin ve onların velilerinin hayatında son derece önemli bir yere sahiptir. Bu sınav sonunda sınavı kazanan öğrenciler istedikleri meslek dallarında öğrenim görmeye hak kazanmaktadırlar

(ÖSYM 2001:2). Öğrencilerin öğrenim görmek istediği alanda eğitim alması yeterli puanla mümkün olduğundan, dershanelerden yararlanmayı gerekli kılmaktadır.

Ülkemizde ortaöğretim kurumları sonrasında istihdam olanakları oldukça kısıtlıdır. Özellikle mesleki özellikte olmayan liselerden mezun olduktan sonra herhangi bir iş kolunda kalifiye personel olarak işe başlamak neredeyse mümkün değildir. Bu nedenle lise öğreniminden sonra yüksek öğretim kurumlarına girip herhangi bir alanda uzmanlaşmak öğrencilerin gelecekleri için çok önemlidir. Üniversite sınavına giren öğrencilerin yığılmasının önemli nedenlerinden biri de yüksek öğrenime öğrenci hazırlayan ortaöğretim kurumlarının sahip olduğu öğrenci sayısının, yüksek öğretim kontenjanlarının çok üzerinde olmasıdır.

ÖSYM'nin açıkladığı 2005 ÖSS istatistiklerine göre 2005 ÖSS sınavına girmek için 1.800.000 kişi müracaat etmiştir. Üniversitelerimizin toplam kontenjanı meslek yüksek okulları da dahil yaklaşık 400.000'dir. Bu durum yüz binlerce lise mezunu gencimizin açıkta kalacağı anlamına gelmektedir. Gelişmiş ülkelerdeki örneklerde olduğu gibi bizde de öğrenciler yarışta üstün gelebilmek için pek çok çareye başvurumaktadırlar (Cüceloğlu 1993: 292). Özel dershanelerin ortaya çıkışında en önemli etmenlerden biri Türkiye'deki üniversite sayısının, üniversitede eğitim görmek isteyen öğrenci sayısına göre az oluşundan kaynaklanmaktadır. Gelişmiş ülkelerdeki üniversite düzeyi okullaşma oranlarıyla Türkiye'deki okullaşma oranları karşılaştırıldığında, Türkiye'deki üniversite sayısının çok yetersiz kaldığı ortaya çıkmaktadır (Dağlı 2006:2). Yükseköğretim çağ nüfusunun 2010–2011 döneminde aynı seviyelerde kalacağı varsayıldığında bile; bu eğitim öğretim yılında yükseköğretimde yaklaşık 2.400.000 öğrenci bulunacaktır. Ortaöğretimdeki okullaşma oranının artması yükseköğretimdeki okullaşma talebini artırmaktadır. 8 yıllık kesintisiz zorunlu eğitime geçişle birlikte ortaöğretimde okullaşma oranı yükselmeye başlamıştır. Üniversite kapısında yığılma artmaktadır. Ülkemizin son 30 yılında liseden mezun olan öğrenci sayısı üniversitelerin kapasiteleri arasında fark artarak devam etmektedir. İşte bu açık velileri ve öğrencileri sınav gelmeden önce tedbir almaya yöneltmektedir. Bu amaçla öğrenciler özel dersane özel okul gibi kurumların kapısını çalmaktadır (Kanat 2005: 138).

Ortaöğretim boyunca işlenen derslerin çok iyi öğrenilmesi, yüksek öğretim kurumlarına geçiş için temel faktördür. Lise öğrenim süreci boyunca yaşanan olumsuzluklar, sınav başarısını düşürmektedir. Özel eğitim kurumlarından faydalanma olgusunu ortaya çıkaran faktörlerin bir diğeri de ortaöğretimde derslerin boş geçmesi gibi bilgi eksikliğinin oluşmasını sağlayan olumsuz faktörlerdir.

Ülkemizde; eğitimin öğrencilerin gelecekleri için önemi, sınava giren öğrencilerin fazlalığı, sınav yapısının eleyici özelliği ve ortaöğretim okullarında yaşanan problemler gibi faktörler ÖSS sınavı başarısında avantajlı hale geçmek için dershaneye gitme ihtiyacını giderek yaygınlaştırmaktadır. Hatta dershane eğitiminden faydalanma zamanı sınava giriş yılının çok öncesine gitmektedir. Bugün ilköğretim düzeyinden itibaren dershaneye gidilmeye başlandığı gözlenmektedir. Dershanelere olan yoğun talep bu özellikteki kurumların sayısını hızla arttırmıştır.

2005 yılında eğitim sistemimiz yapılandırmacı anlayışa göre yeniden düzenlenmiştir. Yeni program anlayışı; eğitim sürecinde öğrenciyi merkeze almaktadır (Tomal ve Şenol 2007:68). Ders kitaplarında bilişsel düzeydeki verilerden ziyade birçok etkinlik bulunmaktadır. Öğrencilerin bu etkinlikleri gerçekleştirerek bilgiyi anlamlandırması ve yapılandırması beklenmektedir. Öğrencilerin etkinliklere çok fazla zaman harcaması bilişsel düzeydeki kazanımların tümüne ulaşmasını zorlaştırmaktadır. Mevcut sınav yapısının daha çok bilişsel kazanımları ölçmesi, dershanelere olan ilgiyi daha da arttıracığı olasıdır.

Ülkemizde yukarıda açıklanan nedenlerden dolayı sayıları üç bini geçen dershanelerin kuruluş amacı, Özel Dershaneler Tıp Yönetmeliği'nin 6'ncı maddesinde şöyle ifade edilmektedir:

Öğrencileri;

- Zayıf oldukları derslerden yetiştirmek ve bilgi seviyelerini yükseltmek
- Bir üst okulun giriş sınavlarına hazırlamak
- Belli alanlarda ilerlemek amacıyla araştırma ve inceleme yapmak, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda uzmanlaşmak isteyen öğrencilere gerekli olanak ve yardımı sağlamak, bu gibi öğrencileri tespit ve teşvik etmek

- Kamu veya özel kuruluşlarca yapılacak olan sınavlara hazırlamak.

Yukarıda ifade edilen amaçlar doğrultusunda faaliyetlerini sürdüren özel dershaneler, özellikle “üst okulların giriş sınavlarına hazırlık” konusunda yoğunlaşmışlardır (İTO 2005:17). Dershanelerin amacı; kısaca “öğrencilerin sınavda daha başarılı sonuç almasını sağlamak” olarak ifade edilebilir. Bunun için, öğrenme eksikliklerinin giderilmesi kadar sınava ve sınav tiplerine alıştırma, sınav sırasında zamanı doğru kullanma gibi doğrudan sınav olgusu ile ilgili becerilerin kazandırılmasının da dershanelerin amaçları kapsamında düşünülmesi gerekir (Umay 2000:121).

Sonuç olarak özel dershaneler gelişen ve yenilenen ÖSS sınavlarına ayak uyduramayan ortaöğretim kurumlarının açığını kapatmak üzere bir zorunluluk olarak ortaya çıkmıştır.

b) Özel Dershanelerin Tarihi Gelişimi

İnsanların öğrenme ihtiyacı, insanlık tarihi kadar eskidir. İnsanların daha çok öğrenme isteği duyması ise okul sistemi dışında ücretle ders alma "özel ders" ihtiyacını ortaya çıkartmıştır. Bu daha çok daha resim, müzik gibi sanat dallarıyla başlayan bir uygulamadır. Daha sonraları diğer alanlara da yayılmıştır. Bu durum günümüzde de devam etmektedir. Okul yolu ile öğrenme sistemi geliştikten sonra da, daha çok öğrenme, daha iyi öğrenme isteği ile beraber, ücretle ders alma ihtiyacı gene devam etmiştir. Bununla da ücretli (paralı) öğretim yapan kurumlar, Türkiye'deki adıyla "Özel Öğretim Kurumları" doğmuştur.

Özel öğretim kurumlarından olan dershanelerin ülkemizdeki tarihçesinde 1915, 1965, 1983 ve 1984 yılları önemli tarihler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Yaygın eğitim kapsamındaki özel dershanelerin, Türkiye'deki geçmişi cumhuriyet döneminden öncedir. 1915 yılında yayınlanan Mekatib-i Hususiye Talimatnamesi'yle özel dershaneler yasal statü içine alınmıştır (Duman 1986: 54). Talimatname'nin içeriği adından da anlaşılacağı gibi, "Özel Okullar" ile ilgili olmakla beraber, Talimatname'nin 1'nci ve 16'ncı maddelerinde "dershanelerden de

söz edilmektedir. Bu "Talimatname"de "dershane" sözü geçen ilgili maddelerin bölümleri, bir fikir vermek üzere, aynen aşağıya alınmıştır: Madde 1- "... Bir veya birkaç fen, lisan veya sanat tahsiline mahsus olarak bu veçhile açılan dersaneler dahi mekâtibi hususiyeden maduttur." Madde 16- "... Açılacak mekâtip hakkında hükûmeti mahalliye ve Maarif İdarelerince yapılması lâzım gelen tetkikat ve tahkikat salifüzzikir dersaneler hakkında işbu esaslar üzerine icra edilerek ruhsatnamesi ita kılınır."

Günümüzdeki özel dersaneler, 1965 yılında çıkarılan, 625 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu'na dayanarak açılıp işletilmektedir. Bu durumda, başlangıçta fen, lisan veya sanat öğrenimi için açılan ve bir "özel okul" gibi düşünülen özel dersaneler, 1965 yılından sonra daha çok takviye kursları şekline dönüşmüştür. Bu tarihten sonra birkaç yıl geçmeden özel dersanelerin varlıkları tartışma konusu olmuştur. 1970'li yıllarda başlayan tartışma, 12 Eylül 1980 ihtilâlinde sonra daha da yoğunlaşmış, 1983 'te özel dersanelerin kapatılması ile ilgili bir yasa tasarısı kurucu meclis gündemine getirilmiştir. Uzun tartışmalardan sonra, kapatılmayı öngören bu yasa tasarısı reddedilmiştir. Ancak, o zamanlar onay mercii olan Milli Güvenlik Konseyi bu kararı veto ederek, kapatılma ile ilgili önergeyi kabul ederek, çıkarttığı 16.06.1983 tarih ve 2843 sayılı yasa ile özel dersanelerin, bu yasanın yürürlüğe giriş tarihinden bir yıl sonra, yani 31.07.1984 tarihinden itibaren kapatılmasına karar vermiştir.

Bir araya gelen dersane sahipleri bir taraftan tasfiye işlemleri yaparken bir taraftan da aynı yıl yapılan seçimler sonucunda kurulan hükümet nezdinde çeşitli girişimlerde bulunarak kapatılma kararının kaldırılması çabasına girmişlerdir. Bu çabalar sonuç vermiş ve yeni hükümet, özel dersanelerin faaliyetini sürdürmesini sağlayan 11 Temmuz 1984 tarih ve 3035 sayılı yasayı kabul etmiştir. Bu yasa ile 625 sayılı Özel Öğretim Kurumları Yasası'nın bazı maddeleri değiştirilmiş ve bir yıl önce 2843 sayılı yasa ile getirilen kapatma hükmü iptal edilmiştir.

Türkiye genelinde faaliyet gösteren 174 özel dershanenin 100 den fazla kurucusunun toplantıyla 08 Ağustos 1985'te oluşturulan 7 kişilik geçici yönetim kurulu ile Özel Dersaneler Birliği Derneği (ÖZ-DE-BİR) kurulmuştur. 39

maddeden oluşan dernek tüzüğü İçişleri Bakanlığı'nın 06.12.1985 tarih ve 06-28-104/11165 sayılı yazısı ile onaylanmış, Ankara'da yayınlanmakta olan bir gazetenin 08.12.1985 tarihli nüshasında yayınlanmıştır. Bundan sonra, özel dersaneler hem nicelik olarak hem de nitelik olarak gelişmeye başlamıştır (<http://www.ozdebir.org.tr>). 1984 yılında 174 olan özel dersane sayısı bugün 3000'e ulaşmış ve tüm Türkiye'ye yayılmıştır. Bu gün tüm illerde ve pek çok ilçede özel dersaneler vardır (İTO 2005:11).

c) Özel Dersanelerin Dayandığı Yasal Dayanaklar

Türkiye'deki özel öğretim kurumları, 625 sayılı yasa çıkıncaya kadar 1915 yılında çıkarılan 1331 talimatnamesiyle, 1926 tarih ve 789 sayılı kanunun 3. maddesi ve buna istinaden çıkarılan genelgelere göre kurulmuş ve yürütülmüştür. Fakat özel öğretim kurumlarının sayısal olarak zaman içinde artması ve kurumsal olarak gelişmeleri bu talimatnameyi yetersiz duruma getirmiştir. Bu amaçla çıkarılan genelge ve yönetmelikler ortaya çıkan yasal boşluğu doldurmaya yetmemiştir. Bunun üzerine 1965 yılında 625 sayılı özel öğretim kurumları kanunu çıkarılmıştır (MEB 2004: 24). Günümüzde faaliyette olan dersaneler 625 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu çerçevesinde kurulmuş olan kuruluşlardır (Eyüpoğlu 2002). Özel dersanelerin açılışı 625 sayılı kanunun 3. maddesine dayanarak yapılmaktadır. Özel dersanelerin işleyişleri ise yine aynı kanuna dayalı olarak çıkartılan tüzük ve yönetmeliklerle düzenlenmektedir. Özel dersanelerin denetimleri 625 sayılı kanunun 2. maddesine göre Milli Eğitim Bakanlığına tabi olup, eğitim öğretim ve yönetim bakımından özel yönetmeliklerine göre teftiş ve denetime tabi tutulurlar.

d) ÖSS Sınavı ve Özel Dersanelerin Sınav Başarısına Katkısı

Ülkemizde üniversiteye giriş, 1960'lı yıllara gelinceye kadar lise mezunları az olduğundan pek çok fakülte, kendisine başvuran bu mezunları sınavsız kabul etmiştir. Lise mezunlarının artması ve lise dengi okul mezunlarına da yükseköğretime başvurma hakkı verilmesiyle fakülteler kendi amaçlarına uygun giriş sınavları düzenlemeye başlamıştır. 1960'lı yıllarda, önce bazı üniversiteler kendileri için giriş sınavları düzenlemeye başlamışlar; sonra bazı üniversiteler bu amaçla

birlikte hareket etme yoluna gitmişlerdir. Aday sayılarındaki artış, sınavlarda çok sorulu ve objektif tip testlerin hazırlanmasını, başvurma, puanlama, seçme ve yerleştirme, sonuçları bildirme gibi işlemlerde bilgi işlem yöntem ve araçlarından yararlanılmasını gerektirmiştir. Bu nedenle 1974 yılında, Üniversitelerarası Kurul, üniversiteye giriş sınavlarının tek merkezden yapılmasını uygun bulmuş ve 1750 sayılı Üniversiteler Kanununun 52. Maddesine dayanarak 19 Kasım 1974 tarihinde Üniversitelerarası Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezini (ÜSYM) kurmuştur.

1974 yılından bu yana üniversiteye giriş sınavı, ÖSYM tarafından düzenlenen merkezi sınavla yapılmaktadır. 1980 yılına kadar sınavlar tek aşamalı olarak yapılmıştır. 1981 yılından sonra ise sınav iki aşamalı olarak yapılmaya başlanmıştır. 1987 yılına kadar sınavın birinci aşaması Öğrenci Seçme Sınavı-ÖSS adı altında "seçme", ikinci aşaması olan Öğrenci Yerleştirme Sınavı-ÖYS birinci aşamada seçilen adayları "yerleştirme" amacını taşımakta iken, 1987 yılından itibaren her iki sınav da hem seçme hem de yerleştirme amacına dönük olarak kullanılmaya başlanmıştır (Dökmen 1992:5). 1999 yılında sınav sisteminde gerçekleştirilen bir değişiklikte ÖYS kaldırılmış ve tüm yükseköğretim programlarına öğrenci seçme ve yerleştirme ÖSS ile yapılmaya başlanmıştır. 2006-ÖSS'de yapılan değişiklikte sınavın bir basamakta uygulanmasına devam edilmiş, ancak soruların bir kısmı önceki yıllarda olduğu gibi ÖSS tipinde sorulmuş, bir kısmı ise tüm lise müfredatı göz önünde tutularak hazırlanmıştır (<http://www.osym.gov.tr>. 17.11.2007).

Yapılan bir araştırmada, üniversiteye girişte özel dersanelerin sınav başarısına etkisini ortaya çıkarmak amacıyla, Türkiye'nin yedi coğrafi bölgesinden seçilmiş özel dersane öğrencilerinden 314 denekle ilgili tüm veriler istatistiksel değerlendirmeye alınmıştır. Yapılan istatistiksel değerlendirmeler sonucunda: özel dersanelerdeki eğitim sürecinde öğrenci başarısının arttığı, deneme sınavı (ÖSS-AD ve ÖSS-D) ve Öğrenci Seçme Sınavı (ÖSS) sonuçlarındaki başarılar arasında anlamlı bir ilişki olduğu ve çalışmanın yürütüldüğü coğrafi bölgelerde farklı sonuçların ortaya çıktığı saptanmıştır (Morgil, Yılmaz, Erökten ve Geban 2001:89).

Özel dersanelerin okullara bir alternatif gibi görülmesi bir yandan olumsuz olarak değerlendirilmekte bir yandan da okulların yetersiz kaldıkları noktalardaki

açıkları kapattıkları için önerilmektedir. Özel dershanelerin, program dışına çıkmadıkları, büyük ölçüde okulda öğrenilenleri tekrar ederek, bu bilgileri belirli bir tekniğe göre uygulamayı öğrettikleri görülmektedir (Duman 1986: 45). Öğrencileri dershaneye yönlendiren en önemli faktör, bu kurumlara devam eden öğrencilerin sınavda sergiledikleri performanslarının daha yüksek oluşudur. Genelde başarı oranı yüksek olan bu eğitim kurumlarında öğrenim gören öğrencilerin, 2004 yılında yapılan ÖSS'de %90 oranında bir başarı sağladığı görülmüştür (Kanat 2005: 138).

Günümüzde dershaneye giden öğrencilerin üniversite giriş sınavlarında, dershaneye gitmeyen öğrencilere göre daha başarılı oldukları tespit edilmiş bir gerçektir. Bu tespit genel başarıyı oluşturan öğelerden biri olan coğrafya alanı içinde geçerlidir denilebilir.

1.2. Çanakkale İlinde Eğitim Durumu ve Özel Dershaneler

Çanakkale'de eğitimle ilgili veriler incelendiğinde mevcut durumun ülke ortalamasının üzerinde olduğu görülür. Mevcut eğitim koşulları ilk ve ortaöğretimde başarı düzeyini de yükseltmiştir. İldeki okuryazar oranı % 93'tür.

2006–2007 öğretim yılında 3 bağımsız anaokulu ve ilköğretim okulları ile kız meslek liseleri bünyesinde 197 derslikte 224 anasınıfı şubesi bulunmaktadır. Bu şubelerde 3717 öğrenci eğitim görmektedir. Görev yapan öğretmen sayısı 133 olup derslik başına düşen öğrenci sayısı 16,8'dir. Çağ nüfusuna göre okullaşma oranı % 21,1'dir. 198 ilköğretim okulunda 2,201 öğretmen görev yapmakta olup, 45,257 öğrenci öğretime devam etmektedir. Derslik başına düşen öğrenci sayısı 21,2'dir (ÇMEM 2007:3). Türkiye'de aynı öğretim yılı itibariyle ilköğretimde derslik başına düşen öğrenci sayısı 34'tür. Çağ nüfusuna göre okullaşma oranı % 100'e yaklaşmıştır. Bu oran Türkiye'de % 96,34'tür (MEİ 2007:10).

Ortaöğretimde; okul sayısı 74'tür. Lise ve dengi okullarda 1,306 öğretmen görev yapmakta olup 18.681 öğrenci eğitim öğretime devam etmektedir. Bu okulların 14 tanesi il merkezinde bulunmakta olup öğrenci sayısı 5918'dir (ÇMEM 2007:7). Orta öğretimde derslik başına düşen öğrenci sayısı 21,3'tür (ÇMEM

2007:3). Türkiye’de aynı öğretim yılı itibariyle ortaöğretimde derslik başına düşen öğrenci sayısı 31’dir (MEİ 2007:10).

Çanakkale ili genelinde bulunan özel dershane sayısı 30’dur (ÇMEM 2007:6). Bu sayı il merkezinde ise 14’tür. Bunlar;

- a) Özel Boğaz Dershanesi
- b) Özel Çanakkale Zafer Dershanesi
- c) Özel Dilko Başarı Dershanesi
- d) Özel Erişen Anafen Dershanesi
- e) Özel Erişen Fen Eğitim Merkezi Dershanesi
- f) Özel Fen Bilimleri Merkezi Dershanesi Çanakkale Meydan Şubesi
- g) Özel Final Dergisi Dershanesi Çanakkale Şubesi
- h) Özel Hedef Bil Dershanesi
- i) Özel Öz Bilgim Dershanesi
- j) Özel Öz Bilgim Dershanesi Bireysel Şubesi
- k) Özel Yeni Öge Dershanesi
- l) Özel Merkez Uğur Dershanesi Merkez Şubesi
- m) Özel Merkez Uğur Dershanesi Kolej Şubesi
- n) Özel Us Sınav Dershanesidir.

Çanakkale merkez ilçede kurulan ilk dershane 1980 yılında açılmış olan Özel Merkez Uğur Dershanesi merkez şubesi’dir. Yedi yıl kadar sonra 1987’de ikinci, 1989’da üçüncü dershane açılmıştır. 1990’lı yıllarda özel dershanelerin sayısında hızlı bir artış yaşanmamış olup, açılan dershane sayısı üçtür. Özel dershanelerin sayısındaki artış 2000’li yıllardan sonra başlamıştır. 2000’li yılların başında Çanakkale’de altı olan dershane sayısı beş yılda 11’e iki yıl sonra da 14’e yükselmiştir. Çanakkale merkez ilçedeki dershanelere giden öğrenci sayısı 2122’dir. Bu sayının 672 tanesini ortaöğretim öğrencileri oluşturmaktadır. Türkiye’de 2006–2007 öğretim yılında 3986 özel dershaneye 1071827 öğrenci devam etmiştir. Bu kurumlarda görev yapan öğretmen sayısı 47621’dir (MEİ 2007:27).

1.3. ÖSS Sınavında Coğrafyanın Önemi

Üniversite adaylarını üniversite giriş sınavlarına hazırlamak için yapılmış olan dersaneler, aslında eğitim sisteminde mevcut olan bir boşluğu doldurmaktadır. Dersanelerde derslere ayrılan zamanı, dersin zorluk derecesi ve sınavdaki soru sayısı belirlemektedir. Coğrafyanın önemi ÖSS’de çıkan soru sayısı ile orantılıdır (İlgar 2006:282).

Sınav sonunda öğrencilerin öğrenim görmek istedikleri meslek dallarına göre 2007-ÖSS’ye giren adaya iki bölümden oluşacak bir sınav uygulanmaktadır. Birinci bölümde ortak derslerle ilgili Türkçe Testi, Sosyal Bilimler-1 Testi, Matematik-1 Testi, Fen Bilimleri-1 Testi; ikinci bölümde ise liselerin alan dersleri ile ilgili Edebiyat-Sosyal Bilimler Testi, Sosyal Bilimler-2 Testi, Matematik-2 Testi ve Fen Bilimleri-2 Testi yer alacaktır (ÖSYM 2007:9).

Tablo 1. ÖSS’deki Coğrafya Testleri ve Kapsamları

Test	Testin Kapsamı	Soru Sayısı Bakımından Yaklaşık Payı (%)
Sos-1	Coğrafya	34
Ed-Sos	Türkiye Coğrafyası	27
Sos-2	Ülkeler Coğrafyası	23

ÖSYM, Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sistemi Kılavuzu, Ankara: 2007 s.24

Tablo 1’de görüldüğü üzere ÖSS birinci bölümdeki Sosyal Bilimler-1 testinin % 34’ü, ÖSS ikinci bölümdeki Edebiyat-Sosyal Bilimler testinin % 27’si, Sosyal Bilimler-2 testinin % 23’ü coğrafya sorularından oluşmaktadır.

Tablo 2. Ağırlıklı ÖSS Puanları (AÖSS) Hesaplanırken Coğrafya Test Standart Puanlarının Alanlara Göre Çarpılacağı Katsayılar

AÖSS Puanları	Tür	Sos-1	Mat-1	Fen-1	Ed-Sos	Sos-2	Mat-2	Fen-2	Dil
AÖSS-SÖZ-1	1,0	0,7	0,3	0,2	-	-	-	-	-
AÖSS-SAY-1	0,3	0,2	1,0	0,7	-	-	-	-	-
AÖSS-EA-1	0,8	0,3	0,9	0,2	-	-	-	-	-
AÖSS-DİL	0,5	0,2	0,2	1,0	-	-	-	-	1,2
AÖSS-SÖZ-2	0,5	0,35	0,3	0,2	0,5	0,35	-	-	-
AÖSS-SAY-2	0,3	0,2	0,5	0,35	-	-	0,5	0,35	-
AÖSS-EA-2	0,4	0,3	0,45	0,2	0,4	-	0,45	-	-

ÖSYM, Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sistemi Kılavuzu, Ankara: 2007 s.25

Tablo 2’de görüldüğü gibi 2007-ÖSS’ye giren adayların AÖSS-SÖZ-1, AÖSS-SAY-1, AÖSS-EA-1 ve AÖSS-DİL puanlarının hesaplanmasında farklı oranlarda olsa da Sosyal Bilimler-1 Testindeki coğrafya soruları etkili olmaktadır. Bu puan türleri ortaöğretim kurumlarındaki tüm öğrencileri kapsamaktadır. 2007-ÖSS ikinci bölümündeki sorulardan ise sınava giren adayların AÖSS-SÖZ-2 ve AÖSS-EA-2 puanı hesaplanacak olan öğrenciler coğrafya sorularından etkilenmektedir. Sonuç olarak ÖSS sınavının birinci bölümüne giren tüm bölüm öğrencileri, ikinci bölümüne giren sözel ve eşit ağırlık öğrencileri coğrafya sorularından farklı oranlarda da olsa etkilenmektedir.

1.4. Araştırmanın Uygulanmasında Değerlendirilen Kriterler

Bir eğitim programının dört temel özelliği taşıması gerektiği söylenebilir. Bunlar; a- yetiştirilecek olan bireylerde gözlenmesi istenen hedefler, b- hedeflere ulaşmak için gerekli olan içeriğin seçilmesi ve düzenlenmesi, c- hedeflere ulaşmak için gerekli olan öğrenme-öğretme süreci yani eğitim durumları, d- belirlenen hedeflere ulaşma derecesi yani değerlendirme olarak ifade edilebilir (Tay 2005:210).

Çalışmada ifade edilen dört temel özellikten, bireylerde gözlenmesi istenen hedefler üzerinde durulmamıştır. Dershanelerdeki coğrafya öğretimi geriye kalan üç özellik yani, hedeflere ulaşmak için gerekli olan içeriğin seçilmesi ve düzenlenmesi, öğrenme-öğretme süreci yani eğitim durumları ile değerlendirme alanları dikkate alınarak değerlendirilmiştir. Değerlendirmeye alınan özellikler kategorilere ayrılmış olup aşağıdaki gibidir.

- a) Dershanelerdeki coğrafya öğretiminde kullanılan ilkeler
- b) Dershanelerdeki coğrafya öğretiminde kullanılan öğretim yöntem ve teknikler
- c) Dershanelerdeki coğrafya öğretiminde sınıfta kullanılan araç ve gereçlerin önemi
- d) Dershanelerdeki coğrafya öğretiminde sınıf yönetimi
  - zaman yönetimi
  - öğretimin yönetimi
  - öğretmen-öğrenci iletişimi
  - öğrenme ortamının düzenlenmesi
- e) Dershanelerdeki coğrafya öğretiminde ölçme ve değerlendirme

a) Coğrafya Öğretiminde Kullanılan İlkeler

Öğrencilerin öğretimin amaçlarına beklenen düzeyde ulaşabilmelerini kolaylaştıran sınıf yönetiminde önemli bir aktör olan öğretmenin belirli bir takım ilkeleri takip etmesi ve sınıf ortamında bu ilkelere uyması gerekliliği vardır (Terzi 2002). Bu ilkelere öğretmen rollerinin izleyeceği aşamalar da denilebilir. Bunları öğrencinin derse giriş davranışlarının desteklenmesi, öğrenci gelişimine yardım için harekete geçebilme ve bu gelişim için başvurulacak bir sonraki aşamanın doğru bir biçimde tespit edilmesi olarak ifade edebiliriz (Harlen 1998:66). Dershanelerdeki coğrafya öğretiminin öğrenci görüşlerine göre irdelenmesi amacıyla hazırlanan ankette, dikkate alınan ilkeler beş soru ile değerlendirilmiştir.

Coğrafya için ilke terimini, temel görüş veya bilimsel davranış, ya da coğrafi düşüncenin esasları şeklinde ele almalıyız. Coğrafi görüşte birbirleriyle ilişkili başlıca üç önemli ilke vardır. Bunlar; dağılım, karşılıklı ilgi ve sebebiyet ilkeleridir. Dağılım ilkesi sadece coğrafya biliminde uygulandığı için coğrafyanın başlı başına büyük bir bilim olmasını sağlayan en önemli ilkedir. Coğrafi sorunların analiz ve sentezinde göz önüne alınması gereken ilk hareket noktası, olaylar arası ilişkilerdir. Bu nedenle coğrafya da olaylara, bir birinin tamamlayıcısı olarak bakılmalıdır. Coğrafi düşüncede de olayların sebep ve sonuçlarının tespitinde ve uygulanmasında dikkat edilecek önemli nokta, sebep ve sonuçların birbiriyle olan korelasyonlarını (karşılıklı ilişkileri) gösterecek şekilde düşünmektir (Doğanay 1992:20-21-22).

Öğrenen, içinde bulunduğu, ilgi kurduğu nesnel olayları, daha kolay algılar, yani öğrenir. Bu nedenle öğretimde, yakın çevre olayları ile yeterli düzeyde ilgi kurmadan, uzak çevre olaylarına geçilmemelidir. Öğretimde bilgiler, daha önce edinilmiş bilgiler üzerinde temellendirilir. Temel kavramları kazandırmadan, öğrenciye daha ayrıntılı ve zor bilgileri öğretmek mümkün değildir. Öğretilseler bile, kalıcı olmazlar. Soyut bilgilerin öğrenilmesi ve öğretilmesi, oldukça güçtür. Bu nedenle öğretimde, somut kavram ve bilgilerden başlanarak, soyut kavram ve olaylara doğru bir öğretim sırası izlenir (Doğanay 1992:110-111-112-113).

b) Coğrafya Öğretiminde Kullanılan Öğretim Yöntem ve Teknikler

Yöntem, gerçeğe en kısa yoldan ulaşmak için kullanılan zihinsel ve işlemsel süreçlerdir (Sönmez 1998:1). Demircioğlu'na göre (2002) öğrencilerde istenen davranış değişikliğinin meydana getirilebilmesi için, belirlenen amaç ve hedeflere uygun strateji, yöntem ve tekniklerin kullanılması bir gerekliliktir (İlgar 2006:280). Öyle ki sınıf yönetiminde uygulanan hiçbir teknik her zaman geçerli ya da başarılı sonuçlar sağlamaz. Ancak, öğretmenlerin yeni tekniklere, uygulamalara, açık olabilmekle birlikte, elde olanları da uyarlamak, uygun zamanda uygun teknikle yaklaşmak, öğrencilere ulaşabilmenin yollarını aramak ve açık bir sınıf ortamı yaratmak gibi sorumlulukları vardır (Tuyan ve Beceren 2004:38). Coğrafya öğretiminde de kalıcı öğrenmeyi öğretmen, doğru ve yerinde kullanılan; yöntem, teknik ve araç-gereç tercihiyle sağlayacaktır (Coşkun 2004b:99). Öğretmenin yönetime olan yatkınlığı, bilgi, beceri, deneyim ve alışkanlığına bağlı olarak değişim göstermektedir. Diğer yandan öğretmenin yöntem konusunda seçici olabilmesi, çok farklı yöntemleri tanımaları ve kullanılabilmesi ile olanaklıdır (Güngördü 1999). Sınıf gerçeğini anlamlandırmada deneyim ve uzmanlıkla ilgili olarak öğretmenler arasında yöntem farklılıklarının olduğu, uzmanlaşmış öğretmenlerin sınıfın içerisinde önemli olanla önemli olmayana ayırt etmede daha yetenekli oldukları görülmektedir (Berliner 1997:73).

Dershanelerdeki coğrafya öğretiminde ne gibi yöntem ve tekniklerin kullanıldığı anketteki yedi soru ile araştırılmıştır. Kullanılıp kullanılmadığı sorgulanan yöntem ve tekniklerle ilgili açıklamalar aşağıda sunulmuştur.

Geleneksel yöntemlerin kullanılması coğrafya öğretiminde önemli bir sorundur. Coğrafya öğretiminde problemler irdelendiğinde karşılaşılan sorunların çoğunlukla geleneksel olarak nitelenen yöntemlerden kaynaklandığı anlaşılmaktadır. Geleneksel yöntemler eğitim kalitesini düşürdüğü gibi öğrenilen bilgilerin kalıcı olmasını da engellemektedir (Yaşar 2005a:82). Coğrafya eğitimi ile ilgili son dönemde yapılan yüksek lisans ve doktora tezleri incelendiğinde coğrafya öğretmenlerimizin anlatım ve soru cevap yöntemlerinden vazgeçmediği ve geleneksellikten kurtulamadığı anlaşılmaktadır.

Geleneksel öğretim yönteminin kullanılması sebebiyle meydana gelen sorunlar şu şekilde sıralanabilir:

- Öğretilen bilgilerin kalıcı olmaması
- Bilgilerin sınav için ezberlenip hızla unutulması
- Bilginin çoğunun öğrencilerce eksik ya da yanlış anlaşılması
- Öğrenilen bilgi ve becerilerin gerçek dünyada etkin bir biçimde kullanılamaması
- Öğrencilerin kendilerini yeterince ifade edememesi ve öğrencinin özgüven sorunu yaşaması (Coşkun 2004:236).

Coğrafya Dersi Öğretim Programı'nda kazanımlar; birçok zihinsel beceriyi vurgulamakta, öğrenme süreçlerinde ise aktif öğrenme yöntemlerinin ve öğretimsel işlerin kullanımını gerektirmektedir (MEB 2005:18). Sosyal bilimlerde her çeşit öğrenmeyi gerçekleştirecek tek bir yöntem yoktur, birbirlerine benzer veya farklı olan çeşitli yöntem ve teknikler vardır. Her yöntemin üstünlükleri yanında, yetersizlikleri, sınırlılıkları vardır. Bu yüzden tek yöntemle yetinmemek, yöntemleri çeşitlendirmek; dolayısıyla birinin yetersizliğini, bir diğerinin üstün yanlarıyla gidermek gerekir. (Ünal ve Çelikkaya 2004:153). Coğrafya derslerinde doğru ve etkili öğretim için; anlatım, soru-cevap, gösteri, gezi-gözlem, iş ve deney ile problem çözme yöntemleri kullanılabilir (Akbulut 2004:65).

Coğrafya öğretiminde her konuda mutlaka anlatım metodu kullanılmaktadır. Ancak bu yapılırken anlatım yönteminin bir ders boyunca kullanım süresine ve ilkelerine mutlaka dikkat edilmelidir. Öğretmenin konuşması, hareketleri, görünümü, anlatımdaki açıklık ve göz teması bu yöntemde çok önemlidir (Küçükahmet 2000:71). Coğrafya öğretiminde; özellikle tanımlara, genel ilkelere, teorilere, modellere ilişkin bilgilerin öğrencilere verilmesinde anlatım yöntemi kullanılmalı, ancak bu görsel materyalle desteklenmelidir. Yani anlatımın çeşitli yöntemlerle renklendirilmesi önemlidir (Tomal 2004b). Coğrafya konuları içinde yeri geldikçe sorular sorulmalı, dersin başına veya sonuna sorular saklanmamalıdır. Özellikle

basit, açık ve düzgün bir dille coğrafi düşünce ilkelerine bağlı ve sebep-sonuç ilişkisine dayanan sorular sorulmalıdır (Akbulut 2004:69).

Öğretmen konumundaki eğitimcinin, öğrencilere bir şeyin yapılış şeklini göstermek, bir varsayımı kanıtlamak ya da bir ilkeyi doğrulamak amacıyla yaptığı her türlü faaliyete gösteri yöntemi denir. Bu yöntem, değişik olgu ve olayları, göstererek anlatmak, açıklamak ve ispat etmek demektir (Doğanay 2002:163). Coğrafya derslerinde teorik olarak işlenen konular çoğunlukla geziler sırasındaki incelemelerle pekiştirilmelidir (Gök ve Girgin 2001:64). Gezi-gözlem, belli eğitsel amaçları gerçekleştirmek için herhangi bir olayı, önceden hazırlanmış bir plan dahilinde incelemektir (Büyükkaragöz ve Çivi 1994:103). Ancak öğrencilerin gelişim özelliklerinden kaynaklanan sınırlılıklar, fazla zaman alması, okulların imkanlarının yetersiz olması ve maddi yük getirmesi gibi nedenlerle gezi-gözlem metodu nadiren uygulanabilen bir metottur. O halde coğrafya konularının işleniş esnasında öğretim, yöntem ve teknikleriyle çok iyi kombine edilmiş görsel materyal kullanımı; algılamayı ve öğrenmeyi kolaylaştırır, unutmayı azaltır ve hatırlamayı sağlar. Ayrıca yanına gidilmesi ya da sınıfa taşınması mümkün olmayan olay, olgu ve varlıkları sınıfa taşır (Yaşar 2004). Öğretmenler, öğrenme döngüsünde yer alan yaşantısal yöntemleri kullanarak dersleri daha açık ve anlaşılır hale getirmeye çalışmalıdırlar (Demirkaya 2004:70).

Öğrencilere bilgi ve becerileri kazandırmak için, dersi veren eğitimciler birçok öğretim yöntemi kullanmaktadır. Kullanılan yöntemlerin içinde en yeni ve kalıcı olanı grupla öğrenme yöntemidir (Şimşek, Doymuş ve Kızıloğlu 2005:68). İşbirlikçi öğrenme yöntemi özellikle karmaşık üst düzey öğrenmelerde akademik başarıyı arttırmakta ve öğrencilerin birbirlerine olan güvenlerini, konu alanlarına ilişkin tutum ve ilgi gibi özelliklerini de geliştirmektedir (Doymuş ve Şimşek 2005:62).

Eğitim sisteminin öğrencilere potansiyellerini geliştirme fırsatı vermesi ve ülke kalkınmasında etkin rol oynayabilmesi için öğretimin içerik ve yöntemleri eleştirel düşünme, bilimsel düşünme, ilişkisel düşünme, akıl yürütme ve yaratıcı düşünme gibi becerileri kazandıracak şekilde yeniden düzenlenmelidir (Özden

1997:22). Beyin fırtınası öğrencide yaratıcı düşünmeyi geliştirmekte öğrencide kendini tanıma için bir fırsat oluşturmaktadır (Gold, Jenking, Lee, Monk, ve Diğerleri 1991:73). Yaratıcılık, hem bir süreç hem de bu sürecin sonunda ortaya özgün bir ürün koyma (Sonmez 1993:143), dünyaya yeni ürünler ya da düşünceler sunabilme (Noyanalpan 1993:43), önceden olmayan yeni bir şeyi meydana getirme veya üretme yeteneği olarak ele alınmaktadır (Dennard 2002:24). Coğrafya alanıyla ilgili konular, özellikleri itibariyle buluş yoluyla öğretime oldukça uygundur. Buluş yoluyla öğretimde oldukça geniş bir zaman dilimine ve çok sayıda araç gerece gereksinim duyulması, bu yöntemin uygulanmasını güçleştirmektedir (Aydın 2001:286).

Her öğrencinin en azından bir zeka alanında üstün olduğu anlayışından hareket eden çoklu zeka kuramı, coğrafya derslerinde öğretim yöntemi çeşitliliğini esas alır. Çoklu zeka kuramını benimsemiş bir coğrafya öğretmeni, öğrencilerinin zeka alanlarındaki potansiyellerini dikkate alarak farklı öğretim stillerine başvurur. Ancak bu şekilde, konularla ilgili çeşitli kavramları öğretmek ve ilgi çekici hale getirmek mümkün olabilir (Tomal 2006:298).

En iyi öğretim yöntemi dersin konusu, amacı ve hedeflerine uygun olanıdır (Akbulut 2004:75). Görüldüğü gibi coğrafya öğretiminde birçok strateji, yöntem ve teknik kullanılabilir. Bu farklı yaklaşımlara birbirlerinin rakipleri olarak değil, eksikliklerin giderilmesinde faydalanılacak dost unsurlar olarak yaklaşılmalıdır. Asıl amaç; hedeflenen davranış, bilgi ve becerilerin öğrencilere kazandırılmasıdır. Tüm bu strateji, yöntem ve teknikler amaç değil araçtır. Öğretmen derste anlatılacak konunun özelliğine göre en uygun yöntemi esas almalı, ancak gerektiğinde farklı yöntemlerden de yararlanmalıdır.

c) Coğrafya Öğretiminde Sınıfta Kullanılan Araç ve Gereçler

Araştırmayla ilgili olarak hazırlanan anketteki dokuz soru, derslerde kullanılan araç ve gereçlerin tespit edilmesiyle ilgilidir. Bu sorularla derslerdeki coğrafya derslerinde hangi araç ve gereçlerden yararlandığı ve yararlanma düzeyinin yeterliliği irdelenmiştir. Herhangi bir düşüncenin açıklanması, somut hâle

getirilmesi ve ispatlanması için ihtiyaç duyulan eşyalara ve aygıtlara araç, bir iş veya eylemi yapmak için gerekli olan malzemeye de gereç denir (Güngördü 2003). Coğrafya öğretmenleri, günlük ders konusu işlerken, bu konunun gerektirdiği görsel gereçlerden de mutlaka yararlanarak dersi işlemelidir (Doğanay 1992:127). Eğitim öğretim sürecinde görme duyusunun öğrenmeye etkisinin fazla olduğu bilinmektedir. Bu yüzden coğrafya öğretiminde de etkin öğrenme için bazı coğrafi olayların yerinde incelenmesinin yanında sınıf ortamında çeşitli araç, gereç ve materyallerin kullanımı zorunludur (Öztürk 2002:126).

Coğrafya öğretiminde görsel araçların yani; öğretme-öğrenme sürecinde ya da öğretmen-öğrenci iletişimde kanalın rolü ve önemi bir kat daha artmaktadır. Çünkü kanal mesajın alıcıya iletilmesini sağlayan araç ve yöntemlerdir. Bu araç ve yöntemler ne kadar çok duyu organına hitap ederse iletişimde o denli etkili ve yararlı olur. Kanal, mesajı (içerik) alıcıya (öğrenci) sözlü yada sözsüz iletişim teknikleri; müzik, plak, teyp; hareketli, hareketsiz, yansıtılan ve yansıtılmayan fotoğraf ve resimler; kroki, harita, grafik, sergi çeşitleri; yazı ve bülten tahtası, kumaş kaplı tahta, yazılı ya da basılı öğretim araçları gibi iletici araç ve yöntemlerle aktarır (Yaşar 2004).

Şemalar, fikirler arasındaki ilişkilerin görsel temsilcileri olduğundan, belli bir konuda hangi fikirlerin en temel fikir olduğunu, diğerleriyle nasıl ilişkilendirildiğini açık olarak görmemize ve bilgiyi anlamlandırmamıza yardım eder (Senemoğlu 1999:41). Eskiden beri coğrafyada haritaya özel bir önem verilmektedir. Bu gereçler adeta coğrafya ilminin özüdür (Doğanay 2002b:204). O halde, bu sahanın gerçek uzmanı olan coğrafyacıların, haritasız ders vermesi düşünülemez (Doğanay 1992:158).

Coğrafyanın büyük bir bölümü gerçeklerle ilgili iken, bir bölümü de algılara dayanır. Dersi daha ilginç, eğlenceli ve bilgi verici hale getirebilmek için farklı mekanlarla ilgili televizyon programları öğrenme-öğretme sürecinin bir ögesi olarak kullanılabilir. Eğitimde televizyon ve video kullanımı soyut konuların somutlaştırılmasında çok büyük etkiye sahiptir (Demirkaya ve Tokcan 2006:296).

Bilgisayar destekli eğitim uygun örneklerle, kalıcı öğrenmenin gerçekleştirilmesinde vazgeçilmez bir eğitim aracıdır. Bilgisayar ortamında sosyal bilgiler ve özellikle coğrafya eğitiminin vazgeçilmez elemanlarından biri olan harita, grafik gibi klasik çizimler daha pratik ve etkileşimli fırsatlar sunmaktadır (Özdemir ve Karadoğan 2002:279). Coğrafya biliminin kapsamı her türlü prezantasyon için uygundur. Yeryüzünü ilgilendiren her konuda mevcut yazılım ve donanım ihtiyaçlarıyla her türlü simülasyon, öngörü (Jeomorfolojik, Stratejik, Klimatolojik, Hidrografik vs) görsel efekt, animasyon yapılarak konu en çarpıcı biçimde izleyiciye aktarılabilir. Özellikle animasyon kullanımı coğrafya eğitiminde kalıcı etkiler yapacaktır. Çünkü coğrafi olaylarda belli bir süreç söz konusu olduğu için olayın akışı animatif bir metotla verilebilir (Karadoğan ve Arslan 2004:252). Bir şeye hayat, canlılık vermek anlamına gelen animasyon, görsel etkileri olan bütün dönüşümleri ve hareketlilikleri kapsar. Söz konusu görsel dönüşüm ve hareketlilik, zamanla değişen pozisyonlar, renk değişimi ve yapısal değişikliklerdir (Karadoğan, Arslan 2004:252). Ayrıca bilgisayar dünyasında yaşanan hızlı gelişmeler, bu materyalin avantajlarını bir hayli arttırmaktadır. Bilgisayar, bu gün neredeyse tamamına yakını olmak üzere birçok görsel-işitsel materyalin fonksiyonlarını yerine getirebilmektedir. Bilgisayar kullanımının getireceği en büyük yararlarından biri de araç-gereç fazlalığının oluşturacağı karmaşa ve kirliliğin önüne geçmesidir.

Coğrafya öğretiminde arazi çalışmalarının çok az yapıldığı ülkemizde; bilgi edinmek ve coğrafi özellikleri görmek için çeşitli yerlere gidemiyorsak o mekanları fotoğraf, slayt, video kaset vb. çeşitli araçlar ile sınıf ortamına taşımak gerekir (Tomal 2004b:185). Coğrafya öğretiminde araç, gereç ve materyallerin öğrenciler tarafından kolayca görülebileceği bir yerde bulundurulması daha uygun olacaktır. Bunu sağlamanın en güzel yolu okullarda coğrafya dersliklerinin oluşturulmasıdır (Öztürk 2002:126). Okullarımızda coğrafya derslikleri ve coğrafya teknoloji sınıfları yaygınlaştırılmalı, tüm araç-gereç ve materyaller burada, her an kullanıma hazır durumda bulunmalıdır (Alım ve Atlas 2005).

Görsellik ancak gösteri yöntemi ile gerçekleşir. Gösteri yöntemi, herhangi bir konunun araç ve gereç yardımıyla öğretilmesidir. Bu araç ve gereçler; görsel, işitsel

ve görsel-işitseldir. Bu yöntem daha çok duyu organını uyardığı, öğrencinin ilgi ve dikkatini çektiği için öğrenmeyi kolaylaştırır. Ünlü bir Çin atasözü olan “işitsem unuturum, görürsem hatırlarım, yaparsam anlarım.”ın doğruluğu şu verilerle görülebilir. Zaman sabit tutulmak üzere insanlar okuduklarının % 10’unu, işittiklerinin % 20’sini, hem görüp hem de işittiklerinin % 50’sini, söylediklerinin % 70’ini ve yapıp söyledikleri bir şeyin ise % 90’ını hatırlar. Öğretimde görsel ve işitsel araçlar kullanıldığında öğrenme hem daha çabuk ve hem de daha kalıcı olur. Bu açıklamalardan anlaşıldığı gibi bir öğretim etkinliği ne kadar çok duyu organına hitap ederse öğrenme o kadar iyi gerçekleşir (Güngördü 2003).

Araç ve gereçlerin öğretimdeki rolleri şunlardır:

- Öğrencinin dikkatini çekerek onları güdüler.
- Öğrencinin dikkatini canlı tutar.
- Öğrencinin duygusal tepki vermesini sağlar.
- Kavramları somutlaştırır.
- Anlaşılması zor olan kavramları basitleştirir.
- Şekiller yoluyla bilginin düzenlenmesini ve alınmasını kolaylaştırır (Güngördü 2003).

Öğrencilerin öğrenme sürecinde kullanacakları ders kitapları onlar için başyapıt, ana kaynak niteliğindedir. Bu özellik unutulmadan ders kitapları düzenlenmelidir. Bu amaçla hazırlanacak ders kitaplarının öğrenmeyi kolaylaştırıcı bir özelliğinin yanı sıra, öğrencinin ders kitabından doğrudan faydalanabilmesi ilkesi de dikkate alınmalıdır (Tay 2005:210-211). Coğrafya ders kitaplarının tasarlanmasında, dikkate alınan unsurlar incelendiğinde, en önemli boyutun kitapların içerik (eğitsel tasarım) yönü olduğu görülür (İlgar ve Korkut:2005). Fikirleri, görüşleri ve düşünceleri, uzun cümlelerle ve ağıdalı bir dille yazılmış ders kitapları, öğrenmeyi büyük ölçüde zorlaştırır (Doğanay 1992:139). Ders kitapları öğrenme işini kolaylaştırıcı olmalı ve öğrencinin ders çalışmasında ona yardımcı olmalıdır. Dikkat, öğrenme işinin ilk adımı olduğundan, kitaplarda verilecek bilgiler dikkat sürecini harekete geçirecek şekilde tasarlanmalıdır (Mayer 1987:81). Coğrafya

ders kitaplarında konuların çizgi resim ve fotoğraflarla desteklenmesi, okuyucunun ilgisini çeker ve onların konsantre olmasına yardımcı olur (Yaşar ve Şeremet 2007:3)

Kitaplar her şeyden önce Türk Milli Eğitim sistemindeki temel amaçlara uygun olarak, öğretimin seviyesine göre, teferruattan uzak, akıcı bir üslup ile anlaşılır bir şekilde, öğrencinin duyu organlarına hitap ederek, günün ihtiyaçlarına uygun olarak yazılmalı ve basılmalıdır (Güngördü 2002:144). Kitapların amacı sadece, bilgisel tavır kazandırmak olmamalıdır, çünkü böyle bir kitap, öğrencide okuma zevki uyandırmaz. Kitapların görsel anlamda da okuyucuda estetik beğeni uyandırması gereklidir. Bu nedenle ders kitaplarının içeriği, teknik ve fiziksel özellikleri oldukça önemlidir (Atmaca 2006:318).

d) Coğrafya Öğretiminde Sınıf Yönetimi

Bu çalışmada dersanelerdeki coğrafya öğretiminin değerlendirilmesine yönelik görüşlerine başvuru olan öğrencilerin daha çok sınıf yönetimiyle ilgili düşünceleri üzerinde durulmuştur. Anket sorularının 24 tanesi (% 48) bu konuyla ilgilidir. Dersanelerdeki coğrafya derslerinde sergilenen sınıf yönetimi;

1. Zamanın yönetimi
2. Öğretimin yönetimi
3. Öğretmen-öğrenci iletişimi
4. Öğrenme ortamının düzenlenmesi, olmak üzere dört alt başlıkta ele alınmıştır.

Eğitim denince genellikle akla ilk gelen okuldur. Okul denilen formal örgütte gerçekleştirilen eğitim ve öğretim, daha çok sınıf denilen alt örgütte gerçekleştirilmektedir. Sınıf belli bir yerde toplanarak, bir veya birkaç öğretmenin gözetim ve yönetimi altında ders gören öğrenci kümesidir (Oğuzkan 1981:138). Eğitim yönetiminin en temel basamağı olan sınıf yönetimi (Başar 1998:13), sınıfta bulunan tüm madde ve insan kaynaklarının en etkili ve verimli bir biçimde kullanılması anlamına gelmektedir. Sınıfın insan kaynağı kapsamında öğrenciler bulunmaktadır. Öğrencilerin başarılarının artması, öğretmenlerinin kendilerini ne

kadar iyi yönettikleri ile doğrudan ilişkilidir (Glasser 1999:60). Öğrencilerin genellikle yakındıkları hususun, derslerin zor olması değil, sınıfın sıkıcı olmasıdır. Sınıfın sıkıcı olması, öğretmenlerin sınıfı iyi yönetememesi ile ilgilidir. Sıkıcılığı, öğrenciden istenen ile hayatta uyguladıklarımız arasındaki kopukluk olarak değerlendirmek mümkündür. İyi bir yönetici olan öğretmenin sıkıcı olmadığı; öğrenci merkezli eğitim yaparak, öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarını dikkate alarak, onların derse aktif katılımlarını sağlaması gerektiği bilinmektedir (Okutan 2005).

Bu anlamda etkili yönetim yeteneklerinin olmaması, öğretmenlerin diğer becerilerini etkisiz kılar. İyi bir sınıf yönetimi ve organizasyonu ise öğretmenleri karşılaştıkları birçok zorluktan kurtarır (Macrae 1998:132). Sınıf yönetiminin başarısı, öğretmenin sadece problem çıktığı vakit yapabileceği şeylerle değil, bu tür problemlerin sıklığını azaltmak, hatta tamamen ortadan kaldırmakla da ilgilidir. Öğretmenin bu konuda vereceği en etkili kararlar yine onun hedeflerine ve varmak istediği sonuçlara bağlıdır. (Tuyan ve Beceren 2004:38). Öncelikle derse katılmaya ve verilecek bilgileri almaya hazır öğrencilerden oluşan bir sınıf ortamı oluşturulmalıdır.

1. Coğrafya Öğretiminde Zaman Yönetimi: Zamanın etkili bir şekilde kullanımı, öğretmenin öğrenciye belirli bir ders saati içerisinde kazandırması gereken bilgi, tutum ve davranışların istenilen düzeyde oluşmasında önemli bir etken olarak karşımıza çıkmaktadır. Sınıftaki zamanın kullanımı ile ilgili çalışmalar zamanın öğrenme üzerinde önemli bir faktör olabileceğini, zamanın kullanımına sadece öğretmenlerin değil, öğrencilerin de ihtiyacı olduğunu göstermiştir (Terzi 2002). Zamanın etkili kullanılması için uygulanacak eğitim etkinliklerinin ders öncesinde iyi planlanmış olması gerekmektedir.

Her zaman sınıfta öğretime ayrılan sürede öğretilecek daha çok şey vardır, bu nedenle sınırlı olan ders zamanı etkili kullanılmalıdır. Etkili bir öğretmen bu zamanının çoğunu programda yer almayan ya da amaçlara hizmet etmeyen akademik olgulardan çok derslere ve öğrenme etkinliklerine ayırmalı, öğrencilerin de bu etkinlikler üzerinde yoğunlaşmasını sağlamalıdır. Okulun amaçları konusunda bilgi sahibi olup zamanın kullanımına önem vermeli, derse zamanında girip, zamanında

çıkmalı, geçişleri kısa tutup öğrencilerine çalışırken zamana nasıl uyacakları ve bu beceriyi nasıl kalıcı hâle getireceklerini öğretmelidir. İyi bir planlama ve hazırlık, dersi kolayca, paniklemeden ve duraksamadan, notlarına sürekli bakmadan işlemeye olanak verir. Uygulamaları zamanında ve yerinde yaparak öğrencilerin sıkılmalarını ya da dikkatlerinin dağılmasını önler.

Eğitim ortamında geçirilen sürenin uzunluğu ve öğretim yılı öğrencilerin öğrenme olanaklarının temel sınırlayıcısıdır. Bu sınırlar içinde öğrencilerin yaşantılarıyla elde ettikleri ve kendilerine sunulan öğrenme olanakları öğrencilerin derslerde ve öğrenme etkinliklerine katılmada ne kadar zaman harcadıklarına bağlıdır. Etkili ve yeterli bir öğretmen, zamanının çoğunu hedeflere ulaşabilmek için tasarlanmış etkinliklerin gerçekleştirilmesine ayırır (Güven 2004).

Öğretim yöntemleri içerisinde, modern yöntemlerin klasik yöntemlere, oranla daha çok zamana ihtiyaç hissettirdiği görülmektedir. Hatta bazı öğretmenlere klasik yöntemleri neden daha fazla tercih ettiği sorulduğunda, klasik yöntemlerde zamanı, daha ekonomik kullandıklarını açıklamışlardır (Büyükkaragöz ve Çivi 1999). Buradan da anlaşılacağı üzere klasik yöntemleri terk edip, öğrenci merkezli modern yöntemlerle işlenen bir coğrafya dersi için en önemli koşullardan birisi de mevcut zamanın etkili kullanılmasıdır.

2. Coğrafya Eğitiminde Öğretimin Yönetimi: Öğretim, okulda öğretmen ve öğrencilerin nasıl davranıp, geliştiklerini, diğer insanlarla olan ilişkilerini ele alan bir uzmanlık alanıdır. Bu alan bir bütün olarak bireye ve onun daha iyi nasıl öğreneceğine yönelir (Güven 2004). Sınıfta öğretimin yönetimi ile ilgili olarak öğretmenlerin karşılaştığı güçlükler sınıf yapısından ve öğrenciden kaynaklandığı kadar öğretmenden de kaynaklanmaktadır. Öğretmenden kaynaklanan sorunlar öğretmenin yönetim ve öğretim tarzı, öğrencilerde düşük beklenti belirleme, öğretmenin kişisel özellikleri, öğrenci rolünü algılama biçimi olarak ifade edilebilir (Öztürk 2002:148). Chiu'nun da belirttiği gibi etkili bir sınıf yönetimi öğretmen ve öğrenci arasındaki işbirliği kurma çabalarına bağlıdır. Bu yüzden etkili bir öğretim için, kuralların birlikte kararlaştırılması, mutlaka yazılması, herkesçe bilinmesi, kabul edilmesi ve taraflarca imzalanması yararlı olacaktır (Çinkır 2004).

Öğretmen, öğrencilerin davranış sorunlarını ortadan kaldırarak, öğretme ve öğrenme çevresinin yaratılması ve sürdürülmesi için gerekli olan hazırlıkları yapıp uygulamalı ve devam ettirmelidir (Duke 1984:3). Başarılı bir öğretim yönetiminin en temel anahtarı, uygulamalar ile ilgili plan yapmaktır. Öğretmen yapacağı planın başarılı olabilmesi için istenmeyen davranışları ortaya çıkaran olayları da hesaba katarak davranışını oluşturmalıdır. Bu bağlamda öğretmen, uygun bir öğretim yöntemi belirlemez ve esnek bir yaklaşım biçimi sergilemezse en iyi ders plânı bile başarısızlığa uğrayabilir (Terzi 2002). Öğretmen bir yandan bilgi, beceri ve tutumlarıyla öğrencilerini eğitirken diğer yandan da davranışları ile onları etkiler. Öğretmenin samimi, anlayışlı sabırlı olması öğrenciyi olumlu düşünmeye sevk edecek, aksi davranışlar ise öğrenci üzerinde olumsuz etki yaratacaktır (Güçlü 2000:21-23).

Öğretmenler öğrencilerin sadece yetenek ve öğrenme alışkanlıklarına değil, aynı zamanda davranışlarına da dikkat etmelidirler. Davranış kontrolü öğretim yönetiminin önemli bir ögesidir (Mortimore ve Sammos 1997:102). Pozitif bir çevre yaratmak ve problemleri önlemek için öğretmenler bireysel farklılıkları göz önünde bulundurmalı, olumlu davranışları ve öğrenci motivasyonunu desteklemelidir (Woolfolk 1998:474). Davranışların ve öğrenmenin iyi yönetildiği sınıfta, öğrenciler öğretim amaçlarını gerçekleştirir ve amaçların gerçekleşmesini engelleyen davranışlar gözlenmez (Özyürek 1996:9).

Öğretmen sınıfta birçok sorunla karşılaşabilir. Bu sorunlar, öğrencilerin dikkatinin dağılmasına, gereksiz zaman kaybına ve gerginliğe neden olabilir. Bu nedenle öğretmenlerin sürekli beklenmedik bir sorunla karşılaşmaya hazır olması ve bu sorunları en uygun biçimde çözmeye çalışması gerekir (İpşir 2002). Öğrenciler genellikle canları sıkılıp, otoriteye karşı çıkma ihtiyacı duyduklarında istenmeyen davranışlarda bulunabilirler. Öğretmen, öğrencilerin derse etkili katılımlarını sağlayarak istenmedik davranışları azaltabilir (Erden ve Akman 1995:256).

Çoğu öğretim sorunu derse düzenli bir başlangıç yapılamamasından, ikinci sorun ise dersin bitiminin ayarlanamamasından kaynaklanmaktadır (Moyles 1992:113). Dikkatli şekilde planlanmış ders başlangıcı ve bitimi, tecrübeli

öğretmenlerin bir uygulamadan diğerine geçişi başarıyla yapabildikleri bir süreçtir (Smith ve Laslett 1996:5). Öğrenciye etkinliğin doğasını ve amacını anlatmak, daha önceki bilgileriyle bağlantı kurmak ve öğrencilere gerekli ipuçlarını vermek, olumlu etkiler bırakabilir. Bu durum, öğrencilerin hedefe yönelmesini sağlamaktadır (Güven 2004). Bu nedenle derse başlamadan önce dersin amacı hakkında bilgi verilmeli, herhangi bir aktiviteyle öğrencilerin ilgisi çekilmelidir. Derse ilgi hem bilişsel hem de duyuşsal alana hitap ettiğinden öğrenme için önemli bir ön koşuldur. Buna göre öğrencilerin derse ilgilerini arttırmak, daha yüksek başarıyı ve kaliteli bir eğitimi garantiler (Yaman, Dervişoğlu ve Soran 2004:230). Konu öğrenciler için gerek içerik gerekse öğretim yöntem ve teknikleri bakımından ne kadar ilginç hale getirilirse öğrencinin ilgisinin o kadar arttırılacağı düşünülmektedir (Prenzel, Krapp ve Schiefele 1986:167). Öğretmen, öğrencileri sık sık gerçek hayat problemleriyle ve çelişkili durumlarla karşılaştırmalı ve karşılaştıkları problemleri çözmeye edindikleri bilgi ve becerileri kullanabilmelerini sağlamalıdır (MEB 2005:7). Öğrencilerin işlenen konularla gerçek yaşam arasında bağlantı kurmaları, coğrafya derslerine olan ilgilerini arttıracaktır.

Sosyal bilimlerde iyi bir öğretim için alternatif görüşlere yer verilmelidir (McKeachie 1999:34). Öğretmen yeni fikirlere açık olmalı, bunu göstermeli ya da hissettirmelidir. Öğrencilerin kendisi ile doğrudan konuşabileceği, ulaşabileceği bir sınıf ortamı oluşturmalıdır. Öğrenci yeni fikir ortaya attığında öğretmen açık fikirli, kabule hazır ve titiz olmalıdır (Sungur 1997:91). Öğretmenler katı eğitim kuralları dışına çıkarak, öğrencilerin yaratıcı güçlerini ortaya koymalarına ve istedikleri denemelerden geçmelerine fırsat verirse, daha yaratıcı ve mutlu çocuklar yetiştirmek mümkün olacaktır (Akdağ ve Güneş 2003). Newmann'a (1997) göre etkili bir öğretmen bilgiyi sunup, becerilerin uygulanmasını gözleminin yanı sıra içeriğe dayalı bir tartışma ortamı da oluşturmalıdır. Bunu yapmanın yollarından biri de sorular oluşturmaktır. Öğretmenler soruları öğrencilerin süreçte ilerlemeye, içerik üzerinde düşünmeye, problem çözmeye, karar almalarına yardım etmeye ya da daha üst düzey öğrenme etkinliklerinde (analiz, sentez, değerlendirme) kullanmaya yönelik olarak düzenleyebilirler. Tartışmalar cevapları gerektiren sorulara yönelik ezber işlemleriyle sınırlı olmamalıdır. Tersine, temel düşüncelerin geliştirilebileceği

biçimde formüle edilmelidir. Öğrenciler tartışmaya katılarak, içerikle ilgili düşüncelerini oluşturup yeni sentezlere gidebilecekleri gibi, sağlıklı iletişim becerileri de geliştirebilirler (Güven 2004). Bu nedenle ders işlenirken öğrencilerin coğrafya konuları hakkında farklı görüşlerini açıklamalarına fırsat tanınarak, onlarda düşünce gücünün geliştirilmesi sağlanmalıdır.

Ders işlerken sık sık öğrencilerin arasında dolaşmak, dikkati dağılmış öğrencilere daha da yaklaşarak, rastlantıymış gibi öğrencinin sırasına ya da omzuna dokunmak, öğrencinin dikkatini öğretmen üzerinde toplamasına; daha da önemlisi, kendisini öğretmene daha yakın hissetmesine yardımcı olacaktır (İpşir 2002). Bu aynı zamanda davranışların etkili yönetildiği, istenmeyen davranışların sınıfın katılımını ve motivasyonu düşürmeden en aza indirilmiş olduğu bir sınıf anlamına da gelmektedir (Terzi 2002).

Dönüt; öğrenciye eğitimin amaçlarına uygun davranımda bulunup bulunmadığının bildirilmesi ya da hedef-davranışın kazanılıp kazanılmadığının bildirilmesidir. Bu bildirim sonucuna bakarak öğrencilerin eksiklik ve yanlışlıkları belirlenir; bu eksiklikleri tamamlama ve yanlışlıkları doğrulama işlemi de, düzeltme olarak adlandırılır (Demirel 1999:135). Ders işlenirken öğretmen, sık sık karşılaştırma yapmalı ve dönüt uygulamalıdır (Turan 2004:220).

Öğretmen, öğrencilerin coğrafya bilimine ait yapısal kavramları öğrenmelerine dikkat etmelidir (MEB 2005:8). Eğitim ve öğretimin temel amacı, öğrencilere yapı taşı kavramlar olan bilginin doğasını öğretmektir. Sınıflardaki tüm etkinliklerin, öğrencileri ezbere öğrenmedense anlamlı öğrenmeye; pasif öğrenmedense bireysel buluşçu öğrenmeye doğru yöneltecek şekilde düzenlenmesi ve uygulanması gerekmektedir. Bu nedenle anlamlı öğrenmenin gerçekleşmesi için kavramlar arası ilişkilerin doğru kurulmasına yardımcı olan eğitim-öğretim stratejilerinin kullanılması önemlidir (Novak ve Gowin 1983:627). Coğrafya öğretiminde, öğretilmesi zor olan coğrafi terimler için açık ve net ifadeler kullanılmalı (Akbulut 2004:68), işlenen konularda geçen bilimsel terim ve deyimler, okunaklı bir yazı ile mutlaka yazı tahtasına yazılmalıdır. Her bilimsel terim ve deyim açıklanmasına hizmet edecek şekiller, ya önceden karton kağıtlar üzerine

yada dersi işlerken yeri geldikçe tahtaya çizilerek, olayın açıklaması yapılmalıdır (Doğanay 1992:122). Bu doğrultuda öğrencilerin öğrendiklerini daha fazla hatırlayabilmeleri için sınıf içinde çok ortamlı öğrenme durumunun geliştirilmesi ve öğrenme sürecine koşulları sağlanmalıdır. Eğitimde yıllarca çok ortamlı öğretimin temelini öğretmen ve ders kitabı ikilisi oluşturmuştur. Ancak çağdaş sınıf içi çok ortamlı öğrenme ortamının sağlanmasında görsel ve işitsel araçlar ön plana çıkmaktadır (Yaşar 2004). Çok ortamlı öğrenme ikliminde bilginin yapı taşları olarak nitelendirilen olgu, kavram ve genelleme dizini içinde gerek tümünden gelimsel ve gerekse tüme varımsal yaklaşımlarla gerçekleştirilecek bir coğrafya öğretiminin daha etkili olacağı muhakkaktır (Taşlı 2000).

Konuların işlenişinde sergilenen bilgi ve görüşler, birbirleri ile ilişkili, sistemleştirilmiş ve temel çıkış noktalarına öncelik verilmiş bilgiler olmalıdırlar (Doğanay 1992:117). Kavram haritaları, insanların herhangi bir konuyla ilgili bilişsel şemaların, kağıt kalem yardımıyla somutlaştırılmış hali olarak düşünülebilir (Kaya 2003:266).

Özetleme; öğrencinin, bilgiyi anlamlandırmasına ve uzun süreli belleğe anlamlı olarak yerleştirmesine yardım etmektedir (Gömlüksiz 1997:10). Öğrenilen konular üzerinde pratik ya da alıştırmalar yapma, kalıcılığı arttırdığı gibi öğrenilenlerin gerçek yaşama uygulanmasını da kolaylaştırmaktadır. Öğrenme aşamasında zaman zaman yapılan tekrarlar ve öğrencilerin öğrendiklerini uygulama durumlarının oluşturulması etkili bir öğretim için oldukça önemlidir. Araştırmalar, ileri düzeyde düzenlemeler ve tekrarları içeren etkinliklerin öğrencileri öğrenmeye yöneltmede oldukça büyük öneme sahip olduğunu ortaya çıkarmıştır (Güven 2004).

Coğrafya öğretiminde doğru dengeyi bulmak çoğu zaman kolay bir iş değildir. Aynı şeyler üzerinde devamlı bir şekilde durmak sıkıcılığa ve monotonluğa; çok fazla değişiklik yapmak ise zihinlerin karışmasına neden olabilir (Terzi 2002). Mesleki yeterliliğin kesin olarak bilinen elementleri, öğretmenin etkili öğretim ya da sınıf yönetimi yeteneğine sahip olması ile açıklanabilir (Huberman 1993:128).

3. Coğrafya Öğretiminde Öğretmen-Öğrenci İletişimi: Eğitimle mutlu insan, iyi insan, iyi vatandaş ve iyi yurttaş yetiştirmek için gerekli olan sağlıklı ve etkili insan ilişkilerini oluşturmak eğitim kurumu yönetimlerinin öncelikli amaçları arasında yer almalıdır (Çınkır 2004). Öğretme ve öğrenmenin iki değişik işlev olduğu her zaman göz önünde bulundurulmalıdır. Çünkü öğretme bir kişi tarafından gerçekleştirilirken öğrenme başka bir kişide oluşur. Bu çok açık ve basit gibi görülsede aslında üzerinde ciddi bir şekilde durulması gereken bir durumdur. Öğretme öğrenme sürecinin etkili olabilmesi için o iki kişi arasında, başka bir deyişle öğretmen ve öğrenci arasında özel bir bağ kurulmalıdır (Çetin 2001).

Sınıfta öğretmenle öğrenci arasındaki ilişkiler, öğrenmenin ve eğitimin temelini teşkil eder. Söz ve eyleme dayalı bu ilişkiler iyi ise, sınıfta olumlu bir öğrenme atmosferi oluşur; ilişkiler kötü ise, öğrenme atmosferi giderek bozulur ve eğitim amacına ulaşmaz (Ergün ve Duman 1998:45). Öğretmenin duygusal durumu, sınıfta rahat olup olmaması her türlü kararını etkilemektedir (Başar 1999:118). Olumsuz duygular, tepkimeler neticesinde karar veren öğretmenlerin etkili karar verebileceklerini söyleyebilmek zor görülmektedir. Bu nedenle öğretmenlerin problemlerinden arınarak sınıfa girmeleri daha etkili karar alıp uygulamalarını sağlayabilir (Terzi 2002).

Öğrenme çevresi; fiziksel, sosyal ve eğitimsel çevre olmak üzere üç kavramı ihtiva eder. Öğretmen ihtiyaçlara göre her kavramı öğrencileriyle etkili bir iletişime girerek iyi planlayabilmeli ve yönetebilmelidir (Bull ve Solity 1987:35). Öğretmenlerin, sağlayacağı koşulların başında, "öğrencilerle rahat iletişim kurmak" gelmektedir. Diğer koşullardan biri disiplini bozmayacak şekilde, öğrencilere hata yapma hakkının tanınmasıdır. Ayrıca, öğrenciler arasındaki farklılıklara karşı hoşgörülü ve saygılı olmaya özen gösterilmelidir. Karar verme sürecine artan oranda katılımın ve demokratik bir ortamın sağlanması etkili iletişim için gerekli bir şarttır. Demokrasinin eşitlik ve adalet ilkesinin uygulandığı bir sınıfta çok daha etkili bir iletişim vardır (Akdağ ve Güneş 2003).

Öğrenciler ve öğretmenler kurdukları ilişkinin niteliğine göre birbirlerini iyi ya da kötü olarak tanımlayabilirler. Aslında iyi ve kötü öğretmen olmadığı gibi iyi ve

kötü öğrenci de yoktur. İyi ve kötü ile belirtilmek istenen öğretmen-öğrenci arasındaki ilişkinin niteliğidir. Öğrencilere okul yönetimi, öğretmenleri ve diğer personel hakkında onların iyi ve kötü yanları sorulduğunda, öğrenciler genellikle sevdikleri ve sevmedikleri yanlarını söyleyeceklerdir. Bu da okuldaki insan ilişkilerinin düzeyi ve yönü hakkında bilgi verir. Öğretmenler ve öğrenciler arasında karşılıklı güven, değer ve diyaloga dayalı bir ilişki kurmak önemlidir (Çınkır 2004).

Bir iletişim süreci olan eğitimde, beden dilinin etkin kullanımı ayrı bir öneme sahiptir ve öğretmenler için vazgeçilmezdir. Bu nedenle öğretmenler, öğrencilerin beden dili sinyallerini çözebilmeli ve kendisi de bu dili bilinçli olarak kullanabilmelidir (Selçuk 2000:130). Öğrencilerin dikkatini çekmede, soyut ifadeleri somutlaştırmada, vurgulamalarda ya da mesajların anlaşılabilirliğini yükseltmede öğretmenin beden dili önemli rol oynar. İletişim kanallarının açılabilmesi için temel şart, öğretmenin ilk aşamada etkileşim sağlayabilmesine bağlıdır. Demokrat, güler yüzlü, sevecen, sabırlı, güvenilir, objektif, destekçi, hoşgörülü olma, jest ve mimiklerini etkili kullanma, giyim tarzı ve bakımlı olma, pozitif iletişimi önemli ölçüde etkiler (Çalışkan ve Yeşil 2005:199-201). Anlatılmak istenen birçok şey gözlerle ifade edilir ve gözlerle algılanır. Konuşurken öğrencilerin bakışlarından tepkileri ölçülebilir ve anlatılan konulardan ne kadar etkilendikleri anlaşılabilir. Konu anlatıldıkça öğrencilerin bakışlarında, yüzlerinde ve tavırlarında olumlu tepkiler artıyorsa, konu öğrencilerin psikolojik dünyasında yankı buluyor demektir (Ertuğrul 2002:165). Öğrenciler, öğretmenlerinin gönderdikleri sözsüz iletilere çok duyarlıdır. Sözsüz iletiler sözlü iletilerle çelişiyorsa, öğrencilerin aklı karışır ya da sözsüz iletilere inanır ve bununla ters düşen sözlü iletileri yapmacık kabul ederler (Gordon 1999:33).

Çağdaş literatüre göre bir öğretmende bulunması gereken üç temel özellik olan; alan bilgisi, genel kültür ve öğretmenlik meslek bilgisi donanımlarının yanında sevgi, saygı, hoşgörü, iş birliği gibi özelliklere sahip olduğu zaman öğrencilerle daha etkin bir iletişime geçebilir (Çetin 2001). Etkili iletişimin sağlanması ve öğretim faaliyeti boyunca korunması için bütün öğeler seferber edilmelidir. Konunun özelliğine göre öğretmen farklı ruh hallerine girebilmeli, bunun için vücudunun tüm

argümanlarını doğru olarak kullanabilmelidir. Eğitimin tüm süreçlerinde yapılan çalışmalar, bilgi ve becerileri öğrencilere daha iyi kazandırabilmek içindir. Bu nedenle hangi yöntem ve metot kullanılırsa kullanılsın, başarı için öğrencilerle etkili bir iletişimin kurulması şarttır.

4. Coğrafya Öğretiminde Öğrenme Ortamının Düzenlenmesi: Ülkemiz eğitim sisteminin önemli sorunlarından biri sınıf ortamının düzenlenmesidir. Sınıf ortamı öğrenme öğretme sürecinde uygulanan yöntemler ve yaklaşımlarla yakından ilgilidir. O halde sınıf ortamının eğitim hizmetinin niteliğini arttıracak şekilde düzenlenmesi önemlidir (Özkan 2005:102). Eğitim öğretim etkinlikleri, genellikle sınıf ortamında oluşmaktadır. Sınıf ortamının niteliği, öğrenme düzeyini büyük ölçüde etkilemekte ve sınıf atmosferini belirlemede temel özelliklerden biri olmaktadır (Akdağ ve Güneş 2003). Eğitimde modern yöntemlerin uygulanabilmesi, uygun fiziksel ortama bağlı olup, iyi bir eğitimin gerçekleştirilebilmesi, konuya uygun araç ve gereçler sayesinde mümkündür (Kemertaş 2001). İşlenen konuların niteliğine uygun olarak oluşturulan öğrenme ortamları öğrencilerin motivasyonlarını arttıracak ve konuların kavratılmasında öğreticiye büyük avantajlar sağlayacaktır.

Öğretmen merkezli geleneksel eğitim anlayışı, günümüzde yerini öğrenci merkezli çağdaş eğitim anlayışına bırakmıştır. Ancak çoğu okullarda sınıfların düzenlenişi, halen geleneksel eğitim anlayışının izlerini taşımaktadır. Öğrencilerden uzak, yükseltilmiş bir set üzerindeki masada oturarak ders anlatan bir öğretmen “eğitimin merkezi öğretmendir”; mesajını, sözel olmayan bir biçimde vermeye devam etmektedir. Öğretmenin dersleri işlerken, öğrenciyle arasına sürekli sosyal ilişkiye işaret eden bir mesafe koyması, “Ben sadece ders veririm, sizin yakınınız olamam” mesajını da sınıfa iletmektedir. Kuşkusuz öğretmenin masasından ya da tahtanın önünden hiç ayrılmadığı bir sınıf ortamında, sağlıklı bir öğretmen-öğrenci iletişiminden söz edilemez (Turan 2004:213). Öğrenci sayısının çokluğu da ders yöntemlerini etkileyen faktörler arasındadır. Çünkü sınıflarda öğrenci sayısının kalabalık olması özellikle modern yöntemlerle ders işlenmesini olumsuz etkilemektedir (Turan 2004:213).

Öğrenme ortamı; öğretmenler tarafından öğrenciyi aktif kılan, yaratıcılığını zorlayan, problem çözme becerisini geliştiren, bilgilerini gündelik yaşamıyla ilişkilendirebilen, kendine güvenmesini sağlayan öğretim ortamlarına dönüştürülmelidir (Coşkun 2004b:99). Öğrencilerin kendilerini rahat hissettikleri ve öğretilecek konuya ilgilerini çeken eğitim ortamlarında, eğitim faaliyetine katılımlarını arttıracaktır. Öğrencilerin zorlanmadan isteyerek katıldığı öğretim sürecinde bilgi ve beceriler rahatça öğrenilebilecektir.

e) Coğrafya Öğretiminde Ölçme ve Değerlendirme

Eğitimde bireylere kazandırılacak davranışlar; gözlenebilir, ölçülebilir ve istendik olmalıdır (Tay 2004:2). Ölçme; öğretimin amacına ulaşma derecesini gösteren bir faaliyettir. Bu faaliyet sınavlarla gerçekleşir. Değerlendirme; öğretim faaliyetinde, başarıya ulaşma durumunun ölçüsüdür. Öğrenci başarısının ölçüsü olan değerlendirme işlemi sonucunda öğrenci başarısının tespiti not veya puan ile belirlenir. Bunun sonucu olarak başarıya ulaşmada gerekli tedbirler, aile, okul ve öğretmen tarafından alınır. Çünkü öğretimde esas olan başarıya ulaşabilme yolunda gereken adımları atabilmektir (İlgar 2006:281).

Coğrafya eğitiminde ölçme ve değerlendirme; öğrencilerin bilgi, beceri ve tutumlarını sergilemeleri için farklı değerlendirme araçlarının kullanımını gerektirir. Bu nedenle sadece yazılı ve sözlü sınavlarla öğrenci başarısının ölçülmesi ve değerlendirilmesi uygun değildir. Bazı öğrenciler harita çalışmalarında, bazıları arazi çalışmalarında bazıları da sözlü sunumda daha iyi olabilirler. Değerlendirme teknikleri öğrencinin tüm yeteneklerini değerlendirmesini sağlamalıdır (MEB 2005:39).

Ortaöğretim coğrafya ders kitaplarında ünite sonu soruları öğrencilerin;

1. Varlıkların birbirleriyle ilgisini; insan-doğal çevre ilişkilerini; bu ilişkilerden kaynaklanan olayları, bu olayların dağılışı, bağlantı ve sebep-sonuç ilişkilerini

2. Tarifler, örneklemeler, karşılaştırmalar yapmalarını ve sebep-sonuç ilişkisi kurabilmelerini

3. Olay, düşünce ve duyguları açıklayıp çözümlene bilmelerini

4. Çözümlemeyle elde edilen ayrıntılardan ünitenin bütününe anlamaya yarayan birleştirme yapabilmelerini

5. Doğal çevre, beşeri çevre ve doğal-beşeri çevre ilişkileriyle ilgili kavramları tanımlarını, ana fikir ve yardımcı fikirleri saptama bilmelerini, yazılı ve sözlü ifade edebilmelerini sağlayacak becerileri ölçmeye yönelik olmalıdır (Yaşar 2005b:14).

Sorular; istenen amaca uygun, kısa, birden fazla ve tüm konuları kapsayacak şekilde, objektif, kısa ve net olmalıdır (Güngördü 200:145). Belirtilen özelliklerde hazırlanacak ünite sonu sorularını çözen ya da çözemediklerini değişik kaynaklardan öğrenen öğrenciler, konu içeriği hakkındaki bilgi düzeylerini oldukça yükselecek ve konuları coğrafyanın tüm bakış açıları ile öğrendiği için, sonrasında konu ile ilgili karşılaşacağı her soruya rahatça cevap verebilecektir.

Çok yönlü bir değerlendirme öğrencilerin yalnız sorulara verdikleri cevaplara değil, öğrencilerin akıl yürütme ve problem çözme süreçlerine ilişkin katılımlarına da yönelir. Etkili öğretmenler rutin olarak öğrencilerin gelişimlerini, formal testler ya da performans değerlendirmeler, derse katkıları ve uygulamadaki çalışmalar gibi olguları kullanarak gözlemlerler. Herhangi bir dersin ya da bir eğitim gününün bir saatinde yapılan değerlendirme öğrenci hakkında tam olarak bir yargıya ulaşma olanağı vermez. Çünkü öğrencinin bireysel hazırlığı, hastalık vb. durumlar değerlendirmede geçerliliği ve güvenilirliği düşürebilir. Bunun yanı sıra değerlendirirken, herkesi genel performansı açısından eşit koşullarda çok yönlü daha teknik bir deyişle geniş ölçekli değerlendirmek daha sağlıklı sonuçlar elde etmemize yardımcı olabilir (Güven 2004). Yazılı sınavlarda farklı soru tipleri hazırlayarak öğrencilerin değişik zihinsel yöntemlerle bildiklerini yansıtmaya becerisine kavuşmaları sağlanmalıdır. Yine farklı soru tipleri, bildiklerini değişik yöntemlerle ifade edebilmeye sahip öğrencilerin değerlendirilmesinde adil bir yaklaşım getirecektir.

Öğretimi değerlendirme, sınıf içinde yapılanların hedef davranışları ne derece gerçekleştirmeye yardımcı olduğunu ortaya koyar. Öğretimin değerlendirilmesi,

öğrenmenin gerçekleşmesine yardım etmeyen ya da engelleyen öğelerin düzeltilmesi ve öğretimin geliştirilmesi amacına hizmet eder. Öğretimi değerlendirme sonucuna göre; planlama, uygulama ölçme ve değerlendirme etkinliklerine dönüt verilerek gerekli öğelerde düzeltme ve geliştirme çalışmaları yapılmalıdır. Böylece, daha sonra yapılacak öğretim geliştirilerek daha üst düzeyde öğrenme sağlanabilir (Senemoğlu 1997:431).

1.5. Problem Durumu

Türkiye'de eğitim müşterileri özellikle ortaöğretim devresini, sosyal ve iş yaşamına hazırlama amaçlı olmasından çok üniversiteye götüren bir yol, bir köprü olarak algılamakta ve beklentilerini buna göre oluşturmaktadır. Bu beklentinin yanında Milli Eğitim Bakanlığı, ortaöğretim sistemini 1970'li yılların başından bu yana öğrencileri üniversite önüne yığıcı bir sistem haline getirmiştir. Türkiye'de ortaöğretim sistemi, lise sonunda üniversite kapılarına öğrenci yığın bir merdiven düzeyinde çalışmakta ve ortaöğretim seviyesinde toplumun gereksinimi olan ara insan gücünü yetiştirememektedir (Okur ve Dikici, 2004:418). Eğitim sistemindeki ortaöğretim kurumlarından gelen adayların sistemden ayrıldıktan sonra üniversite sınavında daha başarılı olmaları, sistemin içinde bulunan özellikle kamu okullarının nitelik yetersizliği ve bu okullardaki öğrenci başarısını ölçme-değerlendirme biçiminin ÖSYM sınavına uygunsuzluğu, öğrencilerin özel ders ya da özel dersanelere olan talebini doğurmaktadır (Şirin 1998). Dershane kavramı son 30 yılda toplumun hemen her kesimini bir şekilde etkilemiştir ve etkilemektedir. Hemen hemen her aileden bir veya birkaç kişi özel dersanelere devam etmiştir ya da etmektedir. Özel dersaneler bu gün hala tartışılan kurumlar olmaya devam etmektedir? Bu tartışmalar özel dersanelerin varlığı ve öğrencileri sınava hazırlarken yaptıkları uygulamalar üzerinde yoğunlaşmaktadır (Dağlı 2006:4).

Yukarıdaki açıklamalar dersanelerin varlığı üzerinde farklı görüş ve yaklaşımların bulunduğunu ortaya koymaktadır. Dersanelerin ortaya çıkışından bu yana var olan tartışmaların günümüzde ve hatta gelecekte de devam edeceği kuşkusuzdur. Üniversiteye giriş sınavında; coğrafya alanında başarılı olabilmek için özel dershaneye gitmek bir ihtiyaç mıdır? Coğrafya öğrenimi için özel dersaneler

öğrenciler için vazgeçilmez hale gelmiş bir kurum mudur? Coğrafya öğretimi bakımından özel dershaneler öğrencilerin dershaneye gitme beklentilerini ne ölçüde karşılayabilmektedir? Sorularıyla dershanelerin coğrafya alanı için var oluş nedenleri tartışılmalıdır.

Ancak gerek genel anlamda gerekse coğrafya eğitimi için var oluş nedenleri ne olursa olsun dershaneler bugün eğitim sistemimizde etkin olarak yer almaktadır. Bu bakımdan dershanelerin ortaöğretim coğrafya öğretimi bakımından yükledikleri misyonu ortaya çıkarmak oldukça önemlidir. Dershanelerin coğrafya öğretimi bakımından yükledikleri misyonun ortaya çıkarılmasında başvurulacak en önemli kaynaktan biri de öğrenci görüşleridir.

Dershanelerdeki coğrafya öğretiminde kullanılan yöntem ve teknikler nelerdir? Konular anlatılırken yeteri kadar uygun araç ve gereçten yararlanılmak tamıdır? Coğrafi konular görsel ve işitsel araçların aracılığı ile somutlaştırılmak tamıdır? Coğrafya derslerinde uygun sınıf yönetimi yaklaşımları sergilenmek temidir? Fiziki ortam coğrafya öğretimi için uygun hale getirilmek temidir? Öğrenme ürününün tespitine uygun ölçme ve değerlendirme teknikleri kullanılmakta mıdır? Sorularının öğrenci görüşlerine göre cevaplandırılması, dershanelerin coğrafya öğretimi bakımından sergiledikleri fonksiyonları ortaya çıkarmamızı sağlayacaktır.

1.6. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada, ortaöğretim kapsamında özel dershanelerdeki coğrafya öğretimi, öğrenci görüşlerine göre değerlendirilecektir. Bu amaç ışığında aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Örnekleme yer alan öğrencilerin genel özellikleri nedir?
2. Ortaöğretim kapsamındaki öğrencilerin dershanelerdeki coğrafya öğretimi konusundaki görüşleri nelerdir?

1.7. Alt Amaçlar

Araştırmada temel amaca bağlı olarak aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır:
Öğrencilerin, dersanelerdeki coğrafya öğretimi konusundaki görüşleri ile;

- a) cinsiyetleri
- b) okul türü
- c) bölümleri
- d) okuldaki başarı durumu
- e) dershaneye gidiş süresi arasında anlamlı bir fark var mıdır?

1. Çanakkale il merkezinde bulunan dersanelerdeki ortaöğretim son sınıf öğrencilerinin görüşlerine göre, özel dersanelerdeki coğrafya öğretimi cinsiyet değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?

2. Çanakkale il merkezinde bulunan dersanelerdeki ortaöğretim son sınıf öğrencilerinin görüşlerine göre, özel dersanelerdeki coğrafya öğretimi, öğrencilerin okuduğu okul türüne göre farklılaşmakta mıdır?

3. Çanakkale il merkezinde bulunan dersanelerdeki orta öğretim son sınıf öğrencilerinin görüşlerine göre, özel dersanelerdeki coğrafya öğretimi, öğrencilerin okuduğu bölümlere göre farklılaşmakta mıdır?

4. Çanakkale il merkezinde bulunan dersanelerdeki ortaöğretim son sınıf öğrencilerinin görüşlerine göre, özel dersanelerdeki coğrafya öğretimi, öğrencilerin dershaneye gittiği yıl sayısına göre farklılaşmakta mıdır?

5. Çanakkale il merkezinde bulunan dersanelerdeki ortaöğretim son sınıf öğrencilerinin görüşlerine göre, özel dersanelerdeki coğrafya öğretimi, öğrencilerin okullarındaki başarılarına göre farklılaşmakta mıdır?

1.8. Hipotezler

1) H_0 : Çanakkale il merkezinde bulunan dersanelerdeki ortaöğretim son sınıf öğrencilerinin özel dersanelerdeki coğrafya öğretimi konusundaki görüşleriyle, cinsiyet değişkeni arasında fark yoktur.

H_1 : Çanakkale il merkezinde bulunan dersanelerdeki ortaöğretim son sınıf öğrencilerinin özel dersanelerdeki coğrafya öğretimi konusundaki görüşleriyle, cinsiyet değişkeni arasında fark vardır.

2) H_0 : Çanakkale il merkezinde bulunan dersanelerdeki ortaöğretim son sınıf öğrencilerinin özel dersanelerdeki coğrafya öğretimi konusundaki görüşleriyle, öğrencilerin okuduğu okul türü değişkeni arasında fark yoktur.

H_1 : Çanakkale il merkezinde bulunan dersanelerdeki ortaöğretim son sınıf öğrencilerinin özel dersanelerdeki coğrafya öğretimi konusundaki görüşleriyle, öğrencilerin okuduğu okul türü değişkeni arasında fark vardır.

3) H_0 : Çanakkale il merkezinde bulunan dersanelerdeki ortaöğretim son sınıf öğrencilerinin özel dersanelerdeki coğrafya öğretimi konusundaki görüşleriyle, öğrencilerin okuduğu bölüm değişkeni arasında fark yoktur.

H_1 : Çanakkale il merkezinde bulunan dersanelerdeki ortaöğretim son sınıf öğrencilerinin özel dersanelerdeki coğrafya öğretimi konusundaki görüşleriyle, öğrencilerin okuduğu bölüm değişkeni arasında fark vardır.

4) H_0 : Çanakkale il merkezinde bulunan dersanelerdeki ortaöğretim son sınıf öğrencilerinin özel dersanelerdeki coğrafya öğretimi konusundaki görüşleriyle, öğrencilerin dershaneye gittiği yıl sayısı değişkeni arasında fark yoktur.

H_1 : Çanakkale il merkezinde bulunan dersanelerdeki ortaöğretim son sınıf öğrencilerinin özel dersanelerdeki coğrafya öğretimi konusundaki görüşleriyle, öğrencilerin dershaneye gittiği yıl sayısı değişkeni arasında fark vardır.

5) H_0 : Çanakkale il merkezinde bulunan dersanelerdeki ortaöğretim son sınıf öğrencilerinin özel dersanelerdeki coğrafya öğretimi konusundaki görüşleriyle, öğrencilerin okullarındaki başarı değişkeni arasında fark yoktur.

H_1 : Çanakkale il merkezinde bulunan dersanelerdeki ortaöğretim son sınıf öğrencilerinin özel dersanelerdeki coğrafya öğretimi konusundaki görüşleriyle, öğrencilerin okullarındaki başarı değişkeni arasında fark vardır.

1.9. Araştırmanın Önemi

Ülkemizde dersane öğretimi son yıllarda neredeyse ortaöğretim örgün eğitim kurumlarıyla bütünleşmiştir. Yükseköğretim kurumlarına yerleşebilmek için dersane desteği almak neredeyse zorunlu hale gelmiştir. Öyle ki dersane desteği ilköğretim düzeyinden başlamakta, ortaöğretim boyunca devam etmekte, bazen ortaöğretim kurumlarından mezun olunduktan sonrada devam edebilmektedir. Ülkemizde ÖSS sınav sisteminden kaynaklanan bu amansız rekabet genelde bir problem olarak algılanmaktadır. Bu problemin aşılması hususunda öneriler ve tartışmalar çok farklı platformlarda sık sık gündeme gelmektedir.

Dersanelerin günümüzde bu kadar fazla yaygınlaşmasının, başta “eleyici özelliğe sahip” sınav sistemi olmak üzere birçok nedeni vardır. Bu etmenlerden biri de ortaöğretim kurumlarında işlenen derslerde istenilen bilgi düzeyine erişememe durumudur. Bu nedenlerle dersane ihtiyacının ortaya çıkması, öğrenci görüşleri doğrultusunda irdelenmesi gereken bir konudur.

Bu araştırma, ortaöğretim kurumlarımızdaki Toplam Kalite anlayışı doğrultusunda müşteri konumunda olan öğrencilerin görüşlerine göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminin değerlendirilmesi, öğrenci yapısal özellikleri ile çeşitli değişkenlerin etki ilişkilerine bakılarak bulguların ortaya konulması açısından önem taşımaktadır.

Bu çalışma sonucunda elde edilecek bulguların;

1. Özel dersane öğretmenlerinin ders işleme yöntemlerini ve bu yöntemlerin etkinliğini görmelerini sağlaması,
2. Dershanelerdeki coğrafya öğretimi konusu ile ilgili yapılacak çalışma ve araştırmalara destek sağlaması,
3. Dershanelerin, öğrenci görüşleri doğrultusunda yüklendiği misyonun ve var oluş nedenlerinin daha iyi anlaşılmasına,
4. Eğitim sistemimizin şekillenmesinde etkili olan uzmanların, sistemsel yaklaşımlarını ülke gerçeklerine uygulayabilmesi için, yardımcı olması beklenmektedir.

1.10. Araştırmanın Sayıtları

Çalışma ile ilgili temel sayıtlar şunlardır:

1. Öğrencilere uygulanacak olan anket geçerli ve güvenilirlerdir.
2. Anketin hazırlanmasında ve geçerlilik ile güvenilirliğinin test edilmesinde başvurulacak uzman görüşleri geçerli ve güvenilirlerdir.
3. Öğrencilerden toplanan bilgiler geçerli ve güvenilirlerdir.

1.11. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma, başlıca şu sınırlılıklar dahilinde yapılacak ve bulguların yorumlanmasında, bu sınırlılıklar göz önünde bulundurulacaktır:

- 1- Bu çalışma, Çanakkale il merkezinde bulunan dershanelerdeki ortaöğretim kurumları son sınıf öğrencileriyle,
- 2- 2006-2007 öğretim yılı ile
- 3- Öğrencilerin zamansal tutumları ve görüş yapılarıyla sınırlandırılmıştır.

1.12. Araştırmanın Tanımları

Sınıf Yönetimi: Sınıfta bulunan tüm madde ve insan kaynaklarını en etkili ve verimli bir biçimde kullanabilme bilgi ve becerisi anlamına gelmektedir (Başar 1998:13).

İlke: Coğrafya için ilke terimi, temel görüş ve bilimsel davranış, ya da coğrafi düşüncenin esasları şeklinde göz önünde bulundurulmasıdır (Doğanay 1992:20).

Yöntem: Gerçeğe en kısa yoldan ulaşmak için kullanılan zihinsel ve işlemsel süreçlerdir (Sönmez 1998:1).

Araç: Herhangi bir fikrinin veya düşüncenin açıklanması, somut hâle getirilmesi ve ispatlanması için ihtiyaç duyulan eşyalara ve aygıtlara araç denir (Güngördü 2003).

Gereç: Bir iş veya eylemi yapmak için gerekli olan malzemeye gereç denir (Güngördü 2003).

1.13. İlgili Araştırmalar

Literatür incelendiğinde, özellikle dersaneler konusunda yapılan araştırma sayısının, konunun ülke gündeminde sahip olduğu öneme cevap veremediği görülmektedir. YÖK'ün tez arama sayfasında "dershane" kelimesi tarandığında 40 adet çalışmanın olduğu görülmektedir. Bunların içinde 5 tanesi dersanelerdeki öğretim etkinlikleri ile ilgili olup coğrafya öğretimi ile ilgili yapılmış çalışmaya rastlanmamıştır.

Sezer ve Tokcan (2003) tarafından işbirliğine dayalı öğrenmenin coğrafya dersinde akademik başarı üzerine etkisini belirlemek amacıyla, deneysel bir çalışma yapılmıştır. Çalışmada bir deney bir kontrol grubu kullanılmıştır. Amaç Türkiye Fiziki Coğrafyası konularının öğretiminde işbirliğine dayalı öğrenmenin uygulandığı deney grubu ile geleneksel öğretim yönteminin uygulandığı kontrol grubunun

akademik başarıları arasında anlamlı farklılıkların olup olmadığını belirlemektir. Sonuçta işbirliğine dayalı öğrenmenin başarıyı arttırmada geleneksel öğretim yöntemlerinden daha etkili olduğu görülmektedir.

Duman (1986) tarafından Özel Dershaneler adlı tez çalışması yapılmıştır. Bu çalışmada dershanelerin geçmişten günümüze bir süreç içindeki gelişimi incelenmiştir. Dershane ve okula takviye kurslarına devam eden öğrenciler ve aileleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığı gözlenmiş, kursa ya da dershaneye devam etmenin ders ve sınav başarısına etkisinin olup olmadığı bulunmaya çalışılmıştır. Buna göre kurslarda daha çok okul derslerinin tekrarına yönelik bir uygulama yapıldığı anlaşılmıştır. Dershanelerde ise daha çok test tekniği öğretilerek bunu sınavda kullanma becerilerinin kazandırılması yönünde çalışmaların yapıldığı tespit edilmiştir. Sonuçta dershaneye devam eden öğrencilerle etmeyenlerin üniversiteye giriş puanları arasında belirgin bir fark olduğu ortaya konulmuştur.

Dağlı (2006) tarafından Özel Dershanelere Öğrenci Gönderen Velilerin Dershaneler Hakkındaki Görüş ve Beklentileri adlı tez çalışması yapılmıştır. Bu çalışmada özel dershanelerin ortaya çıkışı tarihsel gelişimi, gelişmiş bazı ülkelerdeki üniversiteye giriş sistemleri ve özel dershaneçilik üzerinde durulmuştur. Bulgularda velilerin ekonomik durumu ile çocuklarının dershanelere gitmesi ile arasında doğru orantının bulunduğu tespit edilmiştir. Veliler sınav başarısı için dershane takviyesini bir zorunluluk olarak görmektedir. Dershane seçiminde fiyatlar belirleyici ana etmenlerden biridir.

Yapıcı ve Gülveren (2002) tarafından öğrenci açısından öğretmen nitelikleri konulu bir çalışma yapılmıştır. Araştırmada 203 öğrenci kullanılmıştır. Araştırma sonucuna göre bilişsel özelliklere ilişkin olarak öğretmenlerde en çok aranan nitelik konu uzmanlığıdır. Duyuşsal olarak öğrencinin öğretmen tarafından sevilme istemesi, psiko-motor özelliği bakımından diksiyonu yeterli bir öğretmen arzulanmaktadır.

Çetin (2001) tarafından İdeal Öğretmen Üzerine Bir Araştırma adlı deneysel bir çalışma yapılmıştır. Araştırmada 100 kişilik bir örneklem grubu kullanılmıştır. Sonuç olarak öğrencilerin ideal öğretmen tanımı; öğrencileriyle dostça ve iş birliği içinde çalışma alışkanlığı kazanmış, alan bilgisi tam, öğrencisinin tabiatını ve ihtiyacını anlayan, genel eğitiminde ve bilimsel tavrında eksikliği olmayan, saygılı, sevgi dolu, öğrenciler arasındaki bireysel ayrılıkları analiz edebilen, derslerinde çeşitli metot ve teknikleri kullanabilen öğretmendir.

Demirkaya'nın (2004) Yaşantısal Öğrenme Kuramının Coğrafya Öğretimine Uygulanması konulu çalışmasında, yaşantısal öğrenme kuramı ile ilgili olarak oldukça zengin bir yabancı literatür taraması çerçevesinde, sağlanan yararlar ve kuramın öğrenme stili aşamaları ortaya konulmuştur. Öğrenme stili envanterinin sınıfta kullanımı üzerinde durulmuş, coğrafya öğretimine uygulanması da ayrıca ele alınmıştır.

Karadoğan ve Arslan (2004) Coğrafya Eğitiminde Etkileşimli Çoklu Ortam (Mm) Uygulamaları, Animasyonlar ve Önemi adlı bir çalışma yapmışlardır. Çalışmanın sonucunda; çoklu ortam araçlarının coğrafya öğretiminde kullanılmasının sağladığı birçok yarar ortaya konulmuştur.

Coşkun (2004) tarafından yapılan Coğrafya Öğretiminde Kubaşık (İşbirliğiyle) Öğrenme adlı çalışmada; grupların oluşturulması, uygulama aşaması ile değerlendirme basamakları ortaya konulmuş, sonuç olarak kubaşık öğrenmenin yarışmacı ve tek başına öğrenmeye göre daha etkili olduğu ortaya konulmuştur.

Tomal (2004) tarafından yapılan Liselerimizde Uygulanan Coğrafya Öğretim Programlarının Sorunları ve Çözüm Önerileri adlı çalışmada; lise coğrafya öğretim programları ele alınmıştır. Bu programlarda yer alan eksiklikler ortaya konulmaya çalışılmıştır. Coğrafya derslerinin haftalık ders saatleri ile üniversite sınavında çıkan soru sayısı arasındaki ilişki sorgulanmıştır.

Öztürk (2002) tarafından yapılan Liselerde Coğrafya Öğretiminde Araç, Gereç, Materyal Kullanımı ve Önemi adlı deneysel çalışmada Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi ilköğretim bölümü birinci sınıf öğrencilerinin 174 tanesine mezun oldukları liselerdeki coğrafya derslerinde araç gereç kullanımıyla ilgili anket uygulanmıştır. Sonuç olarak liselerdeki coğrafya öğretiminde araç, gereç ve materyallerin fazla kullanılmadığı belirlenmiştir.

Akbulut (2004) tarafından yapılan Coğrafya ve Aktif Öğretim Yöntemleri adlı

çalışmada coğrafya öğretiminde kullanılan ve kullanılabilir öğretim yöntemleri ele alınmıştır. Öğretim yöntemlerinin uygulanmasında sağlanacak avantajlar ile sınırlılıklar literatür taraması desteği ile açıklanmaya çalışılmıştır. Sonuç olarak coğrafya öğretiminde yer aşlan konularda, farklı düzeylerdeki hedefler için farklı öğretim yöntemleri kullanılmalıdır. Vurgusu yapılmaktadır.

Doymuş, Şimşek ve Şimşek (2005) tarafından yapılan İşbirlikçi Öğrenme Üzerine Derleme: 1. İşbirlikçi Öğrenme Yöntemi ve Yöntemle İlgili Çalışmalar adlı çalışmada iş birlikçi öğrenme yönteminin özellikleri, uygulamada eğitim sürecinin içinde bulunan farklı rollere sahip unsurlara düşen sorumluluklar, uygulama süreci ortaya konulmuştur. Ayrıca çalışmada işbirlikçi öğrenme yöntemiyle ilgili yurtiçinde yapılan yayınlar, yurtdışında yapılan yayınlar ile işbirlikçi öğrenme yöntemi ile ilgili web siteleri verilmiştir.

Tay (2004) tarafından yapılan Sosyal Bilgiler Dersinde Anlamlandırma Stratejilerinin Yeri ve Önemi adlı çalışmada bilgiyi daha iyi öğrenebilmek ve öğrenilen bilginin kalıcılığını sağlamak için, anlamlandırmayı (kodlamayı) güçlendirici stratejiler açıklanmıştır. Bu stratejilerin sosyal bilgiler öğreniminde kullanımı örneklerle ortaya konulmuştur.

Öztürk (2004) tarafından yapılan Ortaöğretim Coğrafya Öğretmenlerinin Öğretim Yöntem ve Teknikleri Kullanabilme Yeterlilikleri adlı deneysel çalışmada Kırşehir il ve ilçelerinde çalışan 40 tane ortaöğretim coğrafya öğretmenlerine

öğretmen anketi, bu öğretmenlerin derslerine üç yıl boyunca girdikleri 163 tane 11. sınıf öğrencilerine öğrenci anketi uygulanmıştır. Bulgularda örnekleme oluşturan coğrafya öğretmenlerinin klasik yöntemle kullanmaya devam ettiği görülmüştür.

Ilgar (2006) tarafından yapılan Coğrafya Öğretiminde Temel Sorunlar ve Çözüm Öneriler adlı araştırmada coğrafya öğretiminde yaşanan temel sorunlar değerlendirilmiş ve çözüm önerileri getirilmiştir. Geliştirilen en önemli öneri 2. coğrafya kongresinin toplanıp var olan sorunların orada masaya yatırılması ve çözüm önerilerinin geliştirilmesidir.

Demirkaya ve Tokcan (2006) tarafından yapılan Coğrafya Öğretiminde Televizyon ve Video Kullanımı adlı çalışmada, coğrafya öğretiminde televizyon ve video kullanımı yanında kelime-şekil haritaları ile hareketli şemalar üzerinde durularak, görselliğin coğrafya öğretimi üzerindeki önemi belirtilmiştir.

Tomal (2006) tarafından yapılan Lise Coğrafya Derslerinde Çoklu Zeka Kuramına Dayalı Kavram Öğretimi adlı çalışmada kavramların özellikleri, kavram öğretim stratejileri, çoklu zeka kuramı ile coğrafya derslerinde çoklu zeka kuramına dayalı kavram öğretimi etkinlikleri üzerinde durulmuştur.

Uludağ ve Odacı (2002) tarafından Eğitim Öğretim Faaliyetlerinde Fiziksel Mekan” adlı bir çalışma yapılmıştır. Bu çalışmada fiziksel ortam ve öğeleri başlığı altında; öğrenci sayısı, renk, ışık, ısı, temizlik gürültü, görünüm ve yerleşim düzeni üzerinde durulmuştur. Sonuç olarak eğitim öğretim yapılan binaların, bu faaliyetleri kolaylaştırıcı ve verimi arttırıcı biçimde tasarlanıp ona göre donatılması gerektiği vurgusu yapılmıştır.

Akdağ ve Güneş (2003) tarafından Öğretmen Rolünün Yaratıcı Bir Sınıf Ortamı Oluşturmasındaki Önemi adlı deneysel araştırma yapılmıştır. Araştırmada dört liseden 343 öğrenci denek olarak kullanılmıştır. Yapılan analizler sonucunda okullar arasında öğrenci görüşlerinde anlamlı bir fark görülmemiştir. Bulgulara göre öğretmenler öğrenciler arasındaki bireysel farklılıklara ve yapılan hatalara yeterince hoş görülmesi olmadıkları tespit edilmiştir.

İpşir (2002) tarafından yapılan Sınıf Yönetiminde; Öğrencilerle Sağlıklı İletişim Kurabilmenin ve Olumlu Sınıf Ortamı Yaratmanın Rollerini adlı çalışmada olumlu bir sınıf ortamı oluşturabilmek için nasıl bir sınıf yönetiminin sağlanması gerektiği hususunda yapılması gerekenleri aşama aşama işlemiştir.

Taşlı (2000) tarafından Günümüz Coğrafya Öğretiminde Öğrenci Aktivitelerinin Bilgi Üretimine Dönüştürülmesinde Olgular, Kavramlar ve Genellemelerin Sistemik Kullanımının Sağlanması adlı bir çalışma yapılmıştır. Çalışmada olgu, kavram ve genellemelerden yararlanarak coğrafi bilgi ve fikir üretimi için öğrencilere model hazırlamayla ilgili olarak tüme varımsal ve tümden gelişimsel modelleriyle örnekler verilmiştir.

BÖLÜM II

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, evren ve örneklem, verilerin toplanması, verilerin analizi ve yorumlanması bilgilerine yer verilmiştir.

2.1. Araştırma Modeli

Bu araştırmada Çanakkale il merkezinde bulunan dersanelerdeki ortaöğretim son sınıf öğrencilerinin görüşlerine göre, coğrafya öğretimi değerlendirilecektir. Buna göre araştırmada; öğrencilerin görüşlerini belirlemek için betimleyici alan araştırma yöntemi kullanılmıştır. Ankete dayalı betimleyici alan araştırmasının en temel kabullerinden biri, görüş ve bilgilerine başvuru deneklerin güven verici bir ilişki temelinde, samimi ve dürüst cevaplar verdikleri, gerçeği yansıtacakları kabulüdür. Bu güvenin sağlanması için formlardaki soruların sadece başlıkta ifade edilen araştırma konusu için kullanılacağı, araştırma sonucunda elde edilen bulguların geçerliliğinin anket sorularına verilecek cevapların içtenlik ve samimiyetine bağlı olacağı anket formu üzerinde belirtilmiştir. İsim veya diğer türden kişisel mahremiyetlere ilişkin sorular sorulmamış, toplanan verilerin resmi veya resmi olmayan diğer amaçlarla kullanılmayacağı konusunda güven sağlanmıştır.

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2006–2007 Öğretim yılında Çanakkale il merkezindeki özel dersanelere devam eden son sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırma için il merkezinde bulunan Bil, Boğaz, Fem, Fen, Final, Öge, Sınav, Uğur ve Zafer dersanelerinde anket uygulaması yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini belirtilen dersanelerdeki ortaöğretim son sınıf öğrencilerinin 311 tanesi oluşturmaktadır. Çanakkale il merkezinde 14 dersane bulunmakta iken, örneklem dokuz dershanenin öğrencilerinden oluşmaktadır. Bunun nedeni bazı dersanelerin sadece ilköğretime yönelik olması ve bazı dersanelerin lise son sınıfa giden öğrencilerinin olmamasıdır.

Örnekleme oluşturan öğrenciler seçilirken cinsiyet, başarı düzeyi, okul türü, bölüm ve dershaneye gidiş süresi değişkenleri dikkate alınmıştır. Dershanelerden belirli bir oranda öğrenci seçilirken farklı cinsteki öğrencilerin eşit olmasına, seviye sınıflarından en iyi, orta ve en başarısız sınıflardan eşit öğrenci seçimine, farklı okul türlerinden aynı miktarda öğrencinin seçilmesine çalışılmıştır.

Araştırmada örneklem olarak ortaöğretim kurumları son sınıf öğrencilerinin seçilme nedeni, ortaöğretim sürecinin son aşamasında olmalarıdır. Yüksek öğretime geçme aşamasında bulunan öğrencilerin, coğrafya öğretiminin dershanelerde nasıl verildiği konusunda daha ciddi görüş bildirecekleri düşünülmüştür.

Özel dershaneye devam eden lise ara sınıf öğrencileri ortaöğretim sürecini tamamlamadıkları için düşüncelerinde bir değişiklik olabileceği göz önünde tutularak araştırmaya alınmamışlardır.

Örneklem çalışması ile ilgili yapılan işlemler, aşağıda verilmiş olan Şekil 1’de de aşamalı bir düzen oluşturularak verilmiştir.

Şekil 1: Evren ve Örneklem Grubunu Oluşturma Süreci

2.3. Verilerin Toplanması

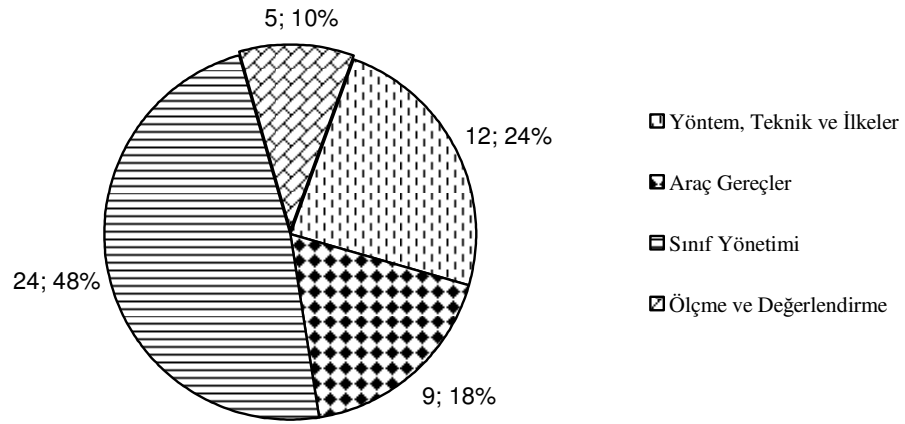
Verilerin toplanması amacıyla hazırlanan, öğrencilere yönelik anket formu iki ana bölümden oluşmaktadır ve birinci bölümde kişisel bilgilere, ikinci bölümde ise dersanelerdeki coğrafya öğretimine ilişkin sorular yer almaktadır. İkinci bölümde yer alan sorular, eğitim alanında yapılan araştırmaları içeren bilimsel makalelerin incelenmesinden sonra şekillendirilmiştir.

Anketin ikinci bölümü pozitif ve negatif olmak üzere 50 sorudan oluşmaktadır. Negatif sorular 37. ve 46. sorulardır. Diğer sorular pozitifdir. Anket sorularının değerlendirilmesinde pozitif sorularda Her Zaman (5), Çoğu Zaman (4), Ara Sıra (3), Çok Nadir (2), Hiçbir Zaman (1), negatif sorularda Her Zaman (1), Çoğu Zaman (2), Ara Sıra (3), Çok Nadir (4), Hiçbir Zaman (5) olarak değerlendirilmiştir.

Ankette sorulan sorular dört ana başlık hakkında öğrencilerin düşüncelerini tespit etmeye yönelik hazırlanmıştır. Bu başlıklar ve ilgili soru sayısı şöyledir:

1-Öğretim Yöntem, Teknik ve İlkeleri	
a-Yöntem teknik	:7
b-İlkeler	:5
2-Sınıfta kullanılan:	
a-Araçlar	:5
b-Gereçler	:4
3-Sınıf Yönetimi	
a-Zamanın yönetimi	:3
b-Öğretimin yönetimi	:11
c-Öğretmen-öğrenci iletişimi	:6
d-Öğrenme ortamının düzenlenmesi	:4
4-Ölçme ve Değerlendirme	:5

Anket sorularının hangi alanları kapsadığı, alanlara göre kaç sorunun bulunduğu Çizelge 2’de verilmiştir. Anket sorularının 24’ü (%48) dershanelerdeki coğrafya öğretiminin sınıf yönetimi, 12’si (%24) coğrafya dersi işlenirken dikkate alınan ilkeler ve kullanılan yöntem teknik, 9’u (%18) coğrafya derslerinde kullanılan araç gereçler ve 5’i (%10) dershanelerdeki coğrafya öğretiminde değerlendirme konusu ile ilgilidir.

Şekil 2. Anket Sorularının Konulara Göre Dağılımına İlişkin Sayısal Bilgiler

2.4. Anket Sorularının Hazırlandığı Alanlar İle Soruların Kapsamı

Anketteki soruların dört ana başlık hakkında öğrencilerin düşüncelerini tespit etmeye yönelik hazırlandığı ve bu başlıkların, öğretim yöntem, teknik ve ilkeleri, sınıfta kullanılan araçlar ve gereçler, sınıf yönetimi (zamanın yönetimi, öğretim yönetimi, öğretmen-öğrenci iletişimi, öğrenme ortamının düzenlenmesi) ile ölçme ve değerlendirme olduğu yukarıda belirtilmiştir. Soruların amacı ya da kapsamı aşağıdaki tablolarda dershanelerdeki coğrafya öğretiminde ele alınacak başlıklara göre belirtilmiştir.

Tablo 3. Coğrafya Öğretiminde Yöntem ve Tekniklerle İlgili Sorulan Sorular

S. No	Soru/İfade	Amaç/Kapsam	A. S. No
1	Öğretmenimiz bize coğrafya konuları ile ilgili soru sorar biz de cevap veririz.	Soru-cevap yöntemi	2
2	Öğretmenimiz coğrafya konularını sadece anlatır.	Düz Anlatım yöntemi	5
3	Öğretmenimiz uygun bir konu açarak öğrencilerin aralarında tartışmasını sağlar.	Tartışma yöntemi	10
4	Öğretmenimiz sınıfta gruplar oluşturarak konuların araştırılmasını ve sınıfta tartışılmasını sağlar.	İşbirlikçi öğrenme	17
5	Öğretmenimiz Coğrafya konularını kendi hazırladığı görsel araçları kullanarak anlatır.	Görsel örneklendirme (Gösteri yöntemi)	24
6	Öğretmenimiz bizi, çalışma ve gözlem amacıyla araziye götürür.	Gezi-Gözlem	29
7	Öğretmenimiz bizleri düşünmeye, ortaya farklı görüş atmaya teşvik eder. Cesaretlendirir.	Beyin fırtınası	42

Dershane öğrencilerinin coğrafya öğretimi hakkındaki görüşlerinin tespit edilmesine yönelik hazırlanan anketin 2, 5, 10, 17, 24, 29 ve 42 no'lu soruları coğrafya derslerinde kullanılan yöntem ve teknikleri tespit etmeye yöneliktir. Soruların hangi amaçla hazırlandığı Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4. Coğrafya Öğretiminde İlkelerle İlgili Sorulan Sorular

S. No	Soru/İfade	Amaç/Kapsam	A. S. No
1	Öğretmenimiz konu ile ilgili varsa gündemde olan konulardan bahseder.	Güncel konularla bağlantı, öğrenci yaşantısı ile öğrenmeyi güçlendirme	6
2	Öğretmenimiz coğrafya konularını anlatırken çevremizdeki doğal mekanlardan örnekler verir.	Yakından Uzağa ilkesi	11
3	Öğretmenimiz coğrafya konularını yeri geldikçe bizlerin ilgi duyduğu alanlarla bağlantı kurarak verir.	İlgi çekme / motive etme	18
4	Öğretmenimiz rehber ve yol göstericidir. Sınıfta ders etkinliklerinin büyük bölümünü öğrenciler gerçekleştirir.	Öğrenci merkezli yaklaşım	30
5	Öğretmenimiz sınıftaki tüm etkinliklere hakimdir./Hakim olmaya çalışır.	Öğretmen merkezli yaklaşım	43

Hazırlanan anketin 6, 11, 18, 30 ve 43 no'lu soruları coğrafya derslerinde kullanılan ilkelere yönelik tutumları tespit etmeye yöneliktir. Soruların hangi amaçla hazırlandığı Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5. Coğrafya Öğretiminde Sınıfta Kullanılan Araç ve Gereçlerle İlgili Sorular

S. No	Soru/İfade	Amaç/Kapsam	A. S. No
1	Öğretmenimiz sınıfta kullanılabilir konu işlendiğinde atlas/ harita kullanır.	Harita kullanımı	7
2	Gerektiğinde sınıfta profil-kesit kullanılır	Profil-kesit kullanımı	12
3	Öğretmenimiz sınıfta video-kamera görüntüleri veya tepegöz/projeksiyon cihazlarını kullanır.	Görsel-İşitsel Materyal kullanımı	19
4	Öğretmenimiz sınıfta kullanılabilir konu işlendiğinde küre/model numune kullanır.	Küre-model kullanımı	31
5	Öğretmenimiz sınıfta coğrafya konuları ile ilgili resimler, şemalar ve grafikler kullanır.	Görsel Materyal kullanımı	44
6	Coğrafya kitaplarındaki konularla ilgili yeterince şema, grafik ve resim vardır.	Kitaplardaki görsel tasarım	25
7	Coğrafya kitaplarındaki metinler anlaşılır bir dille yazılmıştır./Metinler ana fikri iyi vermektedir.	Kitaplardaki anlatım ve ifade kalitesi (Dilsel tasarım)	32
8	Coğrafya kitapları iyi kağıda basılmıştır./Resim, şekil ve grafikler net ve iyi kalitededir	Kitaplarda baskı ve estetik kalitesi	36
9	Coğrafya kitabının kapağı ilgi çekicidir.	Kitabın dikkat çekmesi	45

Dershane öğrencilerinin coğrafya öğretimi hakkındaki görüşlerinin tespit edilmesine yönelik hazırlanan anketin 7, 12, 19, 31, 44, 25, 32, 36 ve 45 no'lu soruları coğrafya derslerinde kullanılan araç ve gereçleri tespit etmeye yöneliktir. Soruların hangi amaçla hazırlandığı Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6. Coğrafya Öğretiminde Zamanın Yönetimiyle İlgili Sorular

S. No	Soru/İfade	Amaç	A. S. No
1	Öğretmenimiz derse zamanında girer.	zamanın uygun kullanımı	33
2	Öğretmenimiz ders konusundan farklı konulara (güncel, sportif, politik, kendi yaşamı vb.) gereksiz yere gerektiğinden fazla zaman ayırır.	Derse katkı sağlayacak konuları amaç edinip derisi bozma	37
3	Öğretmenimiz bizi bazen sınıfta serbest çalışmak üzere boş bırakır.	zaman israfı	46

Dershane öğrencilerinin coğrafya öğretimi hakkındaki görüşlerinin tespit edilmesine yönelik hazırlanan anketin 33, 37 ve 46 no'lu soruları coğrafya derslerinde zamanın nasıl kullanıldığını tespit etmeye yöneliktir. Soruların hangi amaçla hazırlandığı Tablo 7'de gösterilmiştir.

Tablo 7. Coğrafya Öğretiminde Öğretimin Yönetimiyle İlgili Sorular

S. No	Soru/İfade	Amaç	A. S. No
1	Öğretmenimiz derse başlarken bir olayla dikkatimizi çeker.	Dikkat çekme	1
2	Öğretmenimiz dersin başında, dersin amacı hakkında bilgi verir.	Amaç hakkında bilgilendirme	4
3	Öğretmenimiz derse başlamadan önce, önceki derste anlatılan konuyu kısaca özetler. Bilgi verir.	Hazır bulunuşluk düzeyini yükseltme	8
4	Öğretmenimiz dersin bitiminde anlatılanları ana hatlarıyla özetler.	Öğrenilenleri birleştirme - Örgütlenme	13
5	Öğretmenimiz coğrafya konularını özelliklerine göre şema ve şekillerini tahtaya çizerek anlatır.	Tahtayı kullanma	16
6	Öğretmenimiz sınıfta verilen cevaplara gerektiğinde açıklama getirir. (Doğru, yanlış, eksik vb.)	Dönüt / Düzeltme	20
7	Öğretmenimiz konuların önemli kısımlarını bize not tutturur.	Dikkat stratejileri	23
8	Öğretmenimiz ders bitiminde, o ders ile ilgili ve gelecek derse yönelik ödev verir.	İşlenen konuları tekrara yönelik etkinlik çalışması	26
9	Öğretmenimiz verdiği ödevleri derste kontrol eder. Yapamadığımız soruları açıklar.	Etkinlikleri takip	34
10	Öğretmenimiz dersi anlatırken önünde notlar bulundurur.	Planlılık / derse hazırlıklı girme	38
11	Öğretmenimiz derste aktif olan öğrencileri ödüllendirir.	Ödüllendirme / Pekiştirme	47

Dershane öğrencilerinin coğrafya öğretimi hakkındaki görüşlerinin tespit edilmesine yönelik hazırlanan anketin 1, 4, 8, 13, 16, 20, 23, 26, 34, 38 ve 47 no'lu soruları coğrafya derslerinde öğretimin nasıl yönetildiğini ve gerçekleştirildiğini tespit etmeye yöneliktir. Soruların hangi amaçla hazırlandığı Tablo 8'de gösterilmiştir.

Tablo 8. Coğrafya Öğretiminde Öğretmen-Öğrenci İletişimiyle İlgili Sorular

S. No	Soru/İfade	Amaç	A. S. No
1	Öğretmenimiz ders anlatırken bizimle göz teması kurar.	Göz teması	3
2	Öğretmenimiz beden dilini (jest, mimik, bakış, duruş vb) tüm sınıfta etkileyecek biçimde kullanır.	Beden dilinin kullanımı	9
3	Öğretmenimiz ders anlatırken otoriterdir.	Öğrencilere yaklaşım	14
4	Öğretmenimiz dersi ayakta anlatır.	Ders anlatım şekli	21
5	Öğretmenimiz sınıfta tüm öğrencilere söz hakkı verir.	Söz hakkı	39
6	Coğrafya dersi olduğu zaman sevinirim. Dersi hiç sıkılmadan dinlerim.	Dersin çekiciliği	48

Dershane öğrencilerinin coğrafya öğretimi hakkındaki görüşlerinin tespit edilmesine yönelik hazırlanan anketin 3, 9, 14, 21, 39 ve 48. soruları coğrafya derslerinde öğretmen öğrenci iletişiminin nasıl sağlandığını tespit etmeye yöneliktir. Soruların hangi amaçla hazırlandığı Tablo 9’da gösterilmiştir.

Tablo 9. Coğrafya Öğretiminde Öğrenme Ortamının Düzenlenmesiyle İlgili Sorular

S. No	Soru/İfade	Amaç	A.S. No
1	Sınıfların fiziki yapısı dersi daha iyi anlamama katkı yapıyor.	Eğitim ortamı	27
2	Seviye sınıfları var ise; seviye sınıflarının coğrafya öğretimine olumlu katkısı vardır.	Öğrencilerin ortalama seviyesi	35
3	Sınıf mevcutları makul seviyededir. (20–30 Öğrenci)	Sınıf sayısı	40
4	Kıyafet uygulaması (serbest-tek tip) dersi daha iyi öğrenmemi sağlıyor.	Kıyafet tipi	49

Dershane öğrencilerinin coğrafya öğretimi hakkındaki görüşlerinin tespit edilmesine yönelik hazırlanan anketin 27, 35, 40 ve 49. soruları coğrafya derslerinde öğrenme ortamının nasıl düzenlendiğini tespit etmeye yöneliktir. Soruların hangi amaçla hazırlandığı Tablo 10’da gösterilmiştir.

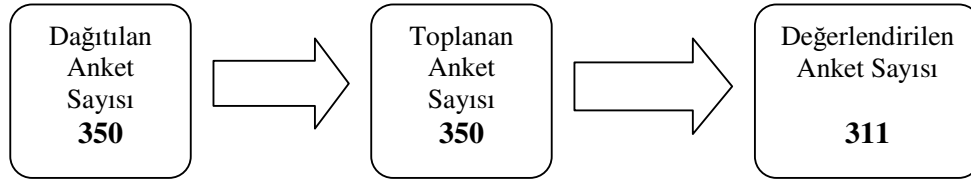
Tablo 10. Coğrafya Öğretiminde Ölçme ve Değerlendirmeye İlgili Sorular

S. No	Soru/İfade	Amaç	A. S. No
1	Değerlendirmeler çoktan seçmeli (test) tekniği ile yapılır.	Değerlendirme şekli	15
2	Değerlendirmeler klasik (düz yazım) tekniği ile yapılır.	Değerlendirme şekli	22
3	Değerlendirmeler birden fazla tekniğin (Boşluk doldurma, doğru-yanlış, düzyazım...) karışımı ile yapılır.	Değerlendirme şekli	28
4	Öğretmenimiz coğrafya konularını anlattıktan sonra çeşitli testlerle anlayıp anlamadığımızı sınar.	Öğrenmeyi değerlendirme	41
5	Öğretmenimiz sınamaya testleri sonrasında tespit ettiği anlaşılmayan konuları tekrar anlatır.	Öğrenilemeyeni tekrar	50

Dershane öğrencilerinin coğrafya öğretimi hakkındaki görüşlerinin tespit edilmesine yönelik hazırlanan anketin 15, 22, 28, 41 ve 46. soruları coğrafya derslerinde ölçme ve değerlendirmenin nasıl yapıldığını tespit etmeye yöneliktir. Soruların hangi amaçla hazırlandığı Tablo 11’de gösterilmiştir.

Yapılan araştırmanın sonuçlarına ne derece güvenilebileceğini belirleyebilmek için, öncelikle güvenilirlik analizi yapılarak cronbach’ alpha değerine bakılmıştır. Güvenilirlik analizi sonucunda cronbach’s alpha değerinin yüksek bir değer olduğu görülmektedir ($\alpha=0,88$). Bu değer yüksek bir değer olması, araştırmada kullanılan ölçeğin güvenilir bir ölçek olduğunu ifade etmektedir.

Anket formuna son şekli verildikten sonra, örnekleme giren dershanelerdeki öğrencilere uygulanmıştır. Anket formlarının uygulanması ve geri toplanması bizzat araştırmacı tarafından takip edilmiş ve geri dönüşüm oranının yüksek olması sağlanmıştır. Uygulanan anketler ve geri dönüşümleri ile ilgili bilgiler Çizelge 2’de verilmiştir.

Şekil 3. Anketlerin Uygulanmasına İlişkin Sayısal Bilgiler

Çizelgeden de görüleceği üzere, anket formlarının geri dönüşü eksiksiz olmuştur. Ancak, geri dönen anketlerden bazıları büyük oranda boş bırakıldığından, bu anketler araştırma sonuçlarını yanlış yönlendirebileceği düşünülerek değerlendirme dışı bırakılmıştır. Sonuç olarak 311 öğrencinin anketi değerlendirmeye alınmıştır.

2.5. Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Elde edilen veriler; aritmetik ortalama, frekans, yüzde, $-t_{.05}$ testi ve varyans analizi istatistik işlemlerle değerlendirilmiştir. Verilerin analizi bilgisayar yardımı ile SPSS (Statistical Package for Social Science) paket programı kullanılarak yapılmıştır.

Deneysel Yöntem, fonksiyonel ilişkilerden çok sebep sonuç ilişkilerini ortaya koyan; kısaca, “neden?” sorusuna cevap arayan bir araştırma yöntemidir. Bu yöntemde kullanılan birçok model vardır. Bu modellerden biri olan tek faktörlü anova, ilişkisiz iki ya da daha çok örneklem ortalaması arasındaki farkın sıfırdan anlamlı bir şekilde farklı olup olmadığını test etmek üzere uygulanır. İlişkisiz t testi ise, iki ilişkisiz örneklem ortalamaları arasındaki farkın manidar olup olmadığını test etmek için kullanılır (Büyüköztürk 2004: 39–44).

Öğrencilerin görüşleri arasında farklılıkların olup olmadığını ortaya çıkarmak amacıyla, cinsiyet, okul türü, bölüm, başarı düzeyi ve dershaneye gidiş yılı değişkenleri açısından irdelenmiş ve bir farklılaşma olup olmadığı ortaya konulmaya çalışılmıştır. Öğrencilerin dershanelerdeki coğrafya öğretimine ilişkin görüşlerinde farkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla post hoc testlerinden scheffe testi kullanılmıştır. Scheffe testi sonucunda her anket sorusuna verilen cevaplara, göre gruplar arasındaki görüşler arasında anlamlı farkın bulunup bulunmadığı belirtilmiştir. Ancak gruplar arasında anlamlı farkın bulunduğu sorularla ilgili olarak farkın hangi gruptan kaynaklandığına dair bilgi, ikiyi aşan grupların toplam içindeki payı % 5'ten az olduğu için verilememiştir. Yapılan işlemler sonucunda bulunan istatistiksel verilere dayalı olarak da bulgular ortaya koyularak yorumlamalara gidilmiştir.

Ulaşılan bulgular ve yorumlara dayalı olarak, dershanelerdeki coğrafya öğretiminin yapısı ortaya konulmuş, eğitim sürecinde, rollerini yerine getirmelerini daha etkili kılma ve öğrencilerin beklentilerini daha üst noktalara taşımalarına yönelik öneriler geliştirilmiştir.

BÖLÜM III

BULGULAR VE YORUMU

Bu bölümde, anketle elde edilen verilere dayalı olarak ulaşılan bulgulara ve yorumlarına yer verilmiştir.

3.1. Öğrencilerin Kişisel Özelliklerine İlişkin Bulgular ve Yorumu

Tablo 11’de öğrencilerin cinsiyet ve okul türüne göre dağılımlarına bakıldığında erkek öğrencilerin % 47,6 olduğu, kadın öğrencilerin ise % 52,4 olduğu, erkek öğrencilerin % 16,2’sinin Anadolu liselerinde, % 61,5’inin genel liselerde, % 22,3’ünün meslek liselerinde okuduğu, kız öğrencilerin % 16,0’sının Anadolu liselerinde, % 57,0’sinin genel liselerde, % 27,0’sinin meslek liselerinde okuduğu görülmektedir.

Tablo 11. Öğrencilerin Cinsiyet ve Okul Türlerine Göre Dağılımları

Okul Türü	Cinsiyet				GENEL	
	Erkek		Kadın		f	%
	f	%	f	%		
Anadolu L.	24	16,2	26	16,0	50	16
Genel L.	91	61,5	93	57,0	184	59,2
Meslek L.	33	22,3	44	27,0	77	24,8
TOPLAM	148	47,6	163	52,4	311	100

Tablo 12’de öğrencilerin cinsiyet ve bölümlerine göre dağılımlarına bakıldığında, erkek öğrencilerin (% 47,6) % 0,7’sinin sayısal, % 54,1’inin eşit ağırlık, % 23,0’ünün sözel, % 22,3’ünün diğer (meslek liselerinin farklı bölümleri) bölümlerde, kız öğrencilerin (% 52,4) % 62,0’sinin eşit ağırlık, % 13,5’inin sözel, % 24,5’inin diğer (meslek liselerinin farklı bölümleri) bölümlerde okuduğu saptanmıştır.

Tablo 12. Öğrencilerin Cinsiyet ve Bölümlerine Göre Dağılımları

Bölüm	Cinsiyet				GENEL	
	Erkek		Kadın		f	%
	f	%	f	%		
Sayısal	1	,7	0	0	1	,3
Eşit Ağırlık	80	54,1	101	62,0	199	58.2
Sözel	34	23,0	22	13,5	56	18
Diğer	33	22,3	40	24,5	74	23.5
TOPLAM	148	47.6	163	52.4	331	100

Tablo 13'e göre öğrencilerin cinsiyet ve başarı durumlarına göre dağılımlarına bakıldığında, erkek öğrencilerin (% 47,6) 5,00'lık not sistemi üzerinden % 8,8'sinin 2,00-3,00 arasında, % 41,2'sinin 3,00-4,00 arasında, % 50,0'sinin 4,00-5,00 arasında bir başarıya, kız öğrencilerin (% 52,4) 5,00'lık not sistemi üzerinden % 9,2'sinin 2,00-3,00 arasında, % 37,0'sinin 3,00-4,00 arasında, % 54,0'ünün 4,00-5,00 arasında bir başarıya, sahip olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 13. Öğrencilerin Cinsiyet ve Okuldaki Başarı Durumlarına Göre Dağılımları

Başarı	Cinsiyet				GENEL	
	Erkek		Kadın		f	%
	f	%	f	%		
2.00-3.00 Arası	13	8,8	15	9,2	28	9
3.00-4.00 Arası	61	41,2	54	33,1	115	37
4.00-5.00 Arası	74	50,0	94	57,7	168	54
TOPLAM	148	47.6	172	52.4	311	100

Tablo 14'te öğrencilerin cinsiyet ve dershaneye gidiş yıllarına göre dağılımlarına bakıldığında, erkek öğrencilerin (% 47,6) % 60,8'inin 1 yıl, % 33,1'inin 2 yıl, % 4,1'inin 3 yıl, % 2,0'sinin 4 yıl, kız öğrencilerin (% 52,4) % 54,0'ünün 1 yıl, % 42,3'ünün 2 yıl, % 3,1'inin 3 yıl, % 0,6'sının 4 yıl dershanelere devam ettiği saptanmıştır.

Tablo 14. Öğrencilerin Cinsiyet ve Dershaneye Gidiş Yıllarına Göre Dağılımları

Dershane Süresi	Cinsiyet				GENEL	
	Erkek		Kadın		f	%
	f	%	f	%		
1 yıl	90	60,8	88	54,0	178	57,3
2 yıl	49	33,1	69	42,3	118	37,9
3 yıl	6	4,1	5	3,1	11	3,5
4 yıl	3	2,0	1	,6	4	1,3
TOPLAM	148	47,6	163	52,4	311	100

Tablo 15'te öğrencilerin okuduğu okul türü ve bölümlerine göre dağılımlarına bakıldığında, Anadolu lisesi öğrencilerinin (% 16) % 80'inin eşit ağırlık, % 20,0'sinin sözel, genel lise öğrencilerinin (% 59,2) % 0,5'inin sayısal, % 75,5'inin eşit ağırlık, % 25,0'inin sözel, meslek lisesi öğrencilerinin (% 24,8) % 5,2'sinin eşit ağırlık, % 94,8'inin diğer (meslek liselerinin farklı bölümleri) bölümlerde, okuduğu tespit edilmiştir.

Tablo 15. Öğrencilerin Okuduğu Okul Türü ve Bölümlerine Göre Dağılımları

Bölüm	Okul Türü						GENEL	
	Anadolu		Genel		Meslek		f	%
	f	%	f	%	f	%		
Sayısal	0	0	1	0,5	0	0	1	,3
Eşit Ağırlık	40	80,0	137	74,5	4	5,2	181	58,2
Sözel	10	20,0	46	25,0	0	0	56	18
Diğer	0	0	0	0	73	94,8	73	23,5
TOPLAM	50	16	184	59,2	77	24,8	311	100

Tablo 16'da öğrencilerin okuduğu okul türü ve okuldaki başarı durumlarına göre dağılımlarına bakıldığında, Anadolu lisesi öğrencilerinin (% 16) 5,00'lık not sistemi üzerinden % 8,0'inin 3,00-4,00 arasında, % 92,0'sinin 4,00-5,00 arasında bir başarıya, genel lise öğrencilerinin (% 59,2) 5,00'lık not sistemi üzerinden % 13,6'sının 2,00-3,00 arasında, % 41,8'inin 3,00-4,00 arasında, % 44,6'sının 4,00-5,00 arasında bir başarıya, meslek lisesi öğrencilerinin (% 24,8) 5,00'lık not sistemi

üzerinden % 3,9'unun 2,00-3,00 arasında, % 44,2'sinin 3,00-4,00 arasında, % 51,9'unun 4,00-5,00 arasında bir başarıya sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 16. Öğrencilerin Okuduğu Okul Türü ve Okuldaki Başarı Durumlarına Göre Dağılımları

Başarı	Okul Türü						GENEL	
	Anadolu		Genel		Meslek		f	%
	f	%	f	%	f	%		
2-3	0	0	25	13,6	3	3,9	28	9
3-4	4	8,0	77	41,8	34	44,2	115	37
4-5	46	92,0	82	44,6	40	51,9	168	54
TOPLAM	50	16	184	59.2	77	24.8	311	100

Tablo 17'de öğrencilerin okuduğu okul türü ve dershaneye gidiş yıllarına göre dağılımlarına bakıldığında, Anadolu lisesi öğrencilerinin (% 16) % 42,0'sinin 1 yıl, % 46,0'sının 2 yıl, % 10,0'unun 3 yıl, % 2,0'sinin 4 yıl, genel lise öğrencilerinin (% 59,2) % 56,0'sının 1 yıl, % 42,2'sinin 2 yıl, % 3,3'ünün 3 yıl, % 0,5'inin 4 yıl, meslek lisesi öğrencilerinin (% 24,8) % 70,1'inin 1 yıl, % 27,3'ünün 2 yıl, % 2,6'sının 4 yıl dershanelere devam ettiği tespit edilmiştir.

Tablo 17. Öğrencilerin Okuduğu Okul Türü ve Dershaneye Gidiş Yıllarına Göre Dağılımları

Dershane Süresi	Okul Türü						GENEL	
	Anadolu		Genel		Meslek		f	%
	f	%	f	%	f	%		
1 yıl	21	42,0	103	56,0	54	70,1	178	57.2
2 yıl	23	46,0	74	40,2	21	27,3	118	37.9
3 yıl	5	10,0	6	3,3	0	0	11	3.5
4 yıl	1	2,0	1	,5	2	2.6	4	1.3
TOPLAM	50	16	184	59.2	77	24.8	311	100

Tablo 18’de öğrencilerin okuldaki başarı durumları ve bölümlerine göre dağılımlarına bakıldığında, öğrencilerin % 0,3’ünün sayısal, % 58,2’inin eşit ağırlık, % 18’inin sözel, % 23,5’inin diğer (meslek liselerinin farklı bölümleri) bölümlerde okuduğu, öğrencilerin % 9,0’unun 2,00-3,00 arasında, % 37,0’sinin 3,00-4,00 arasında, % 54,0’ünün 4,00-5,00 arasında bir başarıya sahip olduğu saptanmıştır.

Tablo 18. Öğrencilerin Okuldaki Başarı Durumları ve Bölümlerine Göre Dağılımları

Bölüm	Başarı Durumları						GENEL	
	2		3		4		f	%
	f	%	f	%	f	%		
Sayısal	0	0	1	0.3	0	0	1	,3
Eşit Ağırlık	16	5.1	52	16.7	113	36.3	181	58.2
Sözel	9	2.9	29	9.3	18	5.8	56	18
Diğer	3	1	33	10.6	37	11.9	73	23.5
TOPLAM	28	9	115	37	168	54	311	100

Tablo 19’da öğrencilerin okuldaki başarı durumları ve dershaneye gidiş yıllarına göre dağılımlarına bakıldığında, öğrencilerin 5,00’lik not sistemi üzerinden başarı ortalaması 2,00-3,00 arasında olanların (% 9,0) % 75,0’inin 1 yıl, % 21,4’ünün 2 yıl, % 3,6’sının 3 yıl, başarı ortalaması 3,00-4,00 arasında olanların (% 37,0) % 60,0’inin 1 yıl, % 32,2’sinin 2 yıl, % 5,2’sinin 3 yıl, % 2,6’sının 4 yıl, başarı ortalaması 4,00-5,00 arasında olanların (% 54,0) % 52,4’ünün 1 yıl, yüzde 44,6’sının 2 yıl, % 2,4’ünün 3 yıl, % 0,6’sının 4 yıl dershaneye gittiği tespit edilmiştir.

Tablo 19. Öğrencilerin Okuldaki Başarı Durumları ve Dershaneye Gidiş Yıllarına Göre Dağılımları

Dershane Süresi	Başarı Durumları						GENEL	
	2		3		4		f	%
	f	%	f	%	f	%		
1 yıl	21	75,0	69	60,0	88	52,4	178	57.2
2 yıl	6	21,4	37	32,2	75	44,6	118	37.9
3 yıl	1	3,6	6	5,2	4	2,4	11	3.5
4 yıl	0	0	3	2,6	1	0,6	4	1.3
TOPLAM	28	9	115	37	168	54	311	100

Dershanelerdeki öğrencilerin genel özelliklerine ilişkin bulgulara göre;

Dershanelerdeki öğrencilerin daha çok kız öğrencilerden (% 52,4) oluştuğu, 4,00-5,00 not ortalamasına erkeklerin % 50'sinin, kızların % 54'ünün sahip olduğu, bu bağlamda kız öğrencilerin daha yüksek not başarısına sahip olduğu ifade edilebilir. Genel liselerdeki sözel öğrencilerinin % 25 ile diğer lise türlerine göre daha yüksek olduğu görülmektedir. 4-5 arasında not başarısına Anadolu lisesi öğrencilerinin % 92'si, genel lise öğrencilerinin % 44,6'sı, meslek lisesi öğrencilerinin % 51,9'u sahiptir. Bu bakımdan Anadolu lisesi öğrencilerinin 4-5 arasında not başarısına sahip olmaları bakımından diğer okul türlerindeki öğrencilerden bir hayli üstün oldukları söylenebilir. Başarıya göre, 2-3 not ortalamasına sahip öğrencilerin % 25'nin, 3-4 not ortalamasına sahip öğrencilerin % 40'ının, 4-5 not ortalamasına sahip öğrencilerin % 47,6'sının bir yıldan daha fazla dershaneye gittiği görülmektedir. 4-5 arasında not başarısına sahip olan öğrencilerin, kendilerinden daha düşük not ortalamasına sahip öğrencilere göre daha fazla yıl dershaneye gittiği, bu nedenle dershaneye gitmenin okul başarısını olumlu etkilediği söylenebilir.

3.2. Öğrencilerin Dershanelerdeki Coğrafya Öğretimine İlişkin Görüşlerine Yönelik Bulgular ve Yorumu

Bu bölümde öğrencilerin dershanelerdeki coğrafya öğretimi konusunda düşünceleri; yöntem teknik ve ilkeler, araç ve gereçler, zaman ve öğretimin yönetimi, öğretmen-öğrenci iletişimi ve öğrenme ortamı ile değerlendirme alt başlıkları altında incelenmiş ve elde edilen bulgular değerlendirilmiştir.

3.2.1. Öğrencilerin Dershanelerdeki Coğrafya Öğretiminde Yöntem Teknik ve İlkeler Konusundaki Görüşlerine Yönelik Bulgular

Öğrencilerin dershanelerdeki coğrafya öğretiminde yöntem, teknik ve ilkeler konusundaki görüşleri, öğrencilerin cinsiyetine göre irdelenmiş ve ilişki düzeyini aramaya yönelik yapılan istatistiksel işlemler Tablo 20’de verilmiştir. Yapılan t testi sonuçlarına göre, cinsiyetle yöntem teknik ve ilkeler sorularına verilen cevap ortalamalarına bakıldığında 5. soru, 10. soru, 17. soru, 24. soru, 29. soru ve 30. soru ortalamaları arasında % 5 anlam düzeyinde anlamlı fark bulunmuştur. Diğer soru ortalamaları ile cinsiyet arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruların ayrıntılı analizi aşağıya çıkarılmıştır.

Tablo 20. Öğrencilerin Dershanelerdeki Coğrafya Öğretiminde “Yöntem, Teknik ve İlkeler” Konusundaki Görüşleriyle Cinsiyet Arasındaki Farklar

Yöntem teknik ve ilke soruları	Cins.	X	s.s.	Sd	t	P
2. Öğretmenimiz bize coğrafya konuları ile ilgili soru sorar bizde cevap veririz.	E	3,9459	1,04838	309	1,462	,145
	K	4,1104	,93628			
5. Öğretmenimiz coğrafya konularını sadece anlatır.	E	3,5338	1,27464	309	3,116	,002*
	K	3,0552	1,41967			
6. Öğretmenimiz konu ile ilgili varsa Gündemde olan konulardan bahseder.	E	3,7230	1,17120	309	-,740	,460
	K	3,8221	1,18593			
10. Öğretmenimiz uygun bir konu açarak öğrencilerin aralarında tartışmasını sağlar.	E	2,9527	1,23075	309	3,032	,003*
	K	2,5276	1,23884			
11. Öğretmenimiz coğrafya konularını anlatırken çevremizdeki doğal mekanlardan örnekler verir.	E	4,1081	,97684	309	-,813	,417
	K	4,2025	1,06086			
17. Öğretmenimiz sınıfta gruplar oluşturarak konuların araştırılmasını ve sınıfta tartışılmasını sağlar.	E	2,0743	1,30978	309	2,174	,030*
	K	1,7669	1,18411			
18. Öğretmenimiz coğrafya konularını yeri geldikçe bizlerin ilgi duyduğu alanlarla bağlantı kurarak verir.	E	3,7230	1,08057	309	1,508	,133
	K	3,5276	1,19315			
24. Öğretmenimiz coğrafya konularını kendi hazırladığı görsel araçları kullanarak anlatır.	E	2,8108	1,40141	309	3,399	,001*
	K	2,2699	1,40133			
29. Öğretmenimiz bizi araziye, çalışma ve gözlem amacıyla götürür.	E	1,4730	1,07188	309	2,416	,016*
	K	1,2209	,75379			
30. Öğretmenimiz rehber ve yol göstericidir. Sınıfta ders etkinliklerinin büyük bölümünü öğrenciler gerçekleştirir.	E	2,3986	1,38377	309	2,080	,038*
	K	2,0798	1,31929			
42. Öğretmenimiz bizleri düşünmeye, ortaya farklı görüş atmaya teşvik eder. Cesaretlendirir.	E	4,0608	1,12623	309	,943	,346
	K	3,9387	1,15306			
43. Öğretmenimiz sınıftaki tüm etkinliklere hakimdir./ hakim olmaya çalışır.	E	4,0946	1,13891	309	-,560	,576
	K	4,1656	1,09580			

$p < .05$

H_0 : Cinsiyetle Soru 2 ortalaması arasında fark yoktur.

Dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz bize coğrafya konuları ile ilgili soru sorar bizde cevap veririz.” ifadesine cevap olarak erkek öğrencilerde ($\bar{X} = 3,91$) ve kız öğrencilerde ($\bar{X} = 4,11$) yaklaşık olarak “çoğu zaman” bulunmuştur. Bu durumda erkek ve kız öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$t_{(309)} = 1,46$, $p > .05$].

H₁: Cinsiyetle Soru 5 ortalaması arasında fark vardır.

Dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz coğrafya konularını sadece anlatır.” ifadesine cevap olarak erkek öğrencilerde yaklaşık olarak ($\bar{X}=3,53$) “çoğu zaman”, kız öğrencilerde yaklaşık olarak ($\bar{X}=3,05$) “ara sıra” bulunmuştur. Bu durumda erkek ve kız öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark vardır [$t_{(309)}= 3,11, p<.05$].

H₀: Cinsiyetle Soru 6 ortalaması arasında fark yoktur.

Dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz konu ile ilgili varsa gündemde olan konulardan bahseder.” ifadesine cevap olarak erkek öğrencilerde ($\bar{X}=3,72$) ve kız öğrencilerde ($\bar{X}=3,82$) yaklaşık olarak “çoğu zaman” bulunmuştur. Bu durumda erkek ve kız öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır [$t_{(309)}= -,740, p>.05$].

H₁: Cinsiyetle Soru 10 ortalaması arasında fark vardır.

Dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz uygun bir konu açarak öğrencilerin aralarında tartışmasını sağlar.” ifadesine cevap olarak erkek öğrencilerde ($\bar{X}=2,95$) ve kız öğrencilerde yaklaşık olarak ($\bar{X}=2,52$) “ara sıra” bulunmuştur. Bu durumda erkek ve kız öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır [$t_{(309)}= 3,03, p<.05$].

H₀: Cinsiyetle Soru 11 ortalaması arasında fark yoktur.

Dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz coğrafya konularını anlatırken çevremizdeki doğal mekanlardan örnekler verir.” ifadesine cevap olarak erkek öğrencilerde ($\bar{X}=4,10$) ve kız öğrencilerde ($\bar{X}=4,20$) yaklaşık olarak “çoğu zaman” bulunmuştur. Bu durumda erkek ve kız öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$t_{(309)}= -,813, p>.05$].

H₁: Cinsiyetle Soru 17 ortalaması arasında fark vardır.

Dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz sınıfta gruplar oluşturarak konuların araştırılmasını ve sınıfta tartışılmasını sağlar.” ifadesine cevap

olarak erkek öğrencilerde ($\bar{X}=2,07$) ve kız öğrencilerde ($\bar{X}=1,76$) yaklaşık olarak “çok nadir” bulunmuştur. Bu durumda erkek ve kız öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur [$t_{(309)}= 2,17, p<.05$].

H₀: Cinsiyetle Soru 18 ortalaması arasında fark yoktur.

Dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz coğrafya konularını yeri geldikçe bizlerin ilgi duyduğu alanlarla bağlantı kurarak verir.” ifadesine cevap olarak erkek öğrencilerde ($\bar{X}=3,72$) ve kız öğrencilerde ($\bar{X}=3,52$) yaklaşık olarak “çoğu zaman” bulunmuştur. Bu durumda erkek ve kız öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmamıştır [$t_{(309)}= 1,50, p>.05$].

H₁: Cinsiyetle Soru 24 ortalaması arasında fark vardır.

Dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz coğrafya konularını kendi hazırladığı görsel araçları kullanarak anlatır.” ifadesine cevap olarak erkek öğrencilerde ($\bar{X}=2,81$) yaklaşık olarak “ara sıra, kız öğrencilerde ($\bar{X}=2,26$) yaklaşık olarak “çok nadir” bulunmuştur. Bu durumda erkek ve kız öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark saptanmıştır [$t_{(309)}= 3,39, p<.05$].

H₁: Cinsiyetle Soru 29 ortalaması arasında fark vardır.

Dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz bizi araziye, çalışma ve gözlem amacıyla götürür.” ifadesine cevap olarak erkek öğrencilerde ($\bar{X}=1,47$) ve kız öğrencilerde ($\bar{X}=1,22$) yaklaşık olarak “hiçbir zaman” bulunmuştur. Bu durumda erkek ve kız öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark vardır [$t_{(309)}= 2,41, p<.05$].

H₁: Cinsiyetle Soru 30 ortalaması arasında fark vardır.

Dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz rehber ve yol göstericidir. Sınıfta ders etkinliklerinin büyük bölümünü öğrenciler gerçekleştirir.” ifadesine cevap olarak erkek öğrencilerde ($\bar{X}=2,39$) ve kız öğrencilerde ($\bar{X}=2,07$) yaklaşık olarak “çok nadir” bulunmuştur. Bu durumda erkek ve kız öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır [$t_{(309)}= 2,08, p<.05$].

H_0 : Cinsiyetle Soru 42 ortalaması arasında fark yoktur.

Dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz bizleri düşünmeye, ortaya farklı görüş atmaya teşvik eder. Cesaretlendirir.” ifadesine cevap olarak erkek öğrencilerde ($\bar{X}=4,06$) ve kız öğrencilerde ($\bar{X}=3,93$) “çoğu zaman” bulunmuştur. Bu durumda erkek ve kız öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$t_{(309)}=,943, p>.05$].

H_0 : Cinsiyetle Soru 43 ortalaması arasında fark yoktur.

Dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz sınıftaki tüm etkinliklere hakimdir. Hakim olmaya çalışır.” ifadesine cevap olarak erkek öğrencilerde ($\bar{X}=4,09$) ve kız öğrencilerde ($\bar{X}=4,16$) “çoğu zaman” bulunmuştur. Bu durumda erkek ve kız öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır [$t_{(309)}= -,560, p>.05$].

Öğrencilerin dershanelerdeki coğrafya öğretiminde yöntem, teknik ve ilkeler konusundaki görüşleri, öğrencilerin okul türüne göre irdelenmiş ve ilişki düzeyini aramaya yönelik yapılan istatistiksel işlemler Tablo 21’de verilmiştir. Yapılan F testi sonuçlarına göre, okul türüyle yöntem teknik ve ilkeler sorularına verilen cevap ortalamalarına bakıldığında 2. soru, 6. soru, 10. soru, 17. soru, 18. soru, 24. soru, 29. soru, 30. soru ve 42. soru ortalamaları arasında % 5 anlam düzeyinde anlamlı fark saptanmıştır. Diğer soru ortalamaları ile okul türü arasında anlamlı fark saptanamamıştır. Soruların ayrıntılı analizi aşağıya çıkarılmıştır.

Tablo 21. Öğrencilerin Dershanelerdeki Coğrafya Öğretiminde “Yöntem, Teknik ve İlkeler” Konusundaki Görüşleriyle Okul Türü Arasındaki Farklar

Yöntem teknik ve ilke soruları		Kareler toplamı	sd	$\bar{X}$	F _{.05}	P
2. Öğretmenimiz bize coğrafya konuları ile ilgili soru sorar bizde cevap veririz.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	8,06 297,61 305,67	2 308 310	4,03 ,96	4,17	,016
5. Öğretmenimiz coğrafya Konularını sadece anlatır.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	,90 582,19 583,10	2 308 310	,45 1,89	,23	,788
6. Öğretmenimiz konu ile ilgili varsa gündemde olan konulardan bahseder.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	9,49 420,74 430,24	2 308 310	4,74 1,36	3,47	,032
10. Öğretmenimiz uygun bir konu açarak öğrencilerin Aralarında tartışmasını sağlar.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	40,57 444,73 485,31	2 308 310	20,28 1,44	14,04	,000
11. Öğretmenimiz coğrafya konularını anlatırken çevremizdeki doğal mekanlardan örnekler verir.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	1,76 321,51 323,280	2 308 310	,88 1,04	,84	,430
17. Öğretmenimiz sınıfta gruplar oluşturarak konuların araştırılmasını ve sınıfta tartışılmasını sağlar.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	27,52 459,13 486,65	2 308 310	13,76 1,49	9,23	,000
18. Öğretmenimiz coğrafya konularını yeri geldikçe bizlerin ilgi duyduğu alanlarla bağlantı kurarak verir.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	11,56 393,66 405,22	2 308 310	5,78 1,27	4,52	,012
24. Öğretmenimiz coğrafya konularını kendi hazırladığı görsel araçları kullanarak anlatır.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	25,43 604,08 629,51	2 308 310	12,71 1,96	6,48	,002
29. Öğretmenimiz bizi araziye, çalışma ve gözlem amacıyla götürür.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	11,98 253,89 265,87	2 308 310	5,99 ,82	7,26	,001
30. Öğretmenimiz rehber ve yol göstericidir. Sınıfta ders etkinliklerinin büyük bölümünü Öğrenciler gerçekleştirir.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	31,98 539,34 571,33	2 308 310	15,99 1,75	9,13	,000
42. Öğretmenimiz bizleri düşünmeye, ortaya farklı görüş atmaya teşvik eder. Cesaretlendirir.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	8,87 394,12 402,99	2 308 310	4,43 1,28	3,46	,032
43. Öğretmenimiz sınıftaki tüm etkinliklere hakimdir./ hakim olmaya çalışır.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	1,76 383,83 385,59	2 308 310	,88 1,24	,70	,494

p<.05

H₁: Okul türüyle Soru 2 ortalaması arasında fark vardır.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz bize coğrafya konuları ile ilgili soru sorar bizde cevap veririz.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin okul türü grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark vardır [$F_{(310)}= 4,17, p<.05$].

H₀: Okul türüyle Soru 5 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz coğrafya konularını sadece anlatır.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin okul türü grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır [$F_{(310)}= ,23, p>.05$].

H₁: Okul türüyle Soru 6 ortalaması arasında fark vardır.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz konu ile ilgili varsa gündemde olan konulardan bahseder.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin okul türü grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır [$F_{(310)}= 3,47, p<.05$].

H₁: Okul türüyle Soru 10 ortalaması arasında fark vardır.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz uygun bir konu açarak öğrencilerin aralarında tartışmasını sağlar.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin okul türü grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir [$F_{(310)}= 14,04, p<.05$].

H₀: Okul türüyle Soru 11 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz coğrafya konularını anlatırken çevremizdeki doğal mekanlardan örnekler verir.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin okul türü grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur [$F_{(310)}= ,84, p>.05$].

H₁: Okul türüyle Soru 17 ortalaması arasında fark vardır.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz sınıfta gruplar oluşturarak konuların araştırılmasını ve sınıfta tartışılmasını sağlar.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin okul türü grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark vardır [$F_{(310)}= 9,23, p<.05$].

H₁: Okul türüyle Soru 18 ortalaması arasında fark vardır.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz coğrafya konularını yeri geldikçe bizlerin ilgi duyduğu alanlarla bağlantı kurarak verir.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin okul türü grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur [$F_{(310)}= 4,52, p<.05$].

H₁: Okul türüyle Soru 24 ortalaması arasında fark vardır.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz coğrafya konularını kendi hazırladığı görsel araçları kullanarak anlatır.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin okul türü grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark saptanmıştır [$F_{(310)}= 6,48, p<.05$].

H₁: Okul türüyle Soru 29 ortalaması arasında fark vardır.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz bizi araziye, çalışma ve gözlem amacıyla götürür.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin okul türü grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir [$F_{(310)}= 7,26, p<.05$].

H₁: Okul türüyle Soru 30 ortalaması arasında fark vardır.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz rehber ve yol göstericidir. Sınıfta ders etkinliklerinin büyük bölümünü öğrenciler gerçekleştirir.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin okul türü grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır [$F_{(310)}= 9,13, p<.05$].

H₁: Okul türüyle Soru 42 ortalaması arasında fark vardır.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz bizleri düşünmeye, ortaya farklı görüş atmaya teşvik eder. Cesaretlendirir.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin okul türü grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur [$F_{(310)}= 3,46, p<.05$].

H₀: Okul türüyle Soru 43 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz sınıftaki tüm etkinliklere hakimdir. Hakim olmaya çalışır.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin okul türü grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır [$F_{(310)}= ,70, p>.05$].

Öğrencilerin dersanelerdeki coğrafya öğretiminde yöntem, teknik ve ilkeler konusundaki görüşleri, öğrencilerin bölümlerine göre irdelenmiş ve ilişki düzeyini aramaya yönelik yapılan istatistiksel işlemler Tablo 22’de verilmiştir. Yapılan F testi sonuçlarına göre, bölümle yöntem teknik ve ilkeler sorularına verilen cevap ortalamalarına bakıldığında sadece 10. soru ortalaması arasında % 5 anlam düzeyinde anlamlı fark tespit edilmiştir. Diğer soru ortalamaları ile bölüm arasında anlamlı fark tespit edilememiştir. Soruların ayrıntılı analizi aşağıya çıkarılmıştır.

Tablo 22. Öğrencilerin Dershanelerdeki Coğrafya Öğretiminde “Yöntem, Teknik ve İlkeler” Konusundaki Görüşleriyle Bölümler Arasındaki Farklar

Yöntem teknik ve ilke soruları		Kareler toplam	sd	$\bar{X}$	F _{.05}	P
2. Öğretmenimiz bize coğrafya konuları ile ilgili soru sorar bizde cevap veririz.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	1,98 303,69 305,67	3 307 310	,66 ,98	,66	,57
3. Öğretmenimiz coğrafya Konularını sadece anlatır.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	4,64 578,63 583,10	3 307 310	1,48 1,88	,78	,501
6. Öğretmenimiz konu ile ilgili varsa gündemde olan konulardan bahseder.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	9,15 421,08 430,24	3 307 310	3,05 1,37	2,22	,085
10. Öğretmenimiz uygun bir konu açarak öğrencilerin Aralarında tartışmasını sağlar.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	17,50 467,80 485,31	3 307 310	5,83 1,52	3,83	,01
11. Öğretmenimiz coğrafya konularını anlatırken çevremizdeki doğal mekanlardan örnekler verir.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	,40 322,87 323,28	3 307 310	,13 1,05	,12	,94
17. Öğretmenimiz sınıfta gruplar oluşturarak konuların araştırılmasını ve sınıfta tartışılmasını sağlar.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	8,50 478,15 486,65	3 307 310	2,83 1,55	1,81	,14
18. Öğretmenimiz coğrafya konularını yeri geldikçe bizlerin ilgi duyduğu alanlarla bağlantı kurarak verir.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	8,84 396,37 405,22	3 307 310	2,95 1,29	2,28	,07
24. Öğretmenimiz coğrafya konularını kendi hazırladığı görsel araçları kullanarak anlatır.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	14,88 614,63 629,51	3 307 310	4,96 2,00	2,47	,06
29. Öğretmenimiz bizi araziye, çalışma ve gözlem amacıyla götürür.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	4,13 261,73 265,87	3 307 310	1,37 ,85	1,61	,18
30. Öğretmenimiz rehber ve yol göstericidir. Sınıfta ders etkinliklerinin büyük bölümünü Öğrenciler gerçekleştirir.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	2,52 568,80 571,33	3 307 310	,84 1,85	,45	,71
42. Öğretmenimiz bizleri düşünmeye, ortaya farklı görüş atmaya teşvik eder. Cesaretlendirir.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	7,74 395,24 402,99	3 307 310	2,58 1,28	2,00	,11
43. Öğretmenimiz sınıftaki tüm etkinliklere hakimdir./ hakim olmaya çalışır.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	2,11 383,48 385,59	3 307 310	,70 1,24	,56	,63

p<.05

H_0 : Bölümle Soru 2 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz bize coğrafya konuları ile ilgili soru sorar bizde cevap veririz.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin bölüm grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur [$F_{(310)} = ,66, p > .05$].

H_0 : Bölümle Soru 5 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz coğrafya konularını sadece anlatır.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin bölüm grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmamıştır [$F_{(310)} = ,78, p > .05$].

H_0 : Bölümle Soru 6 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz konu ile ilgili varsa gündemde olan konulardan bahseder.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin bölüm grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur [$F_{(310)} = 2,22, p > .05$].

H_1 : Bölümle Soru 10 ortalaması arasında fark vardır.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz uygun bir konu açarak öğrencilerin aralarında tartışmasını sağlar.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin bölüm grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir [$F_{(310)} = 3,83, p < .05$].

H_0 : Bölümle Soru 11 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz coğrafya konularını anlatırken çevremizdeki doğal mekanlardan örnekler verir.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin bölüm grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmamıştır [$F_{(310)} = ,12, p > .05$].

H_0 : Bölümle Soru 17 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “gruplar oluşturarak konuların araştırılmasını ve sınıfta tartışılmasını sağlar.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin bölüm grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır [$F_{(310)}= 1,81, p>.05$].

H_0 : Bölümle Soru 18 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz coğrafya konularını yeri geldikçe bizlerin ilgi duyduğu alanlarla bağlantı kurarak verir.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin bölüm grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur [$F_{(310)}= 2,28, p>.05$].

H_0 : Bölümle Soru 24 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz coğrafya konularını kendi hazırladığı görsel araçları kullanarak anlatır.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin bölüm grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır [$F_{(310)}= 2,47, p>.05$].

H_0 : Bölümle Soru 29 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz bizi araziye, çalışma ve gözlem amacıyla götürür.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin bölüm grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmamıştır [$F_{(310)}= 1,61, p>.05$].

H_0 : Bölümle Soru 30 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz rehber ve yol göstericidir. Sınıfta ders etkinliklerinin büyük bölümünü öğrenciler gerçekleştirir.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin bölüm grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir [$F_{(310)}= ,45, p>.05$].

H_0 : Bölümle Soru 42 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz bizleri düşünmeye, ortaya farklı görüş atmaya teşvik eder. Cesaretlendirir.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin bölüm grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur [$F_{(310)}=2,00, p>.05$].

H_0 : Bölümle Soru 43 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz sınıftaki tüm etkinliklere hakimdir. Hakim olmaya çalışır.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin bölüm grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır [$F_{(310)}= ,56, p>.05$].

Öğrencilerin dersanelerdeki coğrafya öğretiminde yöntem, teknik ve ilkeler konusundaki görüşleri, öğrencilerin başarı durumlarına göre irdelenmiş ve ilişki düzeyini aramaya yönelik yapılan istatistiksel işlemler Tablo 23’te verilmiştir. Yapılan F testi sonuçlarına göre, başarıyla yöntem teknik ve ilkeler sorularına verilen cevap ortalamalarına bakıldığında 2. soru, 5. soru, 6. soru ve 43. soru ortalaması arasında % 5 anlam düzeyinde anlamlı fark bulunmuştur. Diğer soru ortalamaları ile başarı arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruların ayrıntılı analizi aşağıya çıkarılmıştır.

Tablo 23. Öğrencilerin Dershanelerdeki Coğrafya Öğretiminde “Yöntem, Teknik ve İlkeler” Konusundaki Görüşleriyle Başarıları Arasındaki Farklar

Yöntem teknik ve ilke soruları		Kareler toplamı	sd	$\bar{X}$	F _{.05}	P
2. Öğretmenimiz bize coğrafya konuları ile ilgili soru sorar bizde cevap veririz.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	6,53 299,14 305,67	2 308 310	3,26 ,97	3,36	,03
5. Öğretmenimiz coğrafya Konularını sadece anlatır.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	11,80 571,29 583,10	2 308 310	5,90 1,85	3,18	,04
6. Öğretmenimiz konu ile ilgili varsa gündemde olan konulardan bahseder.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	10,24 420,00 430,24	2 308 310	5,12 1,36	3,75	,02
10. Öğretmenimiz uygun bir konu açarak öğrencilerin Aralarında tartışmasını sağlar.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	3,39 481,91 485,31	2 308 310	1,69 1,56	1,08	,33
11. Öğretmenimiz coğrafya konularını anlatırken çevremizdeki doğal mekanlardan örnekler verir.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	,91 322,36 323,28	2 308 310	,45 1,04	,43	,64
17. Öğretmenimiz sınıfta gruplar oluşturarak konuların araştırılmasını ve sınıfta tartışılmasını sağlar.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	7,38 479,26 486,65	2 308 310	3,69 1,55	2,37	,09
18. Öğretmenimiz coğrafya konularını yeri geldikçe bizlerin ilgi duyduğu alanlarla bağlantı kurarak verir.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	6,48 398,74 405,22	2 308 310	3,24 1,29	2,50	,08
24. Öğretmenimiz coğrafya konularını kendi hazırladığı görsel araçları kullanarak anlatır.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	1,25 628,26 629,51	2 308 310	,62 2,04	,30	,73
29. Öğretmenimiz bizi araziye, çalışma ve gözlem amacıyla götürür.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	1,53 264,33 265,87	2 308 310	,76 ,85	,89	,41
30. Öğretmenimiz rehber ve yol göstericidir. Sınıfta ders etkinliklerinin büyük bölümünü Öğrenciler gerçekleştirir.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	2,20 569,12 571,33	2 308 310	1,10 1,84	,59	,55
42. Öğretmenimiz bizleri düşünmeye, ortaya farklı görüş atmaya teşvik eder. Cesaretlendirir.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	2,09 400,90 402,99	2 308 310	1,04 1,30	,80	,44
43. Öğretmenimiz sınıftaki tüm etkinliklere hakimdir./ hakim olmaya çalışır.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	9,44 376,15 385,59	2 308 310	4,72 1,22	3,86	,02

p<.05

H₁: Başarıyla Soru 2 ortalaması arasında fark vardır.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz bize coğrafya konuları ile ilgili soru sorar bizde cevap veririz.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin başarı grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur [$F_{(310)}= 3,36, p<.05$].

H₁: Başarıyla Soru 5 ortalaması arasında fark vardır.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz coğrafya konularını sadece anlatır.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin başarı grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir [$F_{(310)}= 3,18, p<.05$].

H₁: Başarıyla Soru 6 ortalaması arasında fark vardır.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz konu ile ilgili varsa gündemde olan konulardan bahseder.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin başarı grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır [$F_{(310)}= 3,75, p<.05$].

H₀: Başarıyla Soru 10 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz uygun bir konu açarak öğrencilerin aralarında tartışmasını sağlar.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin başarı grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur [$F_{(310)}= 1,08, p>.05$].

H₀: Başarıyla Soru 11 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz coğrafya konularını anlatırken çevremizdeki doğal mekanlardan örnekler verir.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin başarı grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır [$F_{(310)}= ,438, p>.05$].

H₀: Başarıyla Soru 17 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz sınıfta gruplar oluşturarak konuların araştırılmasını ve sınıfta tartışılmasını sağlar.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin başarı grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur. [$F_{(310)}= 2,37, p>.05$]

H₀: Başarıyla Soru 18 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz coğrafya konularını yeri geldikçe bizlerin ilgi duyduğu alanlarla bağlantı kurarak verir.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin başarı grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmamıştır [$F_{(310)}= 2,50, p>.05$].

H₀: Başarıyla Soru 24 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz Coğrafya Konularını kendi hazırladığı görsel araçları kullanarak anlatır.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin başarı grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur [$F_{(310)}= ,30, p>.05$].

H₀: Başarıyla Soru 29 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz bizi araziye, çalışma ve gözlem amacıyla götürür.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin başarı grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir [$F_{(310)}= ,89, p>.05$].

H₀: Başarıyla Soru 30 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz rehber ve yol göstericidir. Sınıfta ders etkinliklerinin büyük bölümünü öğrenciler gerçekleştirir.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin başarı grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır [$F_{(310)}= ,59, p>.05$].

H_0 : Başarıyla Soru 42 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz bizleri düşünmeye, ortaya farklı görüş atmaya teşvik eder. Cesaretlendirir.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin başarı grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur [$F_{(310)}=,80, p>.05$].

H_1 : Başarıyla Soru 43 ortalaması arasında fark vardır.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz sınıftaki tüm etkinliklere hakimdir. Hakim olmaya çalışır.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin başarı grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur [$F_{(310)}= 3,86, p<.05$].

Öğrencilerin dersanelerdeki coğrafya öğretiminde yöntem, teknik ve ilkeler konusundaki görüşleri, öğrencilerin dershaneye gidiş yıllarına göre irdelenmiş ve ilişki düzeyini aramaya yönelik yapılan istatistiksel işlemler Tablo 24’te verilmiştir. Yapılan F testi sonuçlarına göre, dershaneye gidiş yıllarıyla yöntem teknik ve ilkeler sorularına verilen cevap ortalamalarına bakıldığında 5. soru ve 29. soru ortalaması arasında % 5 anlam düzeyinde anlamlı fark ortaya çıkmıştır. Diğer soru ortalamaları ile dershaneye gidiş yılları arasında anlamlı fark ortaya çıkmamıştır. Soruların ayrıntılı analizi aşağıya çıkarılmıştır.

Tablo 24. Öğrencilerin Dershanelerdeki Coğrafya Öğretiminde “Yöntem, Teknik ve İlkeler” Konusundaki Görüşleriyle Dershaneye Gidiş Yılları Arasındaki Farklar

Yöntem teknik ve ilke soruları		Kareler toplamı	sd	$\bar{X}$	F _{.05}	P
2. Öğretmenimiz bize coğrafya konuları ile ilgili soru sorar bizde cevap veririz.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	,07 305,60 305,67	3 307 310	,02 ,99	,02	,99
5. Öğretmenimiz coğrafya Konularını sadece anlatır.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	36,32 546,77 583,10	3 307 310	12,10 1,78	6,79	,00
6. Öğretmenimiz konu ile ilgili varsa gündemde olan konulardan bahseder.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	6,24 423,99 430,24	3 307 310	2,08 1,38	1,50	,21
10. Öğretmenimiz uygun bir konu açarak öğrencilerin Aralarında tartışmasını sağlar.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	2,51 482,80 485,31	3 307 310	,83 1,57	,53	,66
11. Öğretmenimiz coğrafya konularını anlatırken çevremizdeki doğal mekanlardan örnekler verir.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	1,80 321,47 323,28	3 307 310	,60 1,04	,57	,63
17. Öğretmenimiz sınıfta gruplar oluşturarak konuların araştırılmasını ve sınıfta tartışılmasını sağlar	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	7,68 478,97 486,65	3 307 310	2,56 1,56	1,64	,18
18. Öğretmenimiz coğrafya konularını yeri geldikçe bizlerin ilgi duyduğu alanlarla bağlantı kurarak verir.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	2,96 402,26 405,22	3 307 310	,98 1,31	,75	,52
24. Öğretmenimiz coğrafya konularını kendi hazırladığı görsel araçları kullanarak anlatır.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	4,14 625,37 629,51	3 307 310	1,38 2,03	,67	,56
29. Öğretmenimiz bizi araziye, çalışma ve gözlem amacıyla götürür.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	9,83 25,03 265,87	3 307 310	3,27 ,83	3,93	,01
30. Öğretmenimiz rehber ve yol göstericidir. Sınıfta ders etkinliklerinin büyük bölümünü Öğrenciler gerçekleştirir.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	5,25 566,07 571,33	3 307 310	1,75 1,84	,95	,41
42. Öğretmenimiz bizleri düşünmeye, ortaya farklı görüş atmaya teşvik eder. Cesaretlendirir.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	1,10 401,89 402,99	3 307 310	,36 1,30	,28	,83
43. Öğretmenimiz sınıftaki tüm etkinliklere hakimdir./ hakim olmaya çalışır.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	7,23 378,35 385,59	3 307 310	2,41 1,23	1,95	,12

p<.05

H_0 : Dershaneye gidiş yıllarıyla Soru 2 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz bize coğrafya konuları ile ilgili soru sorar bizde cevap veririz.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin dershaneye gidiş yılları grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur [$F_{(310)} = ,02, p > .05$].

H_1 : Dershaneye gidiş yıllarıyla Soru 5 ortalaması arasında fark vardır.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz coğrafya konularını sadece anlatır.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin dershaneye gidiş yılları grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark vardır [$F_{(310)} = 6,79, p < .05$].

H_0 : Dershaneye gidiş yıllarıyla Soru 6 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz konu ile ilgili varsa gündemde olan konulardan bahseder.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin dershaneye gidiş yılları grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır [$F_{(310)} = 1,50, p > .05$].

H_0 : Dershaneye gidiş yıllarıyla Soru 10 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz uygun bir konu açarak öğrencilerin aralarında tartışmasını sağlar.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin dershaneye gidiş yılları grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmamıştır [$F_{(310)} = ,53, p > .05$].

H_0 : Dershaneye gidiş yıllarıyla Soru 11 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz coğrafya konularını anlatırken çevremizdeki doğal mekanlardan örnekler verir.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin dershaneye gidiş yılları grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur [$F_{(310)} = ,57, p > .05$].

H_0 : Dershaneye gidiş yıllarıyla Soru 17 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “gruplar oluşturarak konuların araştırılmasını ve sınıfta tartışılmasını sağlar.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin dershaneye gidiş yılları grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir [$F_{(310)}= 1,62, p>.05$].

H_0 : Dershaneye gidiş yıllarıyla Soru 18 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz coğrafya konularını yeri geldikçe bizlerin ilgi duyduğu alanlarla bağlantı kurarak verir.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin dershaneye gidiş yılları grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur [$F_{(310)}= ,75, p>.05$].

H_0 : Dershaneye gidiş yıllarıyla Soru 24 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz coğrafya konularını kendi hazırladığı görsel araçları kullanarak anlatır.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin dershaneye gidiş yılları grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır [$F_{(310)}= ,67, p>.05$].

H_1 : Dershaneye gidiş yıllarıyla Soru 29 ortalaması arasında fark vardır.

Analiz sonuçlarına göre, dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz bizi araziye, çalışma ve gözlem amacıyla götürür.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin dershaneye gidiş yılları grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir [$F_{(310)}= 3,93, p<.05$].

H_0 : Dershaneye gidiş yıllarıyla Soru 30 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz rehber ve yol göstericidir. Sınıfta ders etkinliklerinin büyük bölümünü öğrenciler gerçekleştirir.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin dershaneye gidiş yılları grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur [$F_{(310)}= ,95, p>.05$].

H_0 : Dershaneye gidiş yıllarıyla Soru 42 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz bizleri düşünmeye, ortaya farklı görüş atmaya teşvik eder. Cesaretlendirir.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin dershaneye gidiş yılları grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir [$F_{(310)}=,28, p>.05$].

H_0 : Dershaneye gidiş yıllarıyla Soru 43 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz sınıftaki tüm etkinliklere hakimdir. Hakim olmaya çalışır.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin dershaneye gidiş yılları grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur [$F_{(310)}= 1,95, p>.05$].

3.2.2. Öğrencilerin Dersanelerdeki Coğrafya Öğretiminde Yöntem Teknik ve İlkeler Konusundaki Görüşlerine Yönelik Yorumlar

Dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz bize coğrafya konuları ile ilgili soru sorar bizde cevap veririz.”, “Öğretmenimiz bizleri düşünmeye, ortaya farklı görüş atmaya teşvik eder. Cesaretlendirir.” ve “Öğretmenimiz coğrafya konularını anlatırken çevremizdeki doğal mekanlardan örnekler verir.” ifadelerine cevap olarak erkek ve kız öğrencilerde “çoğu zaman” bulunmuş olup erkek ve kız öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. “Öğretmenimiz coğrafya konularını sadece anlatır.” ifadesine cevap olarak erkek öğrencilerde “çoğu zaman” kız öğrencilerde “ara sıra” bulunduğundan erkek ve kız öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark oluşmuştur. Kız ve erkek öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir farkın olma nedeni; kız öğrencilerin, anlatım metodunun yanında soru cevap yönteminin de kullanıldığını düşünmüş olabileceklerinden kaynaklanabilir. Elde edilen bulgulara göre dersanelerdeki coğrafya öğretiminde yöntem ve teknik olarak çoğunlukla anlatım ve soru cevap yönteminin kullanıldığı, soru cevap yönteminin ön plana çıkarılmasıyla öğrencilerin görüşlerini ders içinde kolaylıkla ifade edebildiği, konuların çevredeki doğal unsurlarla ilişkilendirildiği söylenebilir.

Dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz sınıftaki tüm etkinliklere hakimdir. Hakim olmaya çalışır.” ifadesine cevap olarak erkek ve kız öğrencilerde “çoğu zaman” bulunmuştur. Erkek ve kız öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark yoktur. “Öğretmenimiz rehber ve yol göstericidir. Sınıfta ders etkinliklerinin büyük bölümünü öğrenciler gerçekleştirir.” ve “Öğretmenimiz sınıfta gruplar oluşturarak konuların araştırılmasını ve sınıfta tartışılmasını sağlar.” ifadelerine cevap olarak erkek ve kız öğrencilerde “çok nadir” bulunmuş ise de erkek ve kız öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark vardır. “Öğretmenimiz uygun bir konu açarak öğrencilerin aralarında tartışmasını sağlar.” ifadesine cevap olarak erkek ve kız öğrencilerde “ara sıra” bulunmuş ise de erkek ve kız öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark vardır. Buna göre; dershanelerdeki coğrafya öğretiminde, öğretim etkinliklerinin büyük bölümünün öğretmen tarafından yerine getirildiği, öğrencilerin dersin işlenişinde aktif rol almadığı, özellikle konuların öğrencilerce tartışılmasını sağlayacak bir ortamın oluşturulmadığı söylenebilir. Bu durumun nedeni belirli bir zaman içerisinde tüm coğrafya konularının yetiştirilme zorunluluğu olabilir.

Dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz bizi araziye, çalışma ve gözlem amacıyla götürür.” ifadesine cevap olarak erkek ve kız öğrencilerde “hiçbir zaman” bulunmuş ise de erkek ve kız öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu bakımdan coğrafya konularının gerçek süreçlerinin öğrencilere yansıtılmadığı, teorik bilgilerin kazandırılmasına önem verildiği söylenebilir.

3.2.3. Öğrencilerin Dershanelerdeki Coğrafya Öğretiminin Araç ve Gereçler Konusundaki Görüşlerine Yönelik Bulgular

Öğrencilerin dershanelerdeki coğrafya öğretiminde araç ve gereçler konusundaki görüşleri, öğrencilerin cinsiyetine göre irdelenmiş ve ilişki düzeyini aramaya yönelik yapılan istatistiksel işlemler Tablo 25’te verilmiştir. Yapılan t testi sonuçlarına göre, cinsiyetle yöntem araç ve gereçler sorularına verilen cevap ortalamalarına bakıldığında 12. soru, 19. soru ve 25. soru ortalamaları arasında % 5

anlam düzeyinde anlamlı fark bulunmuştur. Diğer soru ortalamaları ile cinsiyet arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruların ayrıntılı analizi aşağıya çıkarılmıştır.

Tablo 25. Öğrencilerin Dershanelerdeki Coğrafya Öğretiminde “Araç ve Gereçler” Konusundaki Görüşleriyle Cinsiyet Arasındaki Farklar

Araç ve gereçlerle ilgili sorular	cins	X	s.s.	Sd	t	P
7. Öğretmenimiz sınıfta kullanılabilir konu işlendiğinde atlas/harita kullanır.	E	4,42568	,889020	309	-,656	,512
	K	4,49693	1,014550			
12. Gerekliğinde sınıfımızda profil-kesit kullanılır.	E	3,0203	1,42604	309	2,570	,011
	K	2,5951	1,48506			
19. Öğretmenimiz sınıfta video kamera görüntüleri veya tepegöz, projeksiyon cihazlarını kullanır.	E	1,9392	1,44856	309	3,898	,000
	K	1,3926	1,00269			
25. Coğrafya kitaplarında, konularla ilgili yeterince şema, grafik ve resim vardır.	E	3,8378	1,18983	309	2,000	,046
	K	3,5460	1,36627			
31. Öğretmenimiz sınıfta kullanılabilir konu işlendiğinde küre, model-numune kullanır.	E	2,9595	1,43749	309	1,107	,269
	K	3,1472	1,54454			
32. Coğrafya kitaplarındaki metinler anlaşılır bir dille yazılmıştır. Metinler ana fikri iyi vermektedir.	E	3,9595	1,11805	309	1,566	,118
	K	3,7423	1,30804			
36. Coğrafya kitapları iyi kağıda basılmıştır. Resim, şekil ve grafikler net ve iyi kalitededir.	E	3,8986	1,24398	309	-,196	,845
	K	3,9264	1,24998			
44. Öğretmenimiz sınıfta coğrafya konuları ile ilgili resimler, şemalar ve grafikler kullanır.	E	4,4797	,86873	309	-,858	,392
	K	4,5583	,74617			
45. Coğrafya kitabının kapağı ilgi çekicidir.	E	2,7297	1,56750	309	1,729	,085
	K	2,4417	1,37031			

$p < .05$

H_0 : Cinsiyetle Soru 7 ortalaması arasında fark yoktur.

Dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz sınıfta kullanılabilir konu işlendiğinde atlas/harita kullanır.” ifadesine cevap olarak erkek öğrencilerde ($\bar{X} = 4,42$) ve kız öğrencilerde ($\bar{X} = 4,49$) yaklaşık olarak “çoğu zaman” bulunmuştur. Bu durumda erkek ve kız öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$t_{(309)} = -,65, p > .05$].

H₁: Cinsiyetle Soru 12 ortalaması arasında fark vardır.

Dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Gerektiğinde sınıfımızda profil-kesit kullanılır.” ifadesine cevap olarak erkek öğrencilerde ($\bar{X}=3,02$) ve kız öğrencilerde ($\bar{X}=2,59$) yaklaşık olarak “ara sıra” bulunmuştur. Bu durumda erkek ve kız öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark vardır [$t_{(309)}= 2,57, p<.05$].

H₁: Cinsiyetle Soru 19 ortalaması arasında fark vardır.

Dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz sınıfta video kamera görüntüleri veya tepegöz, projeksiyon cihazlarını kullanır.” ifadesine cevap olarak erkek öğrencilerde yaklaşık olarak ($\bar{X}=1,93$) “çok nadir” kız öğrencilerde yaklaşık olarak ($\bar{X}=1,39$) “hiçbir zaman” bulunmuştur. Bu durumda erkek ve kız öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur [$t_{(309)}= 3,89, p<.05$].

H₀: Cinsiyetle Soru 25 ortalaması arasında fark yoktur.

Dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Coğrafya kitaplarında, konularla ilgili yeterince şema, grafik ve resim vardır.” ifadesine cevap olarak erkek öğrencilerde ($\bar{X}=3,78$) ve kız öğrencilerde ($\bar{X}=3,54$) yaklaşık olarak “çoğu zaman” bulunmuştur. Bu durumda erkek ve kız öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır [$t_{(309)}= 2,00, p<.05$].

H₀: Cinsiyetle Soru 31 ortalaması arasında fark yoktur.

Dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz sınıfta kullanılabilecek konu İşlendiğinde küre, model-numune kullanır.” ifadesine cevap olarak erkek öğrencilerde ($\bar{X}=2,95$) ve kız öğrencilerde yaklaşık olarak ($\bar{X}=3,14$) “ara sıra” bulunmuştur. Bu durumda erkek ve kız öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir [$t_{(309)}= 1,10, p>.05$].

H₀: Cinsiyetle Soru 32 ortalaması arasında fark yoktur.

Dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Coğrafya kitaplarındaki metinler anlaşılır bir dille yazılmıştır. Metinler ana fikri iyi vermektedir.” ifadesine cevap olarak erkek öğrencilerde ($\bar{X}=3,95$) ve kız öğrencilerde ($\bar{X}=3,74$) yaklaşık olarak

“çoğu zaman” bulunmuştur. Bu durumda erkek ve kız öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir [$t_{(309)}= 1,56, p>.05$].

H_0 : Cinsiyetle Soru 36 ortalaması arasında fark yoktur.

Dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Coğrafya kitapları iyi kağıda basılmıştır. Resim, şekil ve grafikler net ve iyi kalitededir.” ifadesine cevap olarak erkek öğrencilerde ($\bar{X}=3,89$) ve kız öğrencilerde ($\bar{X}=3,92$) yaklaşık olarak “çoğu zaman” bulunmuştur. Bu durumda erkek ve kız öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmamıştır [$t_{(309)}= -,19, p>.05$].

H_0 : Cinsiyetle Soru 44 ortalaması arasında fark yoktur.

Dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz sınıfta coğrafya konuları ile ilgili resimler, şemalar ve grafikler kullanır.” ifadesine cevap olarak erkek öğrencilerde ($\bar{X}=4,47$) “çoğu zaman, kız öğrencilerde ($\bar{X}=4,55$) yaklaşık olarak “her zaman” bulunmuştur. Bu durumda erkek ve kız öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmamıştır [$t_{(309)}= -,85, p>.05$].

H_0 : Cinsiyetle Soru 45 ortalaması arasında fark yoktur.

Dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Coğrafya kitabının kapağı ilgi çekicidir.” ifadesine cevap olarak erkek öğrencilerde ($\bar{X}=2,72$) yaklaşık olarak “ara sıra”, kız öğrencilerde ($\bar{X}=2,44$) yaklaşık olarak “çok nadir” bulunmuştur. Bu durumda erkek ve kız öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır [$t_{(309)}= 1,72, p>.05$].

Öğrencilerin dershanelerdeki coğrafya öğretiminde araç ve gereçler konusundaki görüşleri, öğrencilerin okul türüne göre irdelenmiş ve ilişki düzeyini aramaya yönelik yapılan istatistiksel işlemler Tablo 26’da verilmiştir. Yapılan F testi sonuçlarına göre, okul türüyle yöntem araç ve gereçler sorularına verilen cevap ortalamalarına bakıldığında 19. soru, 25. soru, 31. soru, 36. soru, 41. soru ve 45.soru ortalamaları arasında % 5 anlam düzeyinde anlamlı fark tespit edilmiştir. Diğer soru

ortalamaları ile okul türü arasında anlamlı fark tespit edilmemiştir. Soruların ayrıntılı analizi aşağıya çıkarılmıştır.

Tablo 26. Öğrencilerin Dershanelerdeki Coğrafya Öğretiminde “Araç ve Gereçler” Konusundaki Görüşleriyle Okul Türü Arasındaki Farklar

Araç ve gereçlerle ilgili sorular		Kareler toplamı	sd	$\bar{X}$	F _{.05}	P
7. Öğretmenimiz sınıfta kullanılabilecek konu işlendiğinde atlas / harita kullanır.	Gruplararası	1,60	2	,80	,87	,41
	Grupiçi	281,72	308	,91		
	TOPLAM	283,32	310			
12. Gerektiğinde sınıfımızda profil-kesit kullanılır.	Gruplararası	3,03	2	1,51	,70	,49
	Grupiçi	667,20	308	2,16		
	TOPLAM	670,23	310			
19. Öğretmenimiz sınıfta video kamera görüntüleri veya tepegöz, projeksiyon cihazlarını kullanır.	Gruplararası	40,94	2	20,47	13,90	,00
	Grupiçi	453,54	308	1,47		
	TOPLAM	494,49	310			
25. Coğrafya kitaplarında, konularla ilgili yeterince şema, grafik ve resim vardır.	Gruplararası	15,99	2	7,99	4,91	,00
	Grupiçi	501,12	308	1,62		
	TOPLAM	517,11	310			
31. Öğretmenimiz sınıfta kullanılabilecek konu işlendiğinde küre, model numune kullanır.	Gruplararası	35,78	2	17,89	8,38	,00
	Grupiçi	657,17	308	2,13		
	TOPLAM	692,95	310			
32. Coğrafya kitaplarındaki metinler anlaşılır bir dille yazılmıştır. Metinler ana fikri iyi vermektedir.	Gruplararası	8,38	2	4,19	2,83	,06
	Grupiçi	456,20	308	1,48		
	TOPLAM	464,59	310			
36. Coğrafya kitapları iyi kağıda basılmıştır. Resim, şekil ve grafikler net ve iyi kalitededir.	Gruplararası	13,09	2	6,54	4,31	,01
	Grupiçi	467,56	308	1,51		
	TOPLAM	480,65	310			
44. Öğretmenimiz sınıfta coğrafya konuları ile ilgili resimler, şemalar ve grafikler kullanır.	Gruplararası	7,45	2	3,73	5,91	,00
	Grupiçi	194,15	308	,63		
	TOPLAM	201,61	310			
45. Coğrafya kitabının kapağı ilgi çekicidir.	Gruplararası	14,56	2	7,28	3,41	,03
	Grupiçi	657,25	308	2,13		
	TOPLAM	671,82	310			

p<.05

H₀: Okul türüyle Soru 7 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz sınıfta kullanılabilecek konu işlendiğinde atlas / harita kullanır.”

ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin okul türü grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur [$F_{(310)} = ,87, p > .05$].

H_0 : Okul türüyle Soru 12 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Gerektiğinde sınıfımızda profil-kesit kullanılır.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin okul türü grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur [$F_{(310)} = ,70, p > .05$].

H_1 : okul türü ile Soru 19 ortalaması arasında fark vardır.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz sınıfta video kamera görüntüleri veya tepegöz, projeksiyon cihazlarını kullanır.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin okul türü grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur [$F_{(310)} = 13,90, p < .05$].

H_1 : Okul türüyle Soru 25 ortalaması arasında fark vardır.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Coğrafya kitaplarında, konularla ilgili yeterince şema, grafik ve resim vardır.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin okul türü grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur [$F_{(310)} = 4,91, p < .05$].

H_1 : Okul türüyle Soru 31 ortalaması arasında fark vardır.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz sınıfta kullanılabilecek konu işlendiğinde küre, model numune kullanır.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin okul türü grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır [$F_{(310)} = 8,38, p < .05$].

H_0 : Okul türüyle Soru 32 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Coğrafya kitaplarındaki metinler anlaşılır bir dille yazılmıştır. Metinler ana fikri iyi vermektedir.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin okul türü grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmamıştır [$F_{(310)} = 2,83, p > .05$].

H₁: Okul türüyle Soru 36 ortalaması arasında fark vardır.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Coğrafya kitapları iyi kağıda basılmıştır. Resim, şekil ve grafikler net ve iyi kalitededir.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin okul türü grup arasında anlamlı bir fark vardır [$F_{(310)}= 4,31, p<.05$].

H₁: Okul türüyle Soru 44 ortalaması arasında fark vardır.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz sınıfta coğrafya konuları ile ilgili resimler, şemalar ve grafikler kullanır.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin okul türü grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark vardır [$F_{(310)}= 5,91, p<.05$].

H₁: Okul türüyle Soru 45 ortalaması arasında fark vardır.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Coğrafya kitabının kapağı ilgi çekicidir.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin okul türü grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur [$F_{(310)}= 3,41, p<.05$].

Öğrencilerin dersanelerdeki coğrafya öğretiminde araç ve gereçler konusundaki görüşleri, öğrencilerin bölümlerine göre irdelenmiş ve ilişki düzeyini aramaya yönelik yapılan istatistiksel işlemler Tablo 27’de verilmiştir. Yapılan F testi sonuçlarına göre bölümlerle yöntem araç ve gereçler sorularına verilen cevap ortalamalarına bakıldığında 12. soru, 31. soru ve 41. soru ortalamaları arasında % 5 anlam düzeyinde anlamlı fark bulunmuştur. Diğer soru ortalamaları ile bölümler arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruların ayrıntılı analizi aşağıya çıkarılmıştır.

Tablo 27. Öğrencilerin Dershanelerdeki Coğrafya Öğretiminde “Araç ve Gereçler” Konusundaki Görüşleriyle Bölümleri Arasındaki Farklar

Araç ve gereçlerle ilgili sorular		Kareler toplamı	sd	$\bar{X}$	F _{.05}	P
7. Öğretmenimiz sınıfta kullanılabilecek konu işlendiğinde atlas / harita kullanır.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	4,67 278,85 283,32	3 307 310	1,48 ,90	1,63	,18
12. Gerektiğinde sınıfımızda profil-kesit kullanılır.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	23,06 647,18 670,23	3 307 310	7,68 2,10	3,64	,01
19. Öğretmenimiz sınıfta video kamera görüntüleri veya tepegöz, projeksiyon cihazlarını kullanır.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	7,87 486,62 494,49	3 307 310	2,62 1,58	1,65	,17
25. Coğrafya kitaplarında, konularla ilgili yeterince şema, grafik ve resim vardır.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	4,98 512,13 517,11	3 307 310	1,66 1,66	,99	,39
31. Öğretmenimiz sınıfta kullanılabilecek konu işlendiğinde küre, model numune kullanır.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	30,28 662,67 692,95	3 307 310	10,09 2,15	4,67	,00
32. Coğrafya kitaplarındaki metinler anlaşılır bir dille yazılmıştır. Metinler ana fikri iyi vermektedir.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	8,47 456,11 464,59	3 307 310	2,82 1,48	1,90	,13
36. Coğrafya kitapları iyi kağıda basılmıştır. Resim, şekil ve grafikler net ve iyi kalitededir.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	2,06 478,59 480,65	3 307 310	,68 1,55	,44	,72
44. Öğretmenimiz sınıfta coğrafya konuları ile ilgili resimler, şemalar ve grafikler kullanır.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	5,44 196,17 201,61	3 307 310	1,81 ,63	2,83	,03
45. Coğrafya kitabının kapağı ilgi çekicidir.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	16,33 665,48 671,82	3 307 310	2,11 2,16	,97	,40

p<.05

H₀: Bölümlerle Soru 7 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz sınıfta kullanılabilecek konu işlendiğinde atlas / harita kullanır.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin bölüm grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmamıştır [F₍₃₁₀₎= 1,63, p>.05].

H₁: Bölümlerle Soru 12 ortalaması arasında fark vardır.

Analiz sonuçlarına göre, dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Gerektiğinde sınıfımızda profil-kesit kullanılır.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin bölüm grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır [$F_{(310)}= 3,64, p<.05$].

H₀: Bölümlerle Soru 19 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz sınıfta video kamera görüntüleri veya tepegöz, projeksiyon cihazlarını kullanır.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin bölüm grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır [$F_{(310)}= 1,65, p>.05$].

H₀: Bölümlerle Soru 25 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Coğrafya kitaplarında, konularla ilgili yeterince şema, grafik ve resim vardır.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin bölüm grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur [$F_{(310)}= ,99, p>.05$].

H₁: Bölümlerle Soru 31 ortalaması arasında fark vardır.

Analiz sonuçlarına göre, dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz sınıfta kullanılacak konu işlendiğinde küre, model numune kullanır.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin bölüm grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark vardır [$F_{(310)}= 4,67, p<.05$].

H₀: Bölümlerle Soru 32 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Coğrafya kitaplarındaki metinler anlaşılır bir dille yazılmıştır. Metinler ana fikri iyi vermektedir.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin bölüm grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmamıştır [$F_{(310)}= 1,90, p>.05$].

H₁: Bölümlerle Soru 36 ortalaması arasında fark vardır.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Coğrafya kitapları iyi kağıda basılmıştır. Resim, şekil ve grafikler net ve iyi kalitededir.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin bölüm grup arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır [$F_{(310)}= 4,40, p>.05$].

H₁: Bölümlerle Soru 44 ortalaması arasında fark vardır.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz sınıfta coğrafya konuları ile ilgili resimler, şemalar ve grafikler kullanır.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin bölüm grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark vardır [$F_{(310)}= 2,83, p<.05$].

H₀: Bölümlerle Soru 45 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Coğrafya kitabının kapağı ilgi çekicidir.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin bölüm grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır [$F_{(310)}= ,94, p>.05$].

Öğrencilerin dersanelerdeki coğrafya öğretiminde araç ve gereçler konusundaki görüşleri, öğrencilerin başarı durumlarına göre irdelenmiş ve ilişki düzeyini aramaya yönelik yapılan istatistiksel işlemler Tablo 28’de verilmiştir. Yapılan F testi sonuçlarına göre başarıyla yöntem araç ve gereçler sorularına verilen cevap ortalamalarına bakıldığında % 5 anlam düzeyinde anlamlı fark bulunmamıştır. Soruların ayrıntılı analizi aşağıya çıkarılmıştır.

Tablo 28. Öğrencilerin Dershanelerdeki Coğrafya Öğretiminde “Araç ve Gereçler” Konusundaki Görüşleriyle Başarı Durumları Arasındaki Farklar

Araç ve gereçlerle ilgili sorular		Kareler toplamı	sd	$\bar{X}$	F _{.05}	P
7. Öğretmenimiz sınıfta kullanılabilecek konu işlendiğinde atlas / harita kullanır.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	2,76 280,55 283,32	2 308 310	1,38 ,91	1,51	,22
12. Gerektiğinde sınıfımızda profil-kesit kullanılır.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	1,76 668,47 670,23	2 308 310	,88 2,17	,40	,66
19. Öğretmenimiz sınıfta video kamera görüntüleri veya tepegöz, projeksiyon cihazlarını kullanır.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	5,05 489,43 494,49	2 308 310	2,52 1,58	1,59	,20
25. Coğrafya kitaplarında, konularla ilgili yeterince şema, grafik ve resim vardır.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	7,16 509,95 517,11	2 308 310	3,58 1,65	2,16	,11
31. Öğretmenimiz sınıfta kullanılabilecek konu işlendiğinde küre, model numune kullanır.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	8,38 684,57 692,95	2 308 310	4,19 2,22	1,88	,15
32. Coğrafya kitaplarındaki metinler anlaşılır bir dille yazılmıştır. Metinler ana fikri iyi vermektedir.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	1,55 463,03 464,59	2 308 310	,77 1,50	,51	,59
36. Coğrafya kitapları iyi kağıda basılmıştır. Resim, şekil ve grafikler net ve iyi kalitededir.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	4,24 476,40 480,65	2 308 310	2,12 1,54	1,37	,25
44. Öğretmenimiz sınıfta coğrafya konuları ile ilgili resimler, şemalar ve grafikler kullanır.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	,08 201,53 201,61	2 308 310	,04 ,65	,06	,94
45. Coğrafya kitabının kapağı ilgi çekicidir.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	1,87 669,94 671,82	2 308 310	,93 2,17	,43	,65

p<.05

H₀: Başarıyla Soru 7 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz sınıfta kullanılabilecek konu işlendiğinde atlas / harita kullanır.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin başarı grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark oluşmamıştır [F₍₃₁₀₎= 1,51, p>.05].

H₀: Başarıyla Soru 12 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Gerektiğinde sınıfımızda profil-kesit kullanılır.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin başarı grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur [$F_{(310)}= ,40, p>.05$].

H₀: Başarıyla Soru 19 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz sınıfta video kamera görüntüleri veya tepegöz, projeksiyon cihazlarını kullanır.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin başarı grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark oluşmamıştır [$F_{(310)}= 1,59, p>.05$].

H₀: Başarıyla Soru 25 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Coğrafya kitaplarında, konularla ilgili yeterince şema, grafik ve resim vardır.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin başarı grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur [$F_{(310)}= 2,16, p>.05$].

H₀: Başarıyla Soru 31 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz sınıfta kullanılabilir konu İşlendiğinde küre, model numune kullanır.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin başarı grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır [$F_{(310)}= 1,88, p>.05$].

H₀: Başarıyla Soru 32 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Coğrafya kitaplarındaki metinler anlaşılır bir dille yazılmıştır. Metinler ana fikri iyi vermektedir.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin başarı grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir [$F_{(310)}= ,51, p>.05$].

H_0 : Başarıyla Soru 36 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Coğrafya kitapları iyi kağıda basılmıştır. Resim, şekil ve grafikler net ve iyi kalitededir.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin başarı grup arasında anlamlı bir fark yoktur [$F_{(310)}= 1,37, p>.05$].

H_0 : Başarıyla bölümlerle Soru 44 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz sınıfta coğrafya konuları ile ilgili resimler, şemalar ve grafikler kullanır.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin başarı grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur [$F_{(310)}= ,06, p>.05$].

H_0 : Başarıyla Soru 45 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Coğrafya kitabının kapağı ilgi çekicidir.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin başarı grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır [$F_{(310)}= ,43, p>.05$].

Öğrencilerin dersanelerdeki coğrafya öğretiminde araç ve gereçler konusundaki görüşleri, öğrencilerin dershaneye gidiş yıllarına göre irdelenmiş ve ilişki düzeyini aramaya yönelik yapılan istatistiksel işlemler Tablo 29’da verilmiştir. Yapılan F testi sonuçlarına göre dershaneye gidiş yıllarıyla yöntem araç ve gereçler sorularına verilen cevap ortalamalarına bakıldığında sadece 19. soru ortalaması arasında % 5 anlam düzeyinde anlamlı fark bulunmuştur. Diğer soru ortalamaları ile dershaneye gidiş yılları arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruların ayrıntılı analizi aşağıya çıkarılmıştır.

Tablo 29. Öğrencilerin Dershanelerdeki Coğrafya Öğretiminde “Araç ve Gereçler” Konusundaki Görüşleriyle Dershaneye Gidiş Yılları Arasındaki Farklar

Araç ve gereçlerle ilgili sorular		Kareler toplamı	sd	$\bar{X}$	F _{.05}	P
7. Öğretmenimiz sınıfta kullanılabilecek konu işlendiğinde atlas / harita kullanır.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	2,07 281,25 283,32	3 307 310	,69 ,91	,75	,52
12. Gerektiğinde sınıfımızda profil-kesit kullanılır.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	8,25 661,98 670,23	3 307 310	2,75 2,15	1,27	,28
19. Öğretmenimiz sınıfta video kamera görüntüleri veya tepegöz, projeksiyon cihazlarını kullanır.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	13,38 481,11 494,49	3 307 310	4,46 1,56	2,84	,03
25. Coğrafya kitaplarında, konularla ilgili yeterince şema, grafik ve resim vardır.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	4,01 513,10 517,11	3 307 310	1,33 1,67	,80	,49
31. Öğretmenimiz sınıfta kullanılabilecek konu işlendiğinde küre, model numune kullanır.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	10,79 682,16 692,95	3 307 310	3,59 2,22	1,61	,18
32. Coğrafya kitaplarındaki metinler anlaşılır bir dille yazılmıştır. Metinler ana fikri iyi vermektedir.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	8,89 455,70 464,59	3 307 310	2,96 1,48	1,99	,11
36. Coğrafya kitapları iyi kağıda basılmıştır. Resim, şekil ve grafikler net ve iyi kalitededir.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	4,51 476,13 480,65	3 307 310	1,50 1,55	,97	,40
44. Öğretmenimiz sınıfta Coğrafya konuları ile ilgili resimler, şemalar ve grafikler kullanır.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	,97 200,64 201,61	3 307 310	,32 ,65	,49	,68
45. Coğrafya kitabının kapağı ilgi çekicidir.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	12,21 659,60 671,82	3 307 310	4,07 2,14	1,89	,13

p<.05

H₀: Dershaneye gidiş yıllarıyla Soru 7 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz sınıfta kullanılabilecek konu işlendiğinde atlas / harita kullanır.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin dershaneye gidiş yılları grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur [F₍₃₁₀₎= ,75, p>.05].

H₀: Dershaneye gidiş yıllarıyla Soru 12 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Gerektiğinde sınıfımızda profil-kesit kullanılır.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin dershaneye gidiş yılları grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur [$F_{(310)}= 1,27, p>.05$].

H₁: Dershaneye gidiş yıllarıyla Soru 19 ortalaması arasında fark vardır.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz sınıfta video kamera görüntüleri veya tepegöz, projeksiyon cihazlarını kullanır.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin dershaneye gidiş yılları grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark vardır [$F_{(310)}= 2,84, p<.05$].

H₀: Dershaneye gidiş yıllarıyla Soru 25 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Coğrafya kitaplarında, konularla ilgili yeterince şema, grafik ve resim vardır.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin dershaneye gidiş yılları grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur [$F_{(310)}= ,80, p>.05$].

H₀: Dershaneye gidiş yıllarıyla Soru 31 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz sınıfta kullanılabilir konu İşlendiğinde küre, model numune kullanır.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin dershaneye gidiş yılları grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark oluşmamıştır [$F_{(310)}= 1,61, p>.05$].

H₀: Dershaneye gidiş yıllarıyla Soru 32 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Coğrafya kitaplarındaki metinler anlaşılır bir dille yazılmıştır. Metinler ana fikri iyi vermektedir.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin dershaneye gidiş yılları grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır [$F_{(310)}= 1,99, p>.05$].

H₀: Dershaneye gidiş yıllarıyla Soru 36 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Coğrafya kitapları iyi kağıda basılmıştır. Resim, şekil ve grafikler net ve iyi kalitededir.”

ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin dershaneye gidiş yılları grup arasında anlamlı bir fark yoktur [$F_{(310)} = ,97, p > .05$].

H_0 : Dershaneye gidiş yıllarıyla Soru 44 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz sınıfta coğrafya konuları ile ilgili resimler, şemalar ve grafikler kullanır.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin dershaneye gidiş yılları grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur [$F_{(310)} = ,49, p > .05$].

H_0 : Dershaneye gidiş yıllarıyla Soru 45 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Coğrafya kitabının kapağı ilgi çekicidir.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin dershaneye gidiş yılları grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark oluşmamıştır [$F_{(310)} = 1,89, p > .05$].

3.2.4. Öğrencilerin Dersanelerdeki Coğrafya Öğretiminin Araç ve Gereçler Konusundaki Görüşlerine Yönelik Yorumlar

Dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz sınıfta kullanılabilir konu işlendiğinde atlas/harita kullanır.” ifadesine cevap olarak erkek ve kız öğrencilerde “çoğu zaman” bulunmuş olup erkek ve kız öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark yoktur. “Gerektiğinde sınıfımızda profil-kesit kullanılır.” ifadesine cevap olarak erkek ve kız öğrencilerde “ara sıra” bulunmuş ise de erkek ve kız öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark vardır. “Öğretmenimiz sınıfta video, kamera görüntüleri veya tepegöz, projeksiyon cihazlarını kullanır.” ifadesine cevap olarak erkek öğrencilerde “çok nadir” kız öğrencilerde “hiçbir zaman” bulunmuş olup erkek ve kız öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark vardır. “Öğretmenimiz sınıfta kullanılabilir konu işlendiğinde küre, model-numune kullanır.” ifadesine cevap olarak erkek ve kız öğrencilerde “ara sıra” bulunmuş olup erkek ve kız öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark yoktur. Buna göre; dersanelerdeki coğrafya öğretiminde araç olarak en fazla haritalardan yararlandığı, harita dışında profil, kesit, küre, model, numune gibi konuları somutlaştıracak araçlardan çok az yararlandığı, video, kamera görüntüleri, tepegöz ve projeksiyon

gibi görsel ve işitsel araçlardan neredeyse hiç yararlanılmadığı söylenebilir. Bu nedenle öğrencilerin konuları zihinlerinde somutlaştırmada zorlanacağı ifade edilebilir.

Dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Coğrafya kitaplarında, konularla ilgili yeterince şema, grafik ve resim vardır.” ifadesine cevap olarak erkek ve kız öğrencilerde “çoğu zaman” bulunmuş ise de erkek ve kız öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark vardır. Oluşan fark ifade kapsamındaki görsel içeriğin kitaplarda yer almadığı yönünde bir sonuç olarak düşünülmeyebilir. “Coğrafya kitaplarındaki metinler anlaşılır bir dille yazılmıştır. Metinler ana fikri iyi vermektedir.” ve “Coğrafya kitapları iyi kağıda basılmıştır. Resim, şekil ve grafikler net ve iyi kalitededir.” ifadelerine cevap olarak erkek ve kız öğrencilerde “çoğu zaman” bulunmuş olup erkek ve kız öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark yoktur. “Coğrafya kitabının kapağı ilgi çekicidir.” ifadesine cevap olarak erkek öğrencilerde “ara sıra”, kız öğrencilerde “çok nadir” bulunmuş olup erkek ve kız öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark yoktur. Buna göre; öğrenci görüşlerine göre dershanelerdeki coğrafya kitaplarının iyi kağıda basıldığı, konuların anlaşılır bir dille yazıldığı, metinlerin öğrencilerce kolay anlaşıldığı, konularla ilgili yeterince grafik, şema ve resim olduğu, böylece konuların yeterince görselleştirildiği, ancak kitapların içsel yeterliliklerinin kitap kapağı ile yeterince desteklenmediği, kitap kapağının yeterince ilgi çekici olmadığı söylenebilir.

3.2.5. Öğrencilerin Dershanelerdeki Coğrafya Öğretiminin Zaman ve Öğretimin Yönetimi Konusundaki Görüşlerine Yönelik Bulgular

Öğrencilerin dershanelerdeki coğrafya öğretiminde zaman ve öğretimin yönetimi konusundaki görüşleri, öğrencilerin cinsiyetine göre irdelenmiş ve ilişki düzeyini aramaya yönelik yapılan istatistiksel işlemler Tablo 30’da verilmiştir. Yapılan t testi sonuçlarına göre, cinsiyetle zaman ve öğretimin yönetimi sorularına verilen cevap ortalamalarına bakıldığında 4. soru, 13. soru, 37. soru, 38. soru, 46. soru ve 47. soru ortalamaları arasında % 5 anlam düzeyinde anlamlı fark bulunmuştur. Diğer soru ortalamaları ile cinsiyet arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruların ayrıntılı analizi aşağıya çıkarılmıştır.

Tablo 30. Öğrencilerin Dershanelerdeki Coğrafya Öğretiminde “Zaman ve Öğretimin Yönetimi” Konusundaki Görüşleriyle Cinsiyet Arasındaki Farklar

Zaman ve öğretimin yönetimiyle ilgili sorular	cins	X	s.s.	Sd	t	P
1. Öğretmenimiz derse başlarken bir olayla dikkatimizi çeker.	E	3,2162	1,19830	309	1,203	,230
	K	3,0491	1,24625			
4. Öğretmenimiz dersin başında, dersin amacı hakkında bilgi verir.	E	3,6622	1,20968	309	2,389	,017*
	K	3,3129	1,35410			
8. Öğretmenimiz derse başlamadan önce, önceki derste anlatılan konuyu kısaca özetler. Bilgi verir.	E	3,8041	1,09208	309	-,358	,175
	K	3,9632	,97430			
13. Öğretmenimiz dersin bitiminde anlatılanları ana hatlarıyla özetler.	E	3,7500	1,15984	309	-,270	,024*
	K	4,0307	1,02091			
16. Öğretmenimiz coğrafya konularını özelliklerine göre şema ve şekillerini tahtaya çizerek anlatır.	E	4,4797	,90704	309	-,758	,449
	K	4,5583	,91691			
20. Öğretmenimiz sınıfta verilen cevaplara gerektiğinde açıklama getirir. (Doğru, yanlış, eksik vb.)	E	4,5000	,82890	309	-,481	,631
	K	4,5460	,85492			
23. Öğretmenimiz konuların önemli kısımlarını bize not tutturur.	E	4,0405	1,13016	309	-,295	,768
	K	4,0798	1,20688			
26. Öğretmenimiz ders bitiminde, o ders ile ilgili ve gelecek derse yönelik ödev verir.	E	2,7027	1,35757	309	1,405	,161
	K	2,4847	1,37597			
33. Öğretmenimiz derse zamanında girer.	E	4,6959	,78817	309	-1,510	,132
	K	4,8221	,68422			
34. Öğretmenimiz verdiği ödevleri derste kontrol eder. Yapamadığımız soruları açıklar.	E	3,7500	1,26639	309	1,245	,214
	K	3,5583	1,43199			
*37. Öğretmenimiz ders konusundan farklı konulara (güncel, sportif, politik, kendi yaşamı vb.) gereksiz yere gerektiğinden fazla zaman ayırır.	E	3,9595	1,30868	309	-3,159	,002*
	K	4,3988	1,12513			
38. Öğretmenimiz dersi anlatırken önünde notlar bulundurur.	E	3,3851	1,43106	309	2,697	,007*
	K	2,9325	1,51994			
*46. Öğretmenimiz bizi bazen sınıfta serbest çalışmak üzere boş bırakır.	E	3,6486	1,35960	309	-3,792	,000*
	K	4,1902	1,15765			
47. Öğretmenimiz derste aktif olan öğrencileri ödüllendirir.	E	2,8851	1,53208	309	4,515	,000*
	K	2,1411	1,37382			

p<.05

H₀: Cinsiyetle Soru 1 ortalaması arasında fark yoktur.

Dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz derse başlarken bir olayla dikkatimizi çeker.” ifadesine cevap olarak erkek öğrencilerde ($\bar{X}=3,21$) ve kız öğrencilerde ($\bar{X}=3,04$) yaklaşık olarak “ara sıra” bulunmuştur. Bu durumda erkek ve kız öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır [$t_{(309)}=1,20, p>.05$].

H₁: Cinsiyetle Soru 4 ortalaması arasında fark vardır.

Dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz dersin başında, dersin amacı hakkında bilgi verir.” ifadesine cevap olarak erkek öğrencilerde ($\bar{X}=3,66$) yaklaşık olarak “çoğu zaman”, kız öğrencilerde ($\bar{X}=3,31$) yaklaşık olarak “ara sıra” bulunmuştur. Bu durumda erkek ve kız öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark vardır [$t_{(309)}=2,38, p<.05$].

H₀: Cinsiyetle Soru 8 ortalaması arasında fark yoktur.

Dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz derse başlamadan önce, önceki derste anlatılan konuyu kısaca özetler. Bilgi verir.” ifadesine cevap olarak erkek öğrencilerde ($\bar{X}=3,80$) ve kız öğrencilerde ($\bar{X}=3,96$) yaklaşık olarak “çoğu zaman” bulunmuştur. Bu durumda erkek ve kız öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmamıştır [$t_{(309)}=-,35, p>.05$].

H₁: Cinsiyetle Soru 13 ortalaması arasında fark vardır.

Dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz dersin bitiminde anlatılanları ana hatlarıyla özetler.” ifadesine cevap olarak erkek öğrencilerde ($\bar{X}=3,75$) ve kız öğrencilerde ($\bar{X}=4,03$) yaklaşık olarak “çoğu zaman” bulunmuş ise de erkek ve kız öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark vardır [$t_{(309)}=-2,70, p<.05$].

H₀: Cinsiyetle Soru 16 ortalaması arasında fark yoktur.

Dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz coğrafya konularını özelliklerine göre şema ve şekillerini tahtaya çizerek anlatır.” ifadesine cevap olarak

erkek öğrencilerde ($\bar{X}=4,47$) yaklaşık olarak “çoğu zaman, kız öğrencilerde ($\bar{X}=4,55$) yaklaşık olarak “her zaman” bulunmuş ise de erkek ve kız öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$t_{(309)}=-,75, p>.05$].

H_0 : Cinsiyetle Soru 20 ortalaması arasında fark yoktur.

Dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz sınıfta verilen cevaplara gerektiğinde açıklama getirir. (Doğru, yanlış, eksik vb.)” ifadesine cevap olarak erkek öğrencilerde ($\bar{X}=4,55$) ve kız öğrencilerde ($\bar{X}=4,50$) yaklaşık olarak “her zaman” bulunmuştur. Bu durumda erkek ve kız öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$t_{(309)}=-,48, p>.05$].

H_0 : Cinsiyetle Soru 23 ortalaması arasında fark yoktur.

Dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz konuların önemli kısımlarını bize not tutturur.” ifadesine cevap olarak erkek öğrencilerde ($\bar{X}=4,04$) ve kız öğrencilerde ($\bar{X}=4,07$) yaklaşık olarak “çoğu zaman” bulunmuştur. Bu durumda erkek ve kız öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark oluşmamıştır [$t_{(309)}=-,29, p>.05$].

H_0 : Cinsiyetle Soru 26 ortalaması arasında fark yoktur.

Dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz ders bitiminde, o ders ile ilgili ve gelecek derse yönelik ödev verir.” ifadesine cevap olarak erkek öğrencilerde ($\bar{X}=2,70$) yaklaşık olarak “ara sıra” kız öğrencilerde ($\bar{X}=2,48$) yaklaşık olarak “çok nadir” bulunmuş ise de erkek ve kız öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır [$t_{(309)}= 1,40, p>.05$].

H_0 : Cinsiyetle Soru 33 ortalaması arasında fark yoktur.

Dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz derse zamanında girer.” ifadesine cevap olarak erkek öğrencilerde ($\bar{X}=4,69$) ve kız öğrencilerde ($\bar{X}=4,82$) yaklaşık olarak “her zaman” bulunmuştur. Bu durumda erkek ve kız öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$t_{(309)}=-1,51, p>.05$].

H₀: Cinsiyetle Soru 34 ortalaması arasında fark yoktur.

Dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz verdiği ödevleri derste kontrol eder. Yapamadığımız soruları açıklar.” ifadesine cevap olarak erkek öğrencilerde ($\bar{X} = 3,75$) ve kız öğrencilerde ($\bar{X} = 3,55$) yaklaşık olarak “çoğu zaman” bulunmuştur. Bu durumda erkek ve kız öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmamıştır [$t_{(309)} = 1,24, p > .05$].

H₁: Cinsiyetle Soru 37 ortalaması arasında fark vardır.

Dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz ders konusundan farklı konulara (güncel, sportif, politik, kendi yaşamı vb.) gereksiz yere gerektiğinden fazla zaman ayırır.” ifadesine cevap olarak erkek öğrencilerde ($\bar{X} = 3,95$) kız öğrencilerde ($\bar{X} = 4,39$) yaklaşık olarak “çok nadir” bulunmuş ise de erkek ve kız öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark vardır [$t_{(309)} = -3,15, p < .05$].

H₁: Cinsiyetle Soru 38 ortalaması arasında fark vardır.

Dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz dersi anlatırken önünde notlar bulundurur.” ifadesine cevap olarak erkek öğrencilerde ($\bar{X} = 3,38$) ve kız öğrencilerde ($\bar{X} = 2,93$) yaklaşık olarak “ara sıra” bulunmuş ise de erkek ve kız öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark vardır [$t_{(309)} = 2,69, p < .05$].

H₁: Cinsiyetle Soru 46 ortalaması arasında fark vardır.

Dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz bizi bazen sınıfta serbest çalışmak üzere boş bırakır.” ifadesine cevap olarak erkek öğrencilerde ($\bar{X} = 3,64$) ve kız öğrencilerde ($\bar{X} = 4,19$) yaklaşık olarak “çok nadir” bulunmuş ise de erkek ve kız öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark vardır [$t_{(309)} = -3,79, p < .05$].

H₁: Cinsiyetle Soru 47 ortalaması arasında fark vardır.

Dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz derste aktif olan öğrencileri ödüllendirir.” ifadesine cevap olarak erkek öğrencilerde ($\bar{X} = 2,88$) yaklaşık olarak “ara sıra” kız öğrencilerde ($\bar{X} = 2,14$) yaklaşık olarak “çok nadir”

bulunmuş ise de erkek ve kız öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur [$t_{(309)} = 4,51, p < .05$].

Öğrencilerin dersanelerdeki coğrafya öğretiminde zaman ve öğretimin yönetimi konusundaki görüşleri, öğrencilerin okul türüne göre irdelenmiş ve ilişki düzeyini aramaya yönelik yapılan istatistiksel işlemler Tablo 31'de verilmiştir. Yapılan F testi sonuçlarına göre, okul türüyle zaman ve öğretimin yönetimi sorularına verilen cevap ortalamalarına bakıldığında 1. soru, 13. soru, 34. soru ve 47. soru ortalamaları arasında % 5 anlam düzeyinde anlamlı fark ortaya çıkmıştır. Diğer soru ortalamaları ile okul türü arasında anlamlı fark ortaya çıkmamıştır. Soruların ayrıntılı analizi aşağıya çıkarılmıştır.

Tablo 31. Öğrencilerin Dershanelerdeki Coğrafya Öğretiminde “Zaman ve Öğretimin Yönetimi” Konusundaki Görüşleriyle Okul Türü Arasındaki Farklar

Zaman ve öğretimin yönetimiyle ilgili sorular		Kareler toplamı	sd	$\bar{X}$	F _{.05}	P
1. Öğretmenimiz derse başlarken bir olayla dikkatimizi çeker.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	43,35 421,42 464,85	2 308 310	21,71 1,36	15,87	,000
4. Öğretmenimiz dersin başında, dersin amacı hakkında bilgi verir.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	4,12 517,48 521,61	2 308 310	2,06 1,68	1,22	,294
8. Öğretmenimiz derse başlamadan önce, önceki derste anlatılan konuyu kısaca özetler. Bilgi verir.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	3,24 327,81 331,06	2 308 310	1,62 1,06	1,52	,22
13. Öğretmenimiz dersin bitiminde anlatılanları ana hatlarıyla özetler.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	7,48 365,22 372,70	2 308 310	3,74 1,18	3,15	,04
16. Öğretmenimiz coğrafya konularını özelliklerine göre şema ve şekillerini tahtaya çizerek anlatır.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	2,62 254,98 257,61	2 308 310	1,31 ,82	1,58	,20
20. Öğretmenimiz sınıfta verilen cevaplara gerektiğinde açıklama getirir. (Doğru, yanlış, eksik vb.)	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	,44 219,12 219,56	2 308 310	,22 ,71	,31	,73
23. Öğretmenimiz konuların önemli kısımlarını bize not tutturur.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	7,98 415,85 423,83	2 308 310	3,99 1,35	2,95	,05
26. Öğretmenimiz ders bitiminde, o ders ile ilgili ve gelecek derse yönelik ödev verir.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	10,38 570,93 581,31	2 308 310	5,19 1,85	2,80	,06
33. Öğretmenimiz derse zamanında girer.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	1,03 167,36 168,39	2 308 310	,51 ,54	,94	,38
34. Öğretmenimiz verdiği Ödevleri derste kontrol eder. Yapamadığımız soruları açıklar	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	19,87 550,92 570,79	2 308 310	9,93 1,78	5,55	,00
37. Öğretmenimiz ders konusundan farklı konulara (güncel, sportif, politik, kendi yaşamı vb.) gereksiz yere gerektiğinden fazla zaman ayırır.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	8,42 463,37 471,80	2 308 310	4,21 1,50	2,80	,06
38. Öğretmenimiz dersti anlatırken önünde notlar bulundurur.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	1,58 689,61 691,19	2 308 310	,79 2,23	,35	,70
46. Öğretmenimiz bizi bazen sınıfta serbest çalışmak üzere boş bırakır.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	6,71 504,86 511,58	2 308 310	3,35 1,63	2,04	,13
47. Öğretmenimiz derste aktif olan öğrencileri ödüllendirir.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	26,05 667,68 693,74	2 308 310	13,02 1,16	6,00	,00

p<.05

H₁: Okul türüyle Soru 1 ortalaması arasında fark vardır.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz derse başlarken bir olayla dikkatimizi çeker.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin okul türü grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark vardır [$F_{(310)}= 15,87, p<.05$].

H₀: Okul türüyle Soru 4 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz dersin başında, dersin amacı hakkında bilgi verir.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin okul türü grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur [$F_{(310)}= 1,22, p>.05$].

H₀: okul türü ile Soru 8 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz derse başlamadan önce, önceki derste anlatılan konuyu kısaca özetler. Bilgi verir.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin okul türü grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur [$F_{(310)}= 1,52, p>.05$].

H₁: Okul türüyle Soru 13 ortalaması arasında fark vardır.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz dersin bitiminde anlatılanları ana hatlarıyla özetler.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin okul türü grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur [$F_{(310)}= 3,15, p<.05$].

H₀: Okul türüyle Soru 16 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz coğrafya konularını özelliklerine göre şema ve şekillerini tahtaya çizerek anlatır.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin okul türü grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır [$F_{(310)}= 1,58, p>.05$].

H_0 : Okul türüyle Soru 20 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz sınıfta verilen cevaplara gerektiğinde açıklama getirir. (Doğru, yanlış, eksik vb.)” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin okul türü grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir [$F_{(310)}= ,31, p>.05$].

H_0 : Okul türüyle Soru 23 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz konuların önemli kısımlarını bize not tutturur.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin okul türü grup arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir [$F_{(310)}= 2,95, p>.05$].

H_0 : Okul türüyle Soru 26 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz ders bitiminde, o ders ile ilgili ve gelecek derse yönelik ödev verir.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin okul türü grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur [$F_{(310)}= 2,80, p>.05$].

H_0 : Okul türüyle Soru 33 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz derse zamanında girer.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin okul türü grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark çıkmamıştır [$F_{(310)}= ,94, p>.05$].

H_1 : Okul türüyle Soru 34 ortalaması arasında fark vardır

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz verdiği ödevleri derste kontrol eder. Yapamadığımız soruları açıklar.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin okul türü grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark görülmüştür [$F_{(310)}= 5,55, p<.05$].

H_0 : Okul türüyle Soru 37 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz ders konusundan farklı konulara (güncel, sportif, politik, kendi

yaşamı vb.) gereksiz yere gerektiğinden fazla zaman ayırır.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin okul türü grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır [$F_{(310)}= 2,80, p>.05$].

H_0 : okul türü ile Soru 38 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz dersi anlatırken önünde notlar bulundurur.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin okul türü grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark çıkmamıştır [$F_{(310)}= ,35, p>.05$].

H_0 : Okul türüyle Soru 46 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz bizi bazen sınıfta serbest çalışmak üzere boş bırakır.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin okul türü grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur [$F_{(310)}= 2,04, p>.05$].

H_1 : Okul türüyle Soru 47 ortalaması arasında fark vardır.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz derste aktif olan öğrencileri ödüllendirir.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin okul türü grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark vardır [$F_{(310)}= 6,00, p<.05$].

Öğrencilerin dersanelerdeki coğrafya öğretiminde zaman ve öğretimin yönetimi konusundaki görüşleri, öğrencilerin bölümlerine göre irdelenmiş ve ilişki düzeyini aramaya yönelik yapılan istatistiksel işlemler Tablo 32’de verilmiştir. Yapılan F testi sonuçlarına göre, bölümlerle zaman ve öğretimin yönetimi sorularına verilen cevap ortalamalarına bakıldığında 1. soru. 23. soru ve 34. soru ortalamaları arasında % 5 anlam düzeyinde anlamlı fark bulunmuştur. Diğer soru ortalamaları ile bölümler arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruların ayrıntılı analizi aşağıya çıkarılmıştır.

Tablo 32. Öğrencilerin Dershanelerdeki Coğrafya Öğretiminde “Zaman ve Öğretimin Yönetimi” Konusundaki Görüşleriyle Bölümler Arasındaki Farklar

Zaman ve öğretimin yönetimiyle ilgili sorular		Kareler toplamı	sd	$\bar{X}$	F _{.05}	P
1. Öğretmenimiz derse başlarken bir olayla dikkatimizi çeker	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	24,92 439,93 464,85	3 307 310	8,30 1,43	5,79	,00
4. Öğretmenimiz dersin başında, dersin amacı hakkında bilgi verir.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	11,46 510,15 521,61	3 307 310	3,82 1,66	2,29	,07
8. Öğretmenimiz derse başlamadan önce, önceki derste anlatılan konuyu kısaca özetler. Bilgi verir.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	4,53 326,52 331,06	3 307 310	1,51 1,06	1,42	,23
13. Öğretmenimiz dersin bitiminde anlatılanları ana hatlarıyla özetler.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	4,98 367,72 372,70	3 307 310	1,66 1,19	1,38	,24
16. Öğretmenimiz coğrafya konularını özelliklerine göre şema ve şekillerini tahtaya çizerek anlatır.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	3,92 253,69 257,61	3 307 310	1,30 ,82	1,58	,19
20. Öğretmenimiz sınıfta verilen cevaplara gerektiğinde açıklama getirir. (Doğru, yanlış, eksik vb.)	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	,77 218,79 219,56	3 307 310	,25 ,71	,36	,77
23. Öğretmenimiz konuların önemli kısımlarını bize not tutturur.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	12,22 411,61 423,83	3 307 310	4,07 1,34	3,03	,02
26. Öğretmenimiz ders bitiminde, o ders ile ilgili ve gelecek derse yönelik ödev verir.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	12,53 568,78 581,31	3 307 310	4,17 1,85	2,25	,08
33. Öğretmenimiz derse zamanında girer.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	,86 167,53 168,39	3 307 310	,28 ,54	,52	,66
34. Öğretmenimiz verdiği ödevleri derste kontrol eder. Yapamadığımız soruları açıklar.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	22,84 547,95 570,79	3 307 310	7,61 1,78	4,26	,00
37. Öğretmenimiz ders konusundan farklı konulara (güncel, sportif, politik, kendi yaşamı vb.) gereksiz yere gerektiğinden fazla zaman ayırır.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	2,37 469,42 471,80	3 307 310	,79 1,52	,51	,67
38. Öğretmenimiz dersti anlatırken önünde notlar bulundurur.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	6,18 685,01 691,19	3 307 310	2,06 2,23	,92	,43
46. Öğretmenimiz bizi bazen sınıfta serbest çalışmak üzere boş bırakır.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	4,67 506,91 511,58	3 307 310	1,55 1,65	,94	,42
47. Öğretmenimiz derste aktif olan öğrencileri ödüllendirir.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	11,79 681,94 693,74	3 307 310	3,93 2,22	1,77	,15

p<.05

H₁: Bölümlerle Soru 1 ortalaması arasında fark vardır.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz derse başlarken bir olayla dikkatimizi çeker.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin bölüm grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur [$F_{(310)}= 5,79, p<.05$].

H₀: Bölümlerle Soru 4 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz dersin başında, dersin amacı hakkında bilgi verir.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin bölüm grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır [$F_{(310)}= 2,29, p>.05$].

H₀: Bölümlerle Soru 8 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz derse başlamadan önce, önceki derste anlatılan konuyu kısaca özetler. Bilgi verir.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin bölüm grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur [$F_{(310)}= 1,42, p>.05$].

H₀: Bölümlerle Soru 13 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz dersin bitiminde anlatılanları ana hatlarıyla özetler.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin bölüm grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur [$F_{(310)}= 1,38, p>.05$].

H₀: Bölümlerle Soru 16 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz coğrafya konularını özelliklerine göre şema ve şekillerini tahtaya çizerek anlatır.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin bölüm grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark çıkmamıştır [$F_{(310)}= 1,58, p>.05$].

H_0 : Bölümlerle Soru 20 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz sınıfta verilen cevaplara gerektiğinde açıklama getirir. (Doğru, yanlış, eksik vb.)” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin bölüm grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark çıkmamıştır [$F_{(310)} = ,36, p > .05$].

H_1 : Bölümlerle Soru 23 ortalaması arasında fark vardır.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz konuların önemli kısımlarını bize not tutturur.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin bölüm grup arasında anlamlı bir fark vardır [$F_{(310)} = 3,03, p < .05$].

H_0 : Bölümlerle ile Soru 26 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz ders bitiminde, o ders ile ilgili ve gelecek derse yönelik ödev verir.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin bölüm grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur [$F_{(310)} = 2,25, p > .05$].

H_0 : Bölümlerle Soru 33 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz derse zamanında girer.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin bölüm grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır [$F_{(310)} = ,52, p > .05$].

H_1 : Bölümlerle Soru 34 ortalaması arasında fark vardır.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz verdiği ödevleri derste kontrol eder. Yapamadığımız soruları açıklar.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin bölüm grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark vardır [$F_{(310)} = 4,26, p < .05$].

H_0 : Bölümlerle Soru 37 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz ders konusundan farklı konulara (güncel, sportif, politik, kendi

yaşamı vb.) gereksiz yere gerektiğinden fazla zaman ayırır.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin bölüm grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur [$F_{(310)} = ,51, p > .05$].

H_0 : Bölümlerle Soru 38 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz dersi anlatırken önünde notlar bulundurur.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin bölüm grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur [$F_{(310)} = ,92, p > .05$].

H_0 : Bölümlerle Soru 46 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz bizi bazen sınıfta serbest çalışmak üzere boş bırakır.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin bölüm grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark çıkmamıştır [$F_{(310)} = ,94, p > .05$].

H_0 : Bölümlerle Soru 47 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz derste aktif olan öğrencileri ödüllendirir.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin bölüm grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir [$F_{(310)} = 1,77, p > .05$].

Öğrencilerin dersanelerdeki coğrafya öğretiminde zaman ve öğretimin yönetimi konusundaki görüşleri, öğrencilerin başarı durumlarına göre irdelenmiş ve ilişki düzeyini aramaya yönelik yapılan istatistiksel işlemler Tablo 33’te verilmiştir. Yapılan F testi sonuçlarına göre, başarıyla zaman ve öğretimin yönetimi sorularına verilen cevap ortalamalarına bakıldığında % 5 anlam düzeyinde anlamlı fark görülmemektedir. Soruların ayrıntılı analizi aşağıya çıkarılmıştır.

Tablo 33.Öğrencilerin Dershanelerdeki Coğrafya Öğretiminde “Zaman ve Öğretimin Yönetimi” Konusundaki Görüşleriyle Başarı Durumları Arasındaki Farklar

Zaman ve öğretimin yönetimiyle ilgili sorular		Kareler toplamı	sd	$\bar{X}$	F _{.05}	P
1. Öğretmenimiz derse başlarken bir olayla dikkatimizi çeker	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	8,55 456,00 464,85	2 308 310	4,42 1,48	2,98	,05
4. Öğretmenimiz dersin başında, dersin amacı hakkında bilgi verir.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	5,12 516,49 521,61	2 308 310	2,56 1,67	1,52	,21
8. Öğretmenimiz derse başlamadan önce, önceki derste anlatılan konuyu kısaca özetler. Bilgi verir.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	,503 330,55 331,06	2 308 310	,25 1,07	,23	,79
13. Öğretmenimiz dersin bitiminde anlatılanları ana hatlarıyla özetler.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	2,65 370,05 372,70	2 308 310	1,32 1,20	1,10	,33
16. Öğretmenimiz coğrafya konularını özelliklerine göre şema ve şekillerini tahtaya çizerek anlatır.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	,35 257,26 257,61	2 308 310	,17 ,83	,21	,81
20. Öğretmenimiz sınıfta verilen cevaplara gerektiğinde açıklama getirir. (Doğru, yanlış, eksik vb.)	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	3,27 216,29 219,56	2 308 310	1,63 ,70	2,33	,09
23. Öğretmenimiz konuların önemli kısımlarını bize not tutturur.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	,54 423,29 423,83	2 308 310	,27 1,37	,19	,82
26. Öğretmenimiz ders bitiminde, o ders ile ilgili ve gelecek derse yönelik ödev verir.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	2,09 579,22 581,31	2 308 310	1,04 1,88	,55	,57
33. Öğretmenimiz derse zamanında girer.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	,11 168,27 168,39	2 308 310	,05 ,54	,10	,89
34. Öğretmenimiz verdiği ödevleri derste kontrol eder. Yapamadığımız soruları açıklar	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	2,15 568,64 570,79	2 308 310	1,07 1,84	,58	,55
37. Öğretmenimiz ders konusundan farklı konulara (güncel, sportif, politik, kendi yaşamı vb.) gereksiz yere gerektiğinden fazla zaman ayırır.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	5,75 463,37 466,05	2 308 310	2,87 1,51	1,90	,15
38. Öğretmenimiz dersti anlatırken önünde notlar bulundurur.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	,94 690,25 691,19	2 308 310	,47 2,24	,21	,81
46. Öğretmenimiz bizi bazen sınıfta serbest çalışmak üzere boş bırakır.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	,14 511,43 511,58	2 308 310	,07 1,66	,04	,95
47. Öğretmenimiz derste aktif olan öğrencileri ödüllendirir.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	,72 693,02 693,74	2 308 310	,36 2,25	,16	,85

p<.05

H₀: Başarıyla okul türü ile Soru 1 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz derse başlarken bir olayla dikkatimizi çeker.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin başarı grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur [$F_{(310)}= 2,98, p>.05$].

H₀: Başarıyla Soru 4 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz dersin başında, dersin amacı hakkında bilgi verir.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin başarı grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur [$F_{(310)}= 1,52, p>.05$].

H₀: Başarıyla Soru 8 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz derse Başlamadan önce, önceki derste Anlatılan konuyu kısaca özetler. Bilgi verir.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin başarı grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur [$F_{(310)}= ,23, p>.05$].

H₀: Başarıyla Soru 13 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz dersin bitiminde anlatılanları ana hatlarıyla özetler.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin başarı grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark oluşmamıştır [$F_{(310)}= 1,10, p>.05$].

H₀: Başarıyla Soru 16 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz coğrafya konularını özelliklerine göre şema ve şekillerini tahtaya çizerek anlatır.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin başarı grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark oluşmamıştır [$F_{(310)}= ,21, p>.05$].

H₀: Başarıyla Soru 20 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz sınıfta verilen cevaplara gerektiğinde açıklama getirir. (Doğru, yanlış, eksik vb.)” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin başarı grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark çıkmamıştır [$F_{(310)}=2,33$, $p>.05$].

H₀: Başarıyla Soru 23 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz konuların önemli kısımlarını bize not tutturur.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin başarı grup arasında anlamlı bir fark yoktur [$F_{(310)}= ,19$, $p>.05$].

H₀: Başarıyla Soru 26 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz ders bitiminde, o ders ile ilgili ve gelecek derse yönelik ödev verir.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin başarı grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur [$F_{(310)}= ,55$, $p>.05$].

H₀: Başarıyla Soru 33 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz derse zamanında girer.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır [$F_{(310)}= ,10$, $p>.05$].

H₀: Başarıyla Soru 34 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz verdiği ödevleri derste kontrol eder. Yapamadığımız soruları açıklar.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin başarı grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır [$F_{(310)}= ,58$, $p>.05$].

H₀: Başarıyla Soru 37 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz ders konusundan farklı konulara (güncel, sportif, politik, kendi

yaşamı vb.) gereksiz yere gerektiğinden fazla zaman ayırır.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin başarı grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur [$F_{(310)}= 1,90, p>.05$].

H_0 : Başarıyla Soru 38 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz dersi anlatırken önünde notlar bulundurur.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin başarı grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur [$F_{(310)}= ,21, p>.05$].

H_0 : Başarıyla Soru 46 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz bizi bazen sınıfta serbest çalışmak üzere boş bırakır.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin başarı grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark çıkmamıştır [$F_{(310)}= ,04, p>.05$].

H_0 : Başarıyla Soru 47 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz derste aktif olan öğrencileri ödüllendirir.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin başarı grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur [$F_{(310)}= ,16, p>.05$].

Öğrencilerin dersanelerdeki coğrafya öğretiminde zaman ve öğretimin yönetimi konusundaki görüşleri, öğrencilerin dershaneye gidiş yıllarına göre irdelenmiş ve ilişki düzeyini aramaya yönelik yapılan istatistiksel işlemler Tablo 34’te verilmiştir. Yapılan F testi sonuçlarına göre, dershaneye gidiş yıllarıyla zaman ve öğretimin yönetimi sorularına verilen cevap ortalamalarına bakıldığında 4. soru, 47. soru ortalamaları arasında % 5 anlam düzeyinde anlamlı fark bulunmuştur. Diğer soru ortalamaları ile dershaneye gidiş yılları arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruların ayrıntılı analizi aşağıya çıkarılmıştır.

Tablo 34.Öğrencilerin Dershanelerdeki Coğrafya Öğretiminde “Zaman ve Öğretimin Yönetimi” Konusundaki Görüşleriyle Dershaneye Gidiş Yılları Arasındaki Farklar

Zaman ve öğretimin yönetimiyle ilgili sorular		Kareler toplamı	sd	$\bar{X}$	F _{.05}	P
1. Öğretmenimiz derse başlarken bir olayla dikkatimizi çeker	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	11,31 453,54 464,85	3 307 310	3,77 1,47	2,55	,05
4. Öğretmenimiz dersin başında, dersin amacı hakkında bilgi verir.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	14,81 506,80 521,61	3 307 310	4,93 1,65	2,99	,03
8. Öğretmenimiz derse başlamadan önce, önceki derste anlatılan konuyu kısaca özetler. Bilgi verir.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	,75 330,30 331,06	3 307 310	,25 1,07	,23	,87
13. Öğretmenimiz dersin bitiminde anlatılanları ana hatlarıyla özetler.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	,63 372,07 372,70	3 307 310	,21 1,21	,17	,91
16. Öğretmenimiz coğrafya konularını özelliklerine göre şema ve şekillerini tahtaya çizerek anlatır.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	,35 257,26 257,61	3 307 310	,11 ,83	,14	,93
20. Öğretmenimiz sınıfta verilen cevaplara gerektiğinde açıklama getirir. (Doğru, yanlış, eksik vb.)	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	,12 219,44 219,56	3 307 310	,04 ,71	,05	,98
23. Öğretmenimiz konuların önemli kısımlarını bize not tutturur.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	6,06 417,77 423,83	3 307 310	2,02 1,36	1,48	,21
26. Öğretmenimiz ders bitiminde, o ders ile ilgili ve gelecek derse yönelik ödev verir.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	1,88 577,43 581,31	3 307 310	,62 1,88	,33	,80
33. Öğretmenimiz derse zamanında girer.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	1,21 167,17 168,39	3 307 310	,40 ,54	,74	,52
34. Öğretmenimiz verdiği ödevleri derste kontrol eder. Yapamadığımız soruları açıklar	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	8,51 562,28 570,79	3 307 310	2,83 1,83	1,54	,20
37. Öğretmenimiz ders konusundan farklı konulara (güncel, sportif, politik, kendi yaşamı vb.) gereksiz yere gerektiğinden fazla zaman ayırır.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	2,66 469,14 471,80	3 307 310	,88 1,52	,58	,62
38. Öğretmenimiz dersti anlatırken önünde notlar bulundurur.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	8,61 682,58 691,19	3 307 310	2,87 2,22	1,29	,27
46. Öğretmenimiz bizi bazen sınıfta serbest çalışmak üzere boş bırakır.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	8,36 503,21 511,58	3 307 310	2,78 1,63	1,70	,16
47. Öğretmenimiz derste aktif olan öğrencileri ödüllendirir.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	23,07 670,66 693,74	3 307 310	7,69 2,18	3,52	,01

p<.05

H₀: Dershaneye gidiş yıllarıyla Soru 1 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz derse başlarken bir olayla dikkatimizi çeker.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin dershaneye gidiş yılları grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark oluşmamıştır [$F_{(310)} = 2,55, p > .05$].

H₁: Dershaneye gidiş yıllarıyla Soru 4 ortalaması arasında fark vardır.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz dersin başında, dersin amacı hakkında bilgi verir.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin dershaneye gidiş yılları grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark vardır [$F_{(310)} = 2,99, p < .05$].

H₀: Dershaneye gidiş yıllarıyla Soru 8 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz derse başlamadan önce, önceki derste anlatılan konuyu kısaca özetler. Bilgi verir.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin dershaneye gidiş yılları grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark oluşmamıştır [$F_{(310)} = ,23, p > .05$].

H₀: Dershaneye gidiş yıllarıyla Soru 13 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz dersin bitiminde anlatılanları ana hatlarıyla özetler.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin dershaneye gidiş yılları grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur [$F_{(310)} = ,75, p > .05$].

H₀: Dershaneye gidiş yıllarıyla Soru 16 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz coğrafya konularını özelliklerine göre şema ve şekillerini tahtaya çizerek anlatır.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin dershaneye gidiş yılları grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur [$F_{(310)} = ,14, p > .05$].

H₀: Dershaneye gidiş yıllarıyla Soru 20 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz sınıfta verilen cevaplara gerektiğinde açıklama getirir. (Doğru, yanlış, eksik vb.)” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin dershaneye gidiş yılları grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır [$F_{(310)} = ,05$, $p > .05$].

H₀: Dershaneye gidiş yıllarıyla Soru 23 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz konuların önemli kısımlarını bize not tutturur.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin dershaneye gidiş yılları grup arasında anlamlı bir fark yoktur [$F_{(310)} = 1,48$, $p > .05$].

H₀: Dershaneye gidiş yıllarıyla Soru 26 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz ders bitiminde, o ders ile ilgili ve gelecek derse yönelik ödev verir.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin dershaneye gidiş yılları grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur [$F_{(310)} = ,33$, $p > .05$].

H₀: Dershaneye gidiş yıllarıyla Soru 33 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz derse zamanında girer.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin dershaneye gidiş yılları grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır [$F_{(310)} = ,74$, $p > .05$].

H₀: Dershaneye gidiş yıllarıyla Soru 34 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz verdiği ödevleri derste kontrol eder. Yapamadığımız soruları açıklar.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin dershaneye gidiş yılları grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur [$F_{(310)} = 1,54$, $p > .05$].

H₀: Dershaneye gidiş yıllarıyla Soru 37 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz ders konusundan farklı konulara (güncel, sportif, politik, kendi yaşamı vb.) gereksiz yere gerektiğinden fazla zaman ayırır.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin dershaneye gidiş yılları grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır [$F_{(310)}= ,58, p>.05$].

H₀: Dershaneye gidiş yıllarıyla Soru 38 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz dersi anlatırken önünde notlar bulundurur.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin dershaneye gidiş yılları grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur [$F_{(310)}=1,29, p>.05$].

H₀: Dershaneye gidiş yıllarıyla Soru 46 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz bizi bazen sınıfta serbest çalışmak üzere boş bırakır.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin dershaneye gidiş yılları grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur [$F_{(310)}= 1,70, p>.05$].

H₁: Dershaneye gidiş yıllarıyla Soru 47 ortalaması arasında fark vardır.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz derste aktif olan öğrencileri ödüllendirir.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin dershaneye gidiş yılları grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark görülmüştür [$F_{(310)}= 3,52, p<.05$].

3.2.6. Öğrencilerin Dersanelerdeki Coğrafya Öğretiminin Zaman ve Öğretimin Yönetimi Konusundaki Görüşlerine Yönelik Yorumlar

Dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz dersi anlatırken önünde notlar bulundurur.” ifadesine cevap olarak erkek ve kız öğrencilerde “ara sıra” bulunmuş ise de erkek ve kız öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark vardır. “Öğretmenimiz derse başlarken bir olayla dikkatimizi çeker.” ifadesine cevap

olarak erkek ve kız öğrencilerde “ara sıra” bulunmuş olup erkek ve kız öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. “Öğretmenimiz dersin başında, dersin amacı hakkında bilgi verir.” ifadesine cevap olarak erkek öğrencilerde “çoğu zaman”, kız öğrencilerde “ara sıra” bulunmuş olup erkek ve kız öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. “Öğretmenimiz derse başlamadan önce, önceki derste anlatılan konuyu kısaca özetler. Bilgi verir.” ifadesine cevap olarak erkek ve kız öğrencilerde “çoğu zaman” bulunmuş olup erkek ve kız öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark yoktur. Buna göre; dersanelerdeki coğrafya öğretiminde derse başlarken öğrencilerin dikkatlerinin çekilmesi için fazla bir çaba harcanmadığı, ders amacının her zaman ifade edilmediği, ancak derste anlatılacak konu ile bir önceki derste anlatılan konu arasında bağlantı kurmayı sağlamada hassas davranıldığı, ders öğretmenin önünde her zaman plan bulunmadığı söylenebilir. Ders öğretmenin sınıfta konuyu nasıl anlatacağını gösteren planlardan her zaman yararlanmaması, öğretmenlerin plan hazırlamadığı, derse hazırlıksız girdiği anlamına gelmez. Bu durum öğretmenlerin yeteri kadar hazırlık yapmaları nedeniyle kendilerine olan güvenden kaynaklanabilir.

Dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz coğrafya konularını özelliklerine göre şema ve şekillerini tahtaya çizerek anlatır.” ifadesine cevap olarak erkek öğrencilerde “çoğu zaman, kız öğrencilerde “her zaman” bulunmuş olup erkek ve kız öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark yoktur. “Öğretmenimiz sınıfta verilen cevaplara gerektiğinde açıklama getirir. (Doğru, yanlış, eksik vb.)” ifadesine cevap olarak erkek ve kız öğrencilerde “her zaman” bulunmuş olup erkek ve kız öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark yoktur. “Öğretmenimiz derste aktif olan öğrencileri ödüllendirir.” ifadesine cevap olarak erkek öğrencilerde “ara sıra” kız öğrencilerde “çok nadir” bulunmuş olup erkek ve kız öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark vardır. “Öğretmenimiz konuların önemli kısımlarını bize not tutturur.” ifadesine cevap olarak erkek ve kız öğrencilerde “çoğu zaman” bulunmuş olup erkek ve kız öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark yoktur. “Öğretmenimiz ders bitiminde, o ders ile ilgili ve gelecek derse yönelik ödev verir.” ifadesine cevap olarak erkek öğrencilerde “ara sıra” kız öğrencilerde “çok nadir” bulunmuş ise de erkek ve kız öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark yoktur.

“Öğretmenimiz dersin bitiminde anlatılanları ana hatlarıyla özetler.” ifadesine cevap olarak erkek ve kız öğrencilerde “çoğu zaman” bulunmuş ise de erkek ve kız öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark vardır. Buna göre; dersanelerdeki coğrafya öğretiminde konularla ilgili grafik ve şemaların tahtaya çizildiği, tahtanın yeterince kullanıldığı, sınıfta öğrencilerin verdiği cevaplara yeterince dönüt verildiği, konuların önemli kısımlarının not tutturulduğu, ders bitiminde anlatılan konuların ana hatlarıyla özetlendiği söylenebilir. Ancak derste aktif olan öğrencilerin yeterince ödüllendirilmediği ve ders bitiminde ödev verilmediği öğrenci görüşlerinden çıkarılacak sonuç olabilir. Öğrencilerin ders bitiminde ödev verilmediği düşüncelerini taşımaları, sürekli dağıtılan yaprak testlerin ve kitaplardaki konularla ilgili değerlendirme sorularının ödev olarak algılamamalarından kaynaklanabilir. Yine de bu testlerin çözülmesi gerektiği konusunda öğretmenlerin yeterince uyarıda bulunmadığı düşünülebilir.

Dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz derse zamanında girer.” ifadesine cevap olarak erkek ve kız öğrencilerde “her zaman” bulunmuş olup erkek ve kız öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark yoktur. “Öğretmenimiz ders konusundan farklı konulara (güncel, sportif, politik, kendi yaşamı vb.) gereksiz yere gerektiğinden fazla zaman ayırır.” ve “Öğretmenimiz bizi bazen sınıfta serbest çalışmak üzere boş bırakır.” ifadelerine cevap olarak erkek ve kız öğrencilerde “çok nadir” bulunmuş ise de erkek ve kız öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark vardır. Buna göre; dersanelerdeki coğrafya öğretmenlerinin derslerine zamanında girdikleri, derslerde konu dışı konularla gereksiz zaman harcamadıkları, öğrencileri serbest çalışmak üzere boş bırakmadıkları özelliklerinden yola çıkarak zamanı verimli kullandıkları söylenebilir.

3.2.7. Öğrencilerin Dersanelerdeki Coğrafya Öğretiminde Öğretmen Öğrenci İletişimi ve Öğrenme Ortamı Konusundaki Görüşlerine Yönelik Bulgular

Öğrencilerin dersanelerdeki coğrafya öğretiminde öğretmen öğrenci iletişimi ve öğrenme ortamı konusundaki görüşleri, öğrencilerin cinsiyetine göre irdelenmiş

ve ilişki düzeyini aramaya yönelik yapılan istatistiksel işlemler Tablo 35'te verilmiştir. Yapılan t testi sonuçlarına göre, cinsiyetle öğretmen – öğrenci iletişimi ve öğrenme ortamı sorularına verilen cevap ortalamalarına bakıldığında 3. soru, 21. soru ve 49. soru ortalamaları arasında % 5 anlam düzeyinde anlamlı fark tespit edilmiştir. Diğer soru ortalamaları ile cinsiyet arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruların ayrıntılı analizi aşağıya çıkarılmıştır.

Tablo 35. Öğrencilerin Dershanelerdeki Coğrafya Öğretiminde “Öğretmen–Öğrenci İletişimi ve Öğrenme Ortamı” Konusundaki Görüşleriyle Cinsiyet Arasındaki Farklar

Öğretmen-öğrenci iletişimi ve öğrenme ortamıyla ilgili sorular	cins	X	s.s.	Sd	t	P
3. Öğretmenimiz ders anlatırken bizimle göz teması kurar.	E	4,1554	1,04141	309	-,514	,001
	K	4,5215	,78832			
9. Öğretmenimiz beden dilini (jest, mimik, bakış, duruş vb) tüm sınıfı etkileyecek biçimde kullanır.	E	3,9797	1,19221	309	-,514	,131
	K	4,1779	1,11621			
14. Öğretmenimiz ders anlatırken otoriterdir.	E	4,0541	1,04187	309	1,646	,101
	K	3,8466	1,16843			
21. Öğretmenimiz dersi ayakta anlatır.	E	4,6824	,75626	309	-,380	,018
	K	4,8650	,59333			
27. Sınıfların fiziki yapısı dersi daha iyi anlamama katkı yapıyor.	E	3,2838	1,33013	309	,445	,657
	K	3,2147	1,39992			
35. Seviye sınıfları var ise; seviye sınıflarının coğrafya öğretimine olumlu katkısı vardır.	E	3,5135	1,41174	309	-,036	,301
	K	3,6810	1,43461			
39. Öğretmenimiz sınıfta tüm öğrencilere söz hakkı verir.	E	4,4054	,96071	309	,787	,432
	K	4,3190	,97313			
40. Sınıf mevcutları makul seviyededir. (20-30 Öğrenci)	E	4,3378	1,22643	309	-,170	,865
	K	4,3620	1,26599			
48. Coğrafya dersi olduğu zaman sevinirim. Dersi hiç sıkılmadan dinlerim.	E	4,0000	1,04978	309	,999	,318
	K	3,8712	1,20773			
49. Kıyafet uygulaması (serbest-tek tip) dersi daha iyi öğrenmemi sağlıyor.	E	3,6757	1,51732	309	3,097	,002
	K	3,1227	1,62075			

p<.05

H₁: Cinsiyetle Soru 3 ortalaması arasında fark vardır.

Dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz ders anlatırken bizimle göz teması kurar.” ifadesine cevap olarak erkek öğrencilerde ($\bar{X}=4,15$) yaklaşık

olarak “çoğu zaman”, kız öğrencilerde ($\bar{X}=4,52$) yaklaşık olarak “her zaman” bulunmuştur. Bu durumda erkek ve kız öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark vardır [$t_{(309)}=-,51, p<.05$].

H₀: Cinsiyetle Soru 9 ortalaması arasında fark yoktur.

Dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz beden dilini (jest, mimik, bakış, duruş vb) tüm sınıfı etkileyecek biçimde kullanır.” ifadesine cevap olarak erkek öğrencilerde ($\bar{X}=3,97$) ve kız öğrencilerde ($\bar{X}=4,17$) yaklaşık olarak “çoğu zaman” bulunmuştur. Bu durumda erkek ve kız öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$t_{(309)}=-,51, p>.05$].

H₀: Cinsiyetle Soru 14 ortalaması arasında fark yoktur.

Dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz ders anlatırken otoriterdir.” ifadesine cevap olarak erkek öğrencilerde ($\bar{X}=4,05$) ve kız öğrencilerde ($\bar{X}=3,84$) yaklaşık olarak “çoğu zaman” bulunmuştur. Bu durumda erkek ve kız öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır [$t_{(309)}=1,64, p>.05$].

H₁: Cinsiyetle Soru 21 ortalaması arasında fark vardır.

Dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz dersi ayakta anlatır.” ifadesine cevap olarak erkek öğrencilerde ($\bar{X}=3,84$) yaklaşık olarak “çoğu zaman”, kız öğrencilerde ($\bar{X}=4,68$) yaklaşık olarak “her zaman” bulunmuştur. Bu durumda erkek ve kız öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır [$t_{(309)}=-,38, p<.05$].

H₀: Cinsiyetle Soru 27 ortalaması arasında fark yoktur.

Dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Sınıfların fiziki yapısı dersi daha iyi anlamama katkı yapıyor.” ifadesine cevap olarak erkek öğrencilerde ($\bar{X}=3,28$) ve kız öğrencilerde ($\bar{X}=3,21$) yaklaşık olarak “ara sıra” bulunmuştur. Bu durumda erkek ve kız öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir [$t_{(309)}=,44, p>.05$].

H₀: Cinsiyetle Soru 35 ortalaması arasında fark yoktur.

Dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Seviye sınıfları var ise; seviye sınıflarının coğrafya öğretimine olumlu katkısı vardır.” ifadesine cevap olarak erkek öğrencilerde ($\bar{X} = 3,51$) ve kız öğrencilerde ($\bar{X} = 3,68$) yaklaşık olarak “çoğu zaman” bulunmuştur. Bu durumda erkek ve kız öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır [$t_{(309)} = -0,03$, $p > .05$].

H₀: Cinsiyetle Soru 39 ortalaması arasında fark yoktur.

Dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz sınıfta tüm öğrencilere söz hakkı verir.” ifadesine cevap olarak erkek öğrencilerde ($\bar{X} = 4,40$) ve kız öğrencilerde ($\bar{X} = 4,31$) yaklaşık olarak “çoğu zaman” bulunmuştur. Bu durumda erkek ve kız öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$t_{(309)} = -0,78$, $p > .05$].

H₀: Cinsiyetle Soru 40 ortalaması arasında fark yoktur.

Dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Sınıf mevcutları makul seviyededir. (20-30 Öğrenci).” ifadesine cevap olarak erkek öğrencilerde ($\bar{X} = 4,33$) ve kız öğrencilerde ($\bar{X} = 4,36$) yaklaşık olarak “çoğu zaman” bulunmuştur. Bu durumda erkek ve kız öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır [$t_{(309)} = -0,17$, $p > .05$].

H₀: Cinsiyetle Soru 48 ortalaması arasında fark yoktur.

Dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Coğrafya dersi olduğu zaman sevinirim. Dersi hiç sıkılmadan dinlerim.” ifadesine cevap olarak erkek öğrencilerde ($\bar{X} = 4,00$) ve kız öğrencilerde ($\bar{X} = 3,67$) yaklaşık olarak “çoğu zaman” bulunmuştur. Bu durumda erkek ve kız öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark oluşmamıştır [$t_{(309)} = 0,99$, $p > .05$].

H₁: Cinsiyetle Soru 49 ortalaması arasında fark vardır.

Dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Kıyafet uygulaması (serbest-tek tip) dersi daha iyi öğrenmemi sağlıyor.” ifadesine cevap olarak erkek öğrencilerde ($\bar{X} = 3,67$) yaklaşık olarak “çoğu zaman”, kız öğrencilerde ($\bar{X} = 3,12$) yaklaşık olarak “ara sıra” bulunmuştur. Bu durumda erkek ve kız öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark oluşmuştur [$t_{(309)} = 3,09$, $p < .05$].

Öğrencilerin dershanelerdeki coğrafya öğretiminde öğretmen öğrenci iletişimi ve Öğrenme ortamı konusundaki görüşleri, öğrencilerin okul türüne göre irdelenmiş ve ilişki düzeyini aramaya yönelik yapılan istatistiksel işlemler Tablo 36’da verilmiştir. Yapılan F testi sonuçlarına göre, okul türüyle öğretmen – öğrenci iletişimi ve öğrenme ortamı sorularına verilen cevap ortalamalarına bakıldığında bir tek 35. soru ortalaması arasında % 5 anlam düzeyinde anlamlı fark bulunmuştur. Diğer soru ortalamaları ile okul türü arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruların ayrıntılı analizi aşağıya çıkarılmıştır.

Tablo 36. Öğrencilerin Dershanelerdeki Coğrafya Öğretiminde “Öğretmen–Öğrenci İletişimi ve Öğrenme Ortamı” Konusundaki Görüşleriyle Okul Türü Arasındaki Farklar

Öğretmen-öğrenci iletişimi ve öğrenme ortamıyla ilgili sorular		Kareler toplamı	sd	$\bar{X}$	F _{.05}	P
3. Öğretmenimiz ders anlatırken bizimle göz teması kurar.	Gruplarası Grupiçi TOPLAM	,32 270,17 270,49	2 308 310	,16 ,87	,18	,83
9. Öğretmenimiz beden dilini (jest, mimik, bakış, duruş vb) tüm sınıfı etkileyecek biçimde kullanır.	Gruplarası Grupiçi TOPLAM	7,62 406,19 413,82	2 308 310	3,81 1,31	2,89	,05
14. Öğretmenimiz ders anlatırken otoriterdir.	Gruplarası Grupiçi TOPLAM	,23 383,83 384,07	2 308 310	,11 1,24	,09	,91
21. Öğretmenimiz dersi ayakta anlatır.	Gruplarası Grupiçi TOPLAM	1,15 142,53 143,69	2 308 310	,57 ,46	1,25	,28
27. Sınıfların fiziki yapısı dersi daha iyi anlamama katkı yapıyor.	Gruplarası Grupiçi TOPLAM	5,30 572,63 577,93	2 308 310	2,65 1,85	1,42	,24
35. Seviye sınıfları var ise; seviye sınıflarının coğrafya öğretimine olumlu katkısı vardır.	Gruplarası Grupiçi TOPLAM	24,22 604,340 628,55	2 308 310	12,11 1,96	6,17	,00
39. Öğretmenimiz sınıfta tüm öğrencilere söz hakkı verir.	Gruplarası Grupiçi TOPLAM	2,43 287,23 289,66	2 308 310	1,21 ,93	1,30	,27
40. Sınıf mevcutları makul seviyededir. (20-30 Öğrenci)	Gruplarası Grupiçi TOPLAM	,18 480,61 480,79	2 308 310	,09 1,56	,05	,94
48. Coğrafya dersi olduğu zaman sevinirim. Dersi hiç sıkılmadan dinlerim.	Gruplarası Grupiçi TOPLAM	4,59 394,99 399,58	2 308 310	2,29 1,28	1,79	,16
49. Kıyafet uygulaması (serbest-tek tip) dersi daha iyi öğrenmemi sağlıyor.	Gruplarası Grupiçi TOPLAM	2,27 785,42 787,69	2 308 310	1,13	,44	,64

p<.05

H₀: Okul türüyle Soru 3 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz ders anlatırken bizimle göz teması kurar.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin okul türü grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur [F₍₃₁₀₎=,18, p>.05].

H_0 : Okul türüyle Soru 9 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz beden dilini (jest, mimik, bakış, duruş vb) tüm sınıfı etkileyecek biçimde kullanır.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin okul türü grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark oluşmamıştır [$F_{(310)}= 2,89, p>.05$].

H_0 : Okul türü ile Soru 14 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz ders anlatırken otoriterdir.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin okul türü grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır [$F_{(310)}= ,09, p>.05$].

H_0 : Okul türüyle Soru 21 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz dersi ayakta anlatır.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin okul türü grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur [$F_{(310)}= 1,25, p>.05$].

H_0 : Okul türüyle Soru 27 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Sınıfların fiziki yapısı dersi daha iyi anlamama katkı yapıyor.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin okul türü grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmamıştır [$F_{(310)}= 1,42, p>.05$].

H_1 : Okul türüyle Soru 35 ortalaması arasında fark vardır.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Seviye sınıfları var ise; seviye sınıflarının coğrafya öğretimine olumlu katkısı vardır.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin okul türü grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır [$F_{(310)}= 6,17, p<.05$].

H_0 : Okul türüyle Soru 39 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz sınıfta tüm öğrencilere söz hakkı verir.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin okul türü grup arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır [$F_{(310)}= 1,30$, $p>.05$].

H_0 : Okul türüyle Soru 40 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Sınıf mevcutları makul seviyededir. (20-30 Öğrenci).” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin okul türü grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark oluşmamıştır [$F_{(310)}= ,05$, $p>.05$].

H_0 : Okul türüyle Soru 48 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Coğrafya dersi olduğu zaman sevinirim. Dersi hiç sıkılmadan dinlerim.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin okul türü grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur [$F_{(310)}= 1,79$, $p>.05$].

H_0 : Okul türüyle Soru 49 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Kıyafet uygulaması (serbest-tek tip) dersi daha iyi öğrenmemi sağlıyor.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin okul türü grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir [$F_{(310)}= ,44$, $p>.05$].

Öğrencilerin dersanelerdeki coğrafya öğretiminde öğretmen öğrenci iletişimi ve öğrenme ortamı konusundaki görüşleri, öğrencilerin bölümlerine göre irdelenmiş ve ilişki düzeyini aramaya yönelik yapılan istatistiksel işlemler Tablo 37’de verilmiştir. Yapılan F testi sonuçlarına göre, bölümlerle öğretmen – öğrenci iletişimi ve öğrenme ortamı sorularına verilen cevap ortalamalarına bakıldığında bir tek 35. soru ortalaması arasında %5 anlam düzeyinde anlamlı fark bulunmuştur. Diğer soru ortalamaları ile bölümler arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruların ayrıntılı analizi aşağıya çıkarılmıştır.

Tablo 37. Öğrencilerin Dershanelerdeki Coğrafya Öğretiminde “Öğretmen-Öğrenci İletişimi ve Öğrenme Ortamı” Konusundaki Görüşleriyle Bölümler Arasındaki Farklar

Öğretmen-öğrenci iletişimi ve öğrenme ortamıyla ilgili sorular		Kareler toplamı	sd	$\bar{X}$	F _{.05}	P
3. Öğretmenimiz ders anlatırken bizimle göz teması kurar.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	1,72 268,77 270,49	3 307 310	,57 ,87	,65	,58
9. Öğretmenimiz beden dilini (jest, mimik, bakış, duruş vb) tüm sınıfı etkileyecek biçimde kullanır.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	1,96 411,86 413,82	3 307 310	,65 1,34	,48	,69
14. Öğretmenimiz ders anlatırken otoriterdir.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	5,00 379,06 384,07	3 307 310	1,66 1,23	1,35	,25
21. Öğretmenimiz dersi ayakta anlatır.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	,95 142,74 143,69	3 307 310	,31 ,46	,68	,56
27. Sınıfların fiziki yapısı dersi daha iyi anlamama katkı yapıyor.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	8,39 569,54 577,93	3 307 310	2,79 1,85	1,50	,21
35. Seviye sınıfları var ise; seviye sınıflarının coğrafya öğretimine olumlu katkısı vardır.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	26,67 601,88 628,55	3 307 310	8,89 1,96	4,53	,00
39. Öğretmenimiz sınıfta tüm öğrencilere söz hakkı verir.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	5,44 284,22 289,66	3 307 310	1,81 ,92	1,95	,12
40. Sınıf mevcutları makul seviyededir. (20-30 Öğrenci)	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	2,47 478,32 480,79	3 307 310	,82 1,55	,53	,66
48. Coğrafya dersi olduğu zaman sevinirim. Dersi hiç sıkılmadan dinlerim.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	5,13 394,44 399,58	3 307 310	1,71 1,28	1,33	,26
49. Kıyafet uygulaması (serbest-tek tip) dersi daha iyi öğrenmemi sağlıyor.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	4,49 783,19 787,69	3 307 310	1,50 2,55	,58	,62

p<.05

H₀: Bölümlerle Soru 3 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz ders anlatırken bizimle göz teması kurar.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin bölüm grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark oluşmamıştır [F₍₃₁₀₎= ,65, p>.05].

H_0 : Bölümlerle Soru 9 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz beden dilini (jest, mimik, bakış, duruş vb) tüm sınıfı etkileyecek biçimde kullanır.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin bölüm grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur [$F_{(310)} = ,48, p > .05$].

H_0 : Bölümlerle Soru 14 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz ders anlatırken otoriterdir.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin bölüm grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur [$F_{(310)} = 1,35, p > .05$].

H_0 : Bölümlerle Soru 21 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz dersi ayakta anlatır.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin bölüm grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur [$F_{(310)} = ,68, p > .05$].

H_0 : Bölümlerle Soru 27 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Sınıfların fiziki yapısı dersi daha iyi anlamama katkı yapıyor.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin bölüm grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark çıkmamıştır [$F_{(310)} = 1,50, p > .05$].

H_1 : Bölümlerle Soru 35 ortalaması arasında fark vardır.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Seviye sınıfları var ise; seviye sınıflarının coğrafya öğretimine olumlu katkısı vardır.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin bölüm grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark çıkmıştır [$F_{(310)} = 4,53, p < .05$].

H_0 : Bölümlerle Soru 39 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz sınıfta tüm öğrencilere söz hakkı verir.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin bölüm grup arasında anlamlı bir fark çıkmamıştır [$F_{(310)} = 1,95, p > .05$].

H_0 : Bölümlerle Soru 40 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Sınıf mevcutları makul seviyededir. (20-30 Öğrenci).” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin bölüm grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur [$F_{(310)} = ,53$, $p > .05$].

H_0 : Bölümlerle Soru 48 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Coğrafya dersi olduğu zaman sevinirim. Dersi hiç sıkılmadan dinlerim.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin bölüm grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır [$F_{(310)} = 1,33$, $p > .05$].

H_0 : Bölümlerle Soru 49 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Kıyafet uygulaması (serbest-tek tip) dersi daha iyi öğrenmemi sağlıyor.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin bölüm grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır [$F_{(310)} = ,58$, $p > .05$].

Öğrencilerin dersanelerdeki coğrafya öğretiminde öğretmen öğrenci iletişimi ve öğrenme ortamı konusundaki görüşleri, öğrencilerin başarı durumlarına göre irdelenmiş ve ilişki düzeyini aramaya yönelik yapılan istatistiksel işlemler Tablo 38’de verilmiştir. Yapılan F testi sonuçlarına göre, başarıyla öğretmen – öğrenci iletişimi ve öğrenme ortamı sorularına verilen cevap ortalamalarına bakıldığında % 5 anlam düzeyinde anlamlı fark olan soruya rastlanmamıştır. Soruların ayrıntılı analizi aşağıya çıkarılmıştır.

Tablo 38. Öğrencilerin Dershanelerdeki Coğrafya Öğretiminde “Öğretmen–Öğrenci İletişimi ve Öğrenme Ortamı” Konusundaki Görüşleriyle Başarı Durumları Arasındaki Farklar

Öğretmen-öğrenci iletişimi ve öğrenme ortamıyla ilgili sorular		Kareler toplamı	sd	$\bar{X}$	F _{.05}	P
3. Öğretmenimiz ders anlatırken bizimle göz teması kurar.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	,30 270,19 270,49	2 308 310	,15 ,87	,17	,84
9. Öğretmenimiz beden dilini (jest, mimik, bakış, duruş vb) tüm sınıfı etkileyecek biçimde kullanır.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	3,46 410,36 413,82	2 308 310	1,73 1,33	1,30	,27
14. Öğretmenimiz ders anlatırken otoriterdir.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	5,45 378,61 384,07	2 308 310	2,72 1,22	2,21	,11
21. Öğretmenimiz dersi ayakta anlatır.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	1,09 142,59 143,69	2 308 310	,54 ,46	1,18	,30
27. Sınıfların fiziki yapısı dersi daha iyi anlamama katkı yapıyor.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	3,91 577,54 577,93	2 308 310	,19 1,87	,10	,90
35. Seviye sınıfları var ise; seviye sınıflarının coğrafya öğretimine olumlu katkısı vardır.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	11,55 617,00 628,55	2 308 310	5,77 2,00	2,88	,05
39. Öğretmenimiz sınıfta tüm öğrencilere söz hakkı verir.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	1,88 287,78 289,66	2 308 310	,94 ,93	1,00	,36
40. Sınıf mevcutları makul seviyededir. (20-30 Öğrenci)	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	4,89 475,79 480,79	2 308 310	2,44	1,58	,20
48. Coğrafya dersi olduğu zaman sevinirim. Dersi hiç sıkılmadan dinlerim.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	6,75 392,82 399,58	2 308 310	3,37 1,27	2,64	,07
49. Kıyafet uygulaması (serbest-tek tip) dersi daha iyi öğrenmemi sağlıyor.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	1,62 786,07 787,69	2 308 310	,81 2,55	,31	,72

p<.05

H₀:başarıyla Soru 3 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz ders anlatırken bizimle göz teması kurar.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin başarı grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur [F₍₃₁₀₎= ,17, p>.05].

H₀: Başarıyla Soru 9 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz beden dilini (jest, mimik, bakış, duruş vb) tüm sınıfı etkileyecek biçimde kullanır.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin başarı grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur [$F_{(310)}= 1,30, p>.05$].

H₀: Başarıyla Soru 14 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz ders anlatırken otoriterdir.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin başarı grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur [$F_{(310)}= 2,21, p>.05$].

H₀: Başarıyla Soru 21 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz dersi ayakta anlatır.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin başarı grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark çıkmamıştır [$F_{(310)}= 1,18, p>.05$].

H₀: Başarıyla Soru 27 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Sınıfların fiziki yapısı dersi daha iyi anlamama katkı yapıyor.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin başarı grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır [$F_{(310)}= ,10, p>.05$].

H₀: Başarıyla Soru 35 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Seviye sınıfları var ise; seviye sınıflarının coğrafya öğretimine olumlu katkısı vardır.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin başarı grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur [$F_{(310)}=2,88, p>.05$].

H_0 : Başarıyla Soru 39 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz sınıfta tüm öğrencilere söz hakkı verir.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin başarı grup arasında anlamlı bir fark yoktur [$F_{(310)}= 1,00, p>.05$].

H_0 : Başarıyla Soru 40 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Sınıf mevcudları makul seviyededir. (20-30 Öğrenci).” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin başarı grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark oluşmamıştır [$F_{(310)}= 1,58, p>.05$].

H_0 : Başarıyla Soru 48 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Coğrafya dersi olduğu zaman sevinirim. Dersi hiç sıkılmadan dinlerim.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin başarı grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur [$F_{(310)}= 2,64, p>.05$].

H_0 : Başarıyla Soru 49 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Kıyafet uygulaması (serbest-tek tip) dersi daha iyi öğrenmemi sağlıyor.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin başarı grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur [$F_{(310)}= ,31, p>.05$].

Öğrencilerin dersanelerdeki coğrafya öğretiminde öğretmen öğrenci iletişimi ve öğrenme ortamı konusundaki görüşleri, öğrencilerin dershaneye gidiş yıllarına göre irdelenmiş ve ilişki düzeyini aramaya yönelik yapılan istatistiksel işlemler Tablo 39’da verilmiştir. Yapılan F testi sonuçlarına göre, dershaneye gidiş yıllarıyla öğretmen – öğrenci iletişimi ve öğrenme ortamı sorularına verilen cevap ortalamaları arasında % 5 anlam düzeyinde anlamlı fark bulunmamıştır. Soruların ayrıntılı analizi aşağıya çıkarılmıştır.

Tablo 39. Öğrencilerin Dershanelerdeki Coğrafya Öğretiminde “Öğretmen-Öğrenci İletişimi ve Öğrenme Ortamı” Konusundaki Görüşleriyle Dershaneye Gidiş Yılları Arasındaki Farklar

Öğretmen-öğrenci iletişimi ve öğrenme ortamıyla ilgili sorular		Kareler toplamı	sd	$\bar{X}$	F _{.05}	P
3. Öğretmenimiz ders anlatırken bizimle göz teması kurar.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	265, 267,83 270,49	3 307 310	,88 ,87	1,01	,38
9. Öğretmenimiz beden dilini (jest, mimik, bakış, duruş vb) tüm sınıfı etkileyecek biçimde kullanır.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	4,95 408,86 413,82	3 307 310	1,65 1,33	1,24	,29
14. Öğretmenimiz ders anlatırken otoriterdir.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	2,80 381,26 384,07	3 307 310	,93 1,24	,75	,52
21. Öğretmenimiz dersi ayakta anlatır.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	1,08 142,60 143,69	3 307 310	,36 ,46	,77	,50
27. Sınıfların fiziki yapısı dersi daha iyi anlamama katkı yapıyor.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	6,90 571,03 577,93	3 307 310	2,30 1,86	1,23	,29
35. Seviye sınıfları var ise; seviye sınıflarının coğrafya öğretimine olumlu katkısı vardır.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	14,15 614,40 628,55	3 307 310	4,71 2,00	2,35	,07
39. Öğretmenimiz sınıfta tüm öğrencilere söz hakkı verir.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	2,68 286,98 289,66	3 307 310	,89 ,93	,95	,41
40. Sınıf mevcutları makul seviyededir. (20-30 Öğrenci)	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	,64 480,15 480,79	3 307 310	,21 1,56	,13	,93
48. Coğrafya dersi olduğu zaman sevinirim. Dersi hiç sıkılmadan dinlerim.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	3,58 395,99 399,58	3 307 310	1,19 1,29	,92	,42
49. Kıyafet uygulaması (serbest-tek tip) dersi daha iyi öğrenmemi sağlıyor.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	11,11 776,58 787,69	3 307 310	3,70 2,53	1,46	,22

p<.05

H₀: Dershaneye gidiş yıllarıyla Soru 3 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz ders anlatırken bizimle göz teması kurar.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin dershaneye gidiş yılları grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur [F₍₃₁₀₎= 1,01, p>.05].

H₀: Dershaneye gidiş yıllarıyla Soru 9 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz beden dilini (jest, mimik, bakış, duruş vb) tüm sınıfı etkileyecek biçimde kullanır.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin dershaneye gidiş yılları grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur [$F_{(310)}= 1,24, p>.05$].

H₀: Dershaneye gidiş yıllarıyla Soru 14 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz ders anlatırken otoriterdir.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin dershaneye gidiş yılları grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır [$F_{(310)}= ,75, p>.05$].

H₀: Dershaneye gidiş yıllarıyla Soru 21 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz dersi ayakta anlatır.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin dershaneye gidiş yılları grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur [$F_{(310)}= ,77, p>.05$].

H₀: Dershaneye gidiş yıllarıyla Soru 27 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Sınıfların fiziki yapısı dersi daha iyi anlamama katkı yapıyor.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin dershaneye gidiş yılları grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır [$F_{(310)}= 1,23, p>.05$].

H₀: Dershaneye gidiş yıllarıyla Soru 35 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Seviye sınıfları var ise; seviye sınıflarının coğrafya öğretimine olumlu katkısı vardır.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin dershaneye gidiş yılları grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur [$F_{(310)}=2,35, p>.05$].

H_0 : Dershaneye gidiş yıllarıyla Soru 39 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz sınıfta tüm öğrencilere söz hakkı verir.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin dershaneye gidiş yılları grup arasında anlamlı bir fark yoktur [$F_{(310)}= ,95, p>.05$].

H_0 : Dershaneye gidiş yıllarıyla Soru 40 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Sınıf mevcutları makul seviyededir. (20-30 Öğrenci).” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin dershaneye gidiş yılları grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmamıştır [$F_{(310)}= ,13, p>.05$].

H_0 : Dershaneye gidiş yıllarıyla Soru 48 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Coğrafya dersi olduğu zaman sevinirim. Dersi hiç sıkılmadan dinlerim.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin dershaneye gidiş yılları grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur [$F_{(310)}= ,92, p>.05$].

H_0 : Dershaneye gidiş yıllarıyla Soru 49 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Kıyafet uygulaması (serbest-tek tip) dersi daha iyi öğrenmemi sağlıyor.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin dershaneye gidiş yılları grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur [$F_{(310)}= 1,46, p>.05$].

3.2.8. Öğrencilerin Dershanelerdeki Coğrafya Öğretiminde Öğretmen Öğrenci İletişimi ve Öğrenme Ortamı Konusundaki Görüşlerine Yönelik Yorumlar

Dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz ders anlatırken bizimle göz teması kurar.” ve “Öğretmenimiz dersi ayakta anlatır.” ifadelerine cevap olarak erkek öğrencilerde “çoğu zaman”, kız öğrencilerde “her zaman” bulunmuş olup erkek ve kız öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark vardır. “Öğretmenimiz

beden dilini (jest, mimik, bakış, duruş vb) tüm sınıfı etkileyecek biçimde kullanır.”, “Öğretmenimiz ders anlatırken otoriterdir.” ve “Öğretmenimiz sınıfta tüm öğrencilere söz hakkı verir.” ifadelerine cevap olarak erkek ve kız öğrencilerde “çoğu zaman” bulunmuştur. Bu durumda erkek ve kız öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark yoktur. Buna göre; dersanelerdeki coğrafya derslerinde iletişimin etkili sağlanması yönünde öğretmenlerin beden dillerini iyi kullandıkları, derslerin ayakta anlatıldığı ve öğrencilerle göz temasının sağlandığı, öğrencilere yeterince söz hakkı verildiği söylenebilir.

Dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Sınıfların fiziki yapısı dersi daha iyi anlamama katkı yapıyor.” ifadesine cevap olarak erkek ve kız öğrencilerde “ara sıra” bulunmuştur. Erkek ve kız öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark yoktur. “Sınıf mevcutları makul seviyededir. (20-30 Öğrenci).” ve “Seviye sınıfları var ise; seviye sınıflarının coğrafya öğretimine olumlu katkısı vardır.” ifadelerine cevap olarak erkek ve kız öğrencilerde “çoğu zaman” bulunmuş olup erkek ve kız öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark yoktur. “Kıyafet uygulaması (serbestek tip) dersi daha iyi öğrenmemi sağlıyor.” ifadesine cevap olarak erkek öğrencilerde “çoğu zaman”, kız öğrencilerde “ara sıra” bulunmuş olup erkek ve kız öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark vardır. Buna göre; dersane sınıflarının coğrafya dersinin daha iyi anlaşılmasını sağlayacak şekilde tesis edilmediği düşünülebilir. Dersin öğrenilmesinde serbest kıyafet uygulamasının nispeten, seviye sınıfı uygulamasının ise oldukça olumlu etkiye sahip olduğu söylenebilir.

3.2.9. Öğrencilerin Dershanelerdeki Coğrafya Öğretiminin Değerlendirme Konusundaki Görüşlerine Yönelik Bulgular

Öğrencilerin dershanelerdeki coğrafya öğretiminde değerlendirme konusundaki görüşleri, öğrencilerin cinsiyetine göre irdelenmiş ve ilişki düzeyini aramaya yönelik yapılan istatistiksel işlemler Tablo 40'ta verilmiştir. Yapılan t testi sonuçlarına göre, cinsiyetle değerlendirme sorularına verilen cevap ortalamalarına bakıldığında 15. soru, 22. soru ve 28. soru ortalamaları arasında % 5 anlam düzeyinde anlamlı fark bulunmuştur. Diğer soru ortalamaları ile cinsiyet arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruların ayrıntılı analizi aşağıya çıkarılmıştır.

Tablo 40. Öğrencilerin Cinsiyetine Göre, Dershanelerdeki Coğrafya Öğretiminde “Değerlendirme” Konusundaki Görüşleri

Değerlendirmeye ilgili sorular	cins	X	s.s.	Sd	t	P
15. Değerlendirmeler çoktan seçmeli (test) tekniği ile yapılır.	E	4,2973	1,04627	309	-,152	,032
	K	4,5337	,89085			
22. Değerlendirmeler klasik (düz yazım) tekniği ile yapılır.	E	2,7230	1,58574	309	2,281	,023
	K	2,3129	1,58122			
28. Değerlendirmeler birden fazla tekniğin (Boşluk doldurma, doğru yanlış, düzyazım...) karışımı ile yapılır.	E	2,9122	1,37484	309	3,372	,001
	K	2,3742	1,43194			
41. Öğretmenimiz coğrafya konularını anlattıktan sonra çeşitli Testlerle anlayıp anlamadığımızı sınar.	E	4,4797	,86873	309	-,858	,392
	K	4,5583	,74617			
50. Öğretmenimiz sınamaya testleri sonrasında tespit ettiği anlaşılmayan konuları tekrar anlatır.	E	4,2973	1,00651	309	-,464	,643
	K	4,3497	,98466			

$p < .05$

H₁: Cinsiyetle Soru 15 ortalaması arasında fark vardır.

Dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Değerlendirmeler çoktan seçmeli (test) tekniği ile yapılır.” ifadesine cevap olarak erkek öğrencilerde ($\bar{X}=4,29$) yaklaşık olarak “çoğu zaman”, kız öğrencilerde ($\bar{X}=4,53$) yaklaşık olarak “her

zaman” bulunmuştur. Bu durumda erkek ve kız öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur [$t_{(309)} = -1,15, p < .05$].

H₁: Cinsiyetle Soru 22 ortalaması arasında fark vardır.

Dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Değerlendirmeler klasik (düz yazım) tekniği ile yapılır.” ifadesine cevap olarak erkek öğrencilerde ($\bar{X} = 2,72$) yaklaşık olarak “ara sıra”, kız öğrencilerde ($\bar{X} = 2,31$) yaklaşık olarak “çok nadir” bulunmuştur. Bu durumda erkek ve kız öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır [$t_{(309)} = -2,28, p < .05$].

H₁: Cinsiyetle Soru 28 ortalaması arasında fark vardır.

Dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Değerlendirmeler birden fazla tekniğin (Boşluk doldurma, doğru-yanlış, düzyazım...) karışımı ile yapılır.” ifadesine cevap olarak erkek öğrencilerde ($\bar{X} = 2,91$) yaklaşık olarak “ara sıra”, kız öğrencilerde ($\bar{X} = 3,37$) yaklaşık olarak “çok nadir” bulunmuştur. Bu durumda erkek ve kız öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir [$t_{(309)} = 3,37, p < .05$].

H₀: Cinsiyetle Soru 41 ortalaması arasında fark yoktur.

Dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz coğrafya konularını anlattıktan sonra çeşitli testlerle anlayıp anlamadığımızı sınar.” ifadesine cevap olarak erkek öğrencilerde ($\bar{X} = 4,47$) yaklaşık olarak “çoğu zaman”, kız öğrencilerde ($\bar{X} = 4,55$) yaklaşık olarak “her zaman” bulunmuş ise de erkek ve kız öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$t_{(309)} = -0,85, p > .05$].

H₀: Cinsiyetle Soru 50 ortalaması arasında fark yoktur.

Dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz sınama testleri sonrasında tespit ettiği anlaşılmayan konuları tekrar anlatır.” ifadesine cevap olarak erkek öğrencilerde ($\bar{X} = 4,29$) ve kız öğrencilerde ($\bar{X} = 4,34$) yaklaşık olarak “çoğu zaman” bulunmuştur. Bu durumda erkek ve kız öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır [$t_{(309)} = -0,46, p > .05$].

Öğrencilerin dersanelerdeki coğrafya öğretiminde değerlendirme konusundaki görüşleri, öğrencilerin okul türüne göre irdelenmiş ve ilişki düzeyini aramaya yönelik yapılan istatistiksel işlemler Tablo 41’de verilmiştir. Yapılan F testi sonuçlarına göre, okul türüyle değerlendirme sorularına verilen cevap ortalamalarına bakıldığında 28. soru ve 41. soru ortalamaları arasında % 5 anlam düzeyinde anlamlı fark bulunmuştur. Diğer soru ortalamaları ile okul türü arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruların ayrıntılı analizi aşağıya çıkarılmıştır.

Tablo 41. Öğrencilerin Dersanelerdeki Coğrafya Öğretiminde “Değerlendirme” Konusundaki Görüşleriyle Okul Türü Arasındaki Farklar

Değerlendirmeyle ilgili sorular		Kareler toplam	sd	$\bar{X}$	F _{.05}	P
15. Değerlendirmeler çoktan seçmeli (test) tekniği ile yapılır.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	,17 293,64 293,82	2 308 310	,08 ,95	,09	,91
22. Değerlendirmeler klasik (düz yazım) tekniği ile yapılır.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	3,76 783,96 787,73	2 308 310	1,88 2,54	,74	,47
28. Değerlendirmeler birden fazla tekniğin (Boşluk doldurma, doğru-yanlış, düzyazım...) karışımı ile yapılır.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	36,16 596,31 632,47	2 308 310	18,08 1,93	9,33	,00
41. Öğretmenimiz coğrafya konularını anlattıktan sonra çeşitli testlerle anlayıp anlamadığımızı sınar.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	7,45 194,15 201,61	2 308 310	3,73 ,63	5,91	,00
50. Öğretmenimiz sınav testleri sonrasında tespit ettiği anlaşılmayan konuları tekrar Anlatır.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	3,89 302,30 306,19	2 308 310	1,94 ,98	1,98	,13

p<.05

H₀: Okul türüyle Soru 15 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Değerlendirmeler çoktan seçmeli (test) tekniği ile yapılır.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin okul türü grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır [F₍₃₁₀₎= ,09, p>.05].

H_0 : Okul türüyle Soru 22 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Değerlendirmeler klasik (düz yazım) tekniği ile yapılır.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin okul türü grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur [$F_{(310)}= ,74, p>.05$].

H_1 : Okul türüyle Soru 28 ortalaması arasında fark vardır.

Analiz sonuçlarına göre, dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Değerlendirmeler birden fazla tekniğin (Boşluk doldurma, doğru-yanlış, düzyazım...) karışımı ile yapılır.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin okul türü grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark vardır [$F_{(310)}= 9,33, p<.05$].

H_1 : Okul türüyle Soru 41 ortalaması arasında fark vardır.

Analiz sonuçlarına göre, dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz coğrafya konularını anlattıktan sonra çeşitli testlerle anlayıp anlamadığımızı sınar.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin okul türü grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur [$F_{(310)}= 5,91, p<.05$].

H_0 : Okul türüyle Soru 50 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz sınav testleri sonrasında tespit ettiği anlaşılmayan konuları tekrar anlatır.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin okul türü grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır [$F_{(310)}= 1,98, p>.05$].

Öğrencilerin dershanelerdeki coğrafya öğretiminde değerlendirme konusundaki görüşleri, öğrencilerin bölümlerine göre irdelenmiş ve ilişki düzeyini aramaya yönelik yapılan istatistiksel işlemler Tablo 42’de verilmiştir. Yapılan F testi sonuçlarına göre, bölümlerle değerlendirme sorularına verilen cevap ortalamalarına bakıldığında sadece 41. soru ortalaması arasında % 5 anlam düzeyinde anlamlı fark bulunmuştur. Diğer soru ortalamaları ile bölümler arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruların ayrıntılı analizi aşağıya çıkarılmıştır.

Tablo 42. Öğrencilerin Dershanelerdeki Coğrafya Öğretiminde “Değerlendirme” Konusundaki Görüşleriyle Bölümler Arasındaki Farklar

Değerlendirmeye ilgili sorular		Kareler toplamı	sd	$\bar{X}$	F _{.05}	P
15. Değerlendirmeler çoktan seçmeli (test) tekniği ile yapılır.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	3,28 290,53 293,82	3 307 310	1,09 ,94	1,15	,32
22. Değerlendirmeler klasik (düz yazım) tekniği ile yapılır.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	6,24 781,48 787,73	3 307 310	2,08 2,54	,81	,48
28. Değerlendirmeler birden fazla tekniğin (Boşluk doldurma, doğru-yanlış, düzyazım...) karışımı ile yapılır.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	6,67 625,80 632,47	3 307 310	2,22 2,03	1,09	,35
41. Öğretmenimiz coğrafya konularını anlattıktan sonra çeşitli testlerle anlayıp anlamadığımızı sınar.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	5,44 196,172 201,61	3 307 310	1,81 ,63	2,83	,03
50. Öğretmenimiz sınav testleri sonrasında tespit ettiği anlaşılmayan konuları tekrar anlatır.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	4,42 301,77 306,19	3 307 310	1,47 ,98	1,49	,21

p<.05

H₀: Bölümlerle Soru 15 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Değerlendirmeler çoktan seçmeli (test) tekniği ile yapılır.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin bölüm grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur [F₍₃₁₀₎= 1,15, p>.05].

H₀: Bölümlerle Soru 22 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Değerlendirmeler klasik (düz yazım) tekniği ile yapılır.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin bölüm grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur [F₍₃₁₀₎= ,81, p>.05].

H₀: Bölümlerle Soru 28 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Değerlendirmeler birden fazla tekniğin (Boşluk doldurma, doğru-yanlış,

düzyazım...) karışımı ile yapılır.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin bölüm grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır [$F_{(310)}= 1,09, p>.05$].

H_1 : Bölümlerle Soru 41 ortalaması arasında fark vardır.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz coğrafya konularını anlattıktan sonra çeşitli testlerle anlayıp anlamadığımızı sınırlar.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin bölüm grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark vardır [$F_{(310)}= 2,83, p<.05$].

H_0 : Bölümlerle Soru 50 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz sınav testleri sonrasında tespit ettiği anlaşılmayan konuları tekrar anlatır.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin bölüm grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmamıştır [$F_{(310)}= 1,49, p>.05$].

Öğrencilerin dersanelerdeki coğrafya öğretiminde değerlendirme konusundaki görüşleri, öğrencilerin dershaneye gidiş yıllarına göre irdelenmiş ve ilişki düzeyini aramaya yönelik yapılan istatistiksel işlemler Tablo 43’te verilmiştir. Yapılan F testi sonuçlarına göre, başarıyla değerlendirme sorularına verilen cevap ortalamalarına bakıldığında sadece 28. soru ortalaması arasında % 5 anlam düzeyinde anlamlı fark bulunmuştur. Diğer soru ortalamaları ile başarı arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruların ayrıntılı analizi aşağıya çıkarılmıştır.

Tablo 43. Öğrencilerin Dershanelerdeki Coğrafya Öğretiminde “Değerlendirme” Konusundaki Görüşleriyle Başarı Durumu Arasındaki Farklar

Değerlendirmeye ilgili sorular		Kareler toplamı	sd	$\bar{X}$	F _{.05}	P
15. Değerlendirmeler çoktan seçmeli (test) tekniği ile yapılır.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	1,16 292,65 293,82	2 308 310	,58 ,95	,61	,54
22. Değerlendirmeler klasik (düz yazım) tekniği ile yapılır.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	3,24 784,49 787,73	2 308 310	1,62 2,54	,63	,53
28. Değerlendirmeler birden fazla tekniğin (Boşluk doldurma, doğru-yanlış, düzyazım...) karışımı ile yapılır.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	13,09 619,37 632,47	2 308 310	6,55 2,01	3,25	,04
41. Öğretmenimiz coğrafya konularını anlattıktan sonra çeşitli testlerle anlayıp anlamadığımızı sınar.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	,08 201,53 201,61	2 308 310	,04 ,65	,06	,94
50. Öğretmenimiz sınav testleri sonrasında tespit ettiği anlaşılmayan konuları tekrar anlatır.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	2,92 303,27 306,19	2 308 310	1,46 ,98	1,48	,22

p<.05

H₀: Başarıyla Soru 15 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Değerlendirmeler çoktan seçmeli (test) tekniği ile yapılır.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin başarı grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmamıştır [F₍₃₁₀₎= ,61, p>.05].

H₀: Başarıyla Soru 22 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Değerlendirmeler klasik (düz yazım) tekniği ile yapılır.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin başarı grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur [F₍₃₁₀₎= ,63, p>.05].

H₁: Başarıyla Soru 28 ortalaması arasında fark vardır.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Değerlendirmeler birden fazla tekniğin (Boşluk doldurma, doğru-yanlış, düzyazım...) karışımı ile yapılır.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin başarı grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur [$F_{(310)}= 3,25, p<.05$].

H₀: Başarıyla Soru 41 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz coğrafya konularını anlattıktan sonra çeşitli testlerle anlayıp anlamadığımızı sınırlar.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin başarı grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır [$F_{(310)}= ,06, p>.05$].

H₀: Başarıyla Soru 50 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz sınav testleri sonrasında tespit ettiği anlaşılmayan konuları tekrar anlatır.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin başarı grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur [$F_{(310)}= 1,48, p>.05$].

Öğrencilerin dersanelerdeki coğrafya öğretiminde değerlendirme konusundaki görüşleri, öğrencilerin dershaneye gidiş yıllarına göre irdelenmiş ve ilişki düzeyini aramaya yönelik yapılan istatistiksel işlemler Tablo 44’te verilmiştir. Yapılan F testi sonuçlarına göre, dershaneye gidiş yıllarıyla değerlendirme sorularına verilen cevap ortalamaları arasında % 5 anlam düzeyinde anlamlı fark bulunmamıştır. Soruların ayrıntılı analizi aşağıya çıkarılmıştır.

Tablo 44. Öğrencilerin Dershanelerdeki Coğrafya Öğretiminde “Değerlendirme” Konusundaki Görüşleriyle Dershaneye Gidiş Yılları Arasındaki Farklar

Değerlendirmeye ilgili sorular		Kareler toplamı	sd	$\bar{X}$	F _{.05}	P
15. Değerlendirmeler çoktan seçmeli (test) tekniği ile yapılır.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	1,06 292,75 293,82	3 307 310	,35 ,95	,37	,77
22. Değerlendirmeler klasik (düz yazım) tekniği ile yapılır.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	,80 786,92 787,73	3 307 310	,26 2,56	,10	,95
28. Değerlendirmeler birden fazla tekniğin (Boşluk doldurma, doğru-yanlış, düzyazım...) karışımı ile yapılır.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	9,53 622,94 632,47	3 307 310	3,17 2,02	1,56	,19
41. Öğretmenimiz coğrafya konularını anlattıktan sonra çeşitli testlerle anlayıp anlamadığımızı sınar.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	,96 200,64 201,61	3 307 310	,32 ,65	,49	,68
50. Öğretmenimiz sınav testleri sonrasında tespit ettiği anlaşılmayan konuları tekrar anlatır.	Gruplararası Grupiçi TOPLAM	5,05 301,14 306,19	3 307 310	1,68 ,98	1,71	,16

p<.05

H₀: Dershaneye gidiş yıllarıyla Soru 15 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Değerlendirmeler çoktan seçmeli (test) tekniği ile yapılır.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin dershaneye gidiş yılları grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur [F₍₃₁₀₎= ,37, p>.05].

H₀: Dershaneye gidiş yıllarıyla Soru 22 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Değerlendirmeler klasik (düz yazım) tekniği ile yapılır.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin dershaneye gidiş yılları grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur [F₍₃₁₀₎= ,10, p>.05].

H₀: Dershaneye gidiş yıllarıyla Soru 28 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Değerlendirmeler birden fazla tekniğin (Boşluk doldurma, doğru-yanlış,

düzyazım...) karışımı ile yapılır.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin dershaneye gidiş yılları grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmamıştır [$F_{(310)}= 1,56, p>.05$].

H_0 : Dershaneye gidiş yıllarıyla Soru 41 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz coğrafya konularını anlattıktan sonra çeşitli testlerle anlayıp anlamadığımızı sınar.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin dershaneye gidiş yılları grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir [$F_{(310)}= ,49, p>.05$].

H_0 : Dershaneye gidiş yıllarıyla Soru 50 ortalaması arasında fark yoktur.

Analiz sonuçlarına göre, dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz sınav testleri sonrasında tespit ettiği anlaşılmayan konuları tekrar anlatır.” ifadesine verilen cevaplar ile öğrencilerin dershaneye gidiş yılları grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur [$F_{(310)}= 1,71, p>.05$].

3.2.10. Öğrencilerin Dersanelerdeki Coğrafya Öğretiminin Değerlendirme Konusundaki Görüşlerine Yönelik Yorumlar

Öğrencilerin dersanelerdeki coğrafya öğretiminde değerlendirme konusundaki görüşleri, öğrencilerin dershaneye gidiş yıllarına göre irdelenmiş ve ilişki düzeyini aramaya yönelik yapılan F testi sonuçlarına göre, dershaneye gidiş yıllarıyla değerlendirme sorularına verilen cevap ortalamaları arasında % 5 anlam düzeyinde anlamlı fark bulunmamıştır.

Dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Değerlendirmeler çoktan seçmeli (test) tekniği ile yapılır.” ifadesine cevap olarak erkek öğrencilerde “çoğu zaman”, kız öğrencilerde “her zaman” bulunmuştur. Erkek ve kız öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark vardır. “Değerlendirmeler klasik (düz yazım) tekniği ile yapılır.” ve “Değerlendirmeler birden fazla tekniğin (Boşluk doldurma, doğru-yanlış, düzyazım...) karışımı ile yapılır.” ifadelerine cevap olarak erkek öğrencilerde “ara

sıra”, kız öğrencilerde “çok nadir” bulunmuştur. Erkek ve kız öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Buna göre; dersanelerdeki coğrafya dersinin değerlendirilmesinde en fazla tercih edilen tekniğin “test tekniği” olduğu söylenebilir. Test tekniği dışındaki değerlendirme biçimleri fazla kullanılmamaktadır. Bu durumun nedeni ÖSS sınavındaki soru tiplerinden kaynaklandığı düşünülebilir.

Dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz coğrafya konularını anlattıktan sonra çeşitli testlerle anlayıp anlamadığımızı sınar.” ifadesine cevap olarak erkek öğrencilerde “çoğu zaman”, kız öğrencilerde “her zaman” bulunmuş ise de erkek ve kız öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. “Öğretmenimiz sınav testleri sonrasında tespit ettiği anlaşılmayan konuları tekrar anlatır.” ifadesine cevap olarak erkek ve kız öğrencilerde “çoğu zaman” bulunmuştur. Erkek ve kız öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark yoktur. Buna göre; dersanelerdeki coğrafya öğretiminde, dersler sonrasında öğrencilerin öğrenme düzeylerini tespit etmek için yeteri kadar ölçme faaliyetinin yapıldığı, yapılan değerlendirmeler sonrasında öğrenilmediği tespit edilen konuların yeniden anlatılarak gerekli önlemlerin alındığı söylenebilir.

BÖLÜM IV

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma bulguları ve yorumlara dayalı olarak, ulaşılan sonuçlar ve geliştirilen önerilere yer verilmiştir.

4.1. Sonuçlar

1. “Öğretmenimiz bize coğrafya konuları ile ilgili soru sorar bizde cevap veririz.” ifadesine cevap olarak erkek ve kız öğrencilerde “çoğu zaman”, “Öğretmenimiz coğrafya konularını sadece anlatır.” ifadesine cevap olarak erkek öğrencilerde “çoğu zaman” kız öğrencilerde “ara sıra” bulunmuştur. Buna göre; dersanelerdeki coğrafya öğretiminde en çok anlatım ve soru-cevap yöntemi kullanılmaktadır.

2. “Öğretmenimiz sınıftaki tüm etkinliklere hakimdir. Hakim olmaya çalışır.” ifadesine cevap olarak erkek ve kız öğrencilerde “çoğu zaman”, “Öğretmenimiz rehber ve yol göstericidir. Sınıfta ders etkinliklerinin büyük bölümünü öğrenciler gerçekleştirir.” ve “Öğretmenimiz sınıfta gruplar oluşturarak konuların araştırılmasını ve sınıfta tartışılmasını sağlar.” ifadelerine cevap olarak erkek ve kız öğrencilerde “çok nadir”, “Öğretmenimiz uygun bir konu açarak öğrencilerin aralarında tartışmasını sağlar.” ifadesine cevap olarak erkek ve kız öğrencilerde “ara sıra” bulunmuştur. Buna göre; dersanelerdeki coğrafya öğretiminde etkinliklerin büyük bölümü öğretmen tarafından gerçekleştirilmektedir. Öğrenciler derslerin işlenmesinde aktif değildir.

3. Dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz bizi araziye, çalışma ve gözlem amacıyla götürür.” ifadesine cevap olarak erkek ve kız öğrencilerde “hiçbir zaman” bulunmuştur. Bu bakımdan dersanelerdeki coğrafya öğretiminde gezi ve gözlem metodunun kullanılmadığı, coğrafya konularının gerçek süreçlerinin

öğrencilere yansıtılmadığı, teorik bilgilerin kazandırılmasına önem verildiği tespit edilmiştir.

4. Dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz sınıfta kullanılabilecek konu işlendiğinde atlas/harita kullanır.” ifadesine cevap olarak erkek ve kız öğrencilerde “çoğu zaman”, “Gerektiğinde sınıfımızda profil-kesit kullanılır.” ifadesine cevap olarak erkek ve kız öğrencilerde “ara sıra”, “Öğretmenimiz sınıfta video, kamera görüntüleri veya tepegöz, projeksiyon cihazlarını kullanır.” ifadesine cevap olarak erkek öğrencilerde “çok nadir” kız öğrencilerde “hiçbir zaman”, “Öğretmenimiz sınıfta kullanılabilecek konu işlendiğinde küre, model-numune kullanır.” ifadesine cevap olarak erkek ve kız öğrencilerde “ara sıra” bulunmuştur. Buna göre; dershanelerdeki coğrafya öğretiminde araç olarak en fazla haritalardan yararlanılmaktadır. Harita dışında profil, kesit, küre, model, numune gibi konuları somutlaştıracak araçlardan çok az yararlanılmakta, video, kamera görüntüleri, tepegöz ve projeksiyon gibi görsel ve işitsel araçlardan neredeyse hiç yararlanılmamaktadır.

5. Dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Coğrafya kitaplarında, konularla ilgili yeterince şema, grafik ve resim vardır.”, “Coğrafya kitaplarındaki metinler anlaşılır bir dille yazılmıştır. Metinler ana fikri iyi vermektedir.” ve “Coğrafya kitapları iyi kağıda basılmıştır. Resim, şekil ve grafikler net ve iyi kalitededir.” ifadelerine cevap olarak erkek ve kız öğrencilerde “çoğu zaman”, “Coğrafya kitabının kapağı ilgi çekicidir.” ifadesine cevap olarak erkek öğrencilerde “ara sıra”, kız öğrencilerde “çok nadir” bulunmuştur. Buna göre; öğrenci görüşlerine göre dershanelerdeki coğrafya kitaplarının iyi kağıda basıldığı, konuların anlaşılır bir dille yazıldığı, metinlerin öğrencilerce kolay anlaşıldığı, konularla ilgili yeterince grafik, şema ve resim olduğu, böylece konuların yeterince görselleştirildiği görülmektedir. Ancak kitapların içsel yeterlilikleri kitap kapağı ile yeterince desteklenmemektedir. Coğrafya kitaplarının kapakları yeterince ilgi çekici değildir.

6. Dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz dersi anlatırken önünde notlar bulundurur.”, “Öğretmenimiz derse başlarken bir olayla dikkatimizi çeker.” ifadelerine cevap olarak erkek ve kız öğrencilerde “ara sıra”, “Öğretmenimiz dersin başında, dersin amacı hakkında bilgi verir.” ifadesine cevap olarak erkek öğrencilerde “çoğu zaman”, kız öğrencilerde “ara sıra”, “Öğretmenimiz derse başlamadan önce, önceki derste anlatılan konuyu kısaca özetler. Bilgi verir.” ifadesine cevap olarak erkek ve kız öğrencilerde “çoğu zaman” bulunmuştur. Buna göre; dershanelerdeki coğrafya öğretiminde derse başlarken öğrencilerin dikkatlerinin çekilmesi için fazla bir çaba harcanmamaktadır. Dersin amacının her zaman ifade edilmemekte, ancak derste anlatılacak konu ile bir önceki derste anlatılan konu arasında bağlantı kurulmaktadır.

7. Dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz coğrafya konularını özelliklerine göre şema ve şekillerini tahtaya çizerek anlatır.” ifadesine cevap olarak erkek öğrencilerde “çoğu zaman, kız öğrencilerde “her zaman”, “Öğretmenimiz sınıfta verilen cevaplara gerektiğinde açıklama getirir. (Doğru, yanlış, eksik vb.)” ifadesine cevap olarak erkek ve kız öğrencilerde “her zaman”, “Öğretmenimiz derste aktif olan öğrencileri ödüllendirir.” ifadesine cevap olarak erkek öğrencilerde “ara sıra” kız öğrencilerde “çok nadir”, “Öğretmenimiz konuların önemli kısımlarını bize not tutturur.”, “Öğretmenimiz dersin bitiminde anlatılanları ana hatlarıyla özetler.” ifadelerine cevap olarak erkek ve kız öğrencilerde “çoğu zaman” bulunmuştur. Buna göre; dershanelerdeki coğrafya öğretiminde tahta yeterince kullanılmakta, sınıfta öğrencilerin verdiği cevaplara yeterince dönüt verilmekte, konuların önemli kısımlarının not tutturulup ders bitiminde anlatılan konular ana hatlarıyla özetlenmektedir. Ancak derste aktif olan öğrencilerin yeterince ödüllendirilmemektedir

8. Dershanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz derse zamanında girer.” ifadesine cevap olarak erkek ve kız öğrencilerde “her zaman”, “Öğretmenimiz ders konusundan farklı konulara (güncel, sportif, politik, kendi yaşamı vb.) gereksiz yere gerektiğinden fazla zaman ayırır.” ve “Öğretmenimiz bizi bazen sınıfta serbest çalışmak üzere boş bırakır.” ifadelerine cevap olarak erkek ve kız öğrencilerde “çok

nadir” bulunmuştur. Buna göre; dersanelerdeki coğrafya öğretmenlerinin derslerine zamanında girdikleri, derslerde konu dışı konularla gereksiz zaman harcamadıkları, öğrencileri serbest çalışmak üzere boş bırakmadıkları özelliklerinden yola çıkarak zamanı verimli kullandıkları görülmektedir.

9. Dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Değerlendirmeler çoktan seçmeli (test) tekniği ile yapılır.” ifadesine cevap olarak erkek öğrencilerde “çoğu zaman”, kız öğrencilerde “her zaman”, “Değerlendirmeler klasik (düz yazım) tekniği ile yapılır.” ve “Değerlendirmeler birden fazla tekniğin (Boşluk doldurma, doğru-yanlış, düzyazım...) karışımı ile yapılır.” ifadelerine cevap olarak erkek öğrencilerde “ara sıra”, kız öğrencilerde “çok nadir” bulunmuştur. Buna göre; dersanelerdeki coğrafya dersinin değerlendirilmesinde en fazla tercih edilen tekniğin “test tekniği” olduğu görülmektedir. Test tekniği dışındaki değerlendirme biçimleri fazla kullanılmamaktadır.

10. Dersanelerdeki coğrafya öğretiminde “Öğretmenimiz coğrafya konularını anlattıktan sonra çeşitli testlerle anlayıp anlamadığımızı sınar.” ifadesine cevap olarak erkek öğrencilerde “çoğu zaman”, kız öğrencilerde “her zaman”, “Öğretmenimiz sınamaya testleri sonrasında tespit ettiği anlaşılmayan konuları tekrar anlatır.” ifadesine cevap olarak erkek ve kız öğrencilerde “çoğu zaman” bulunmuştur. Buna göre; dersanelerdeki coğrafya öğretiminde, dersler sonrasında öğrencilerin öğrenme düzeylerini tespit etmek için yeteri kadar ölçme faaliyeti yapılmakta, yapılan değerlendirmeler sonrasında öğrenilmediği tespit edilen konular yeniden anlatılarak gerekli önlemler alınmaktadır.

4.2. Öneriler

Bu çalışmanın bulgu, yorum ve sonuçlarına dayalı olarak şu öneriler geliştirilmiştir.

1. Dershanelerdeki coğrafya öğretiminde, ders işlenirken anlatım ve soru cevap yöntemlerinin yanında coğrafya konularının daha iyi kavranmasını sağlayacak işbirliği, tartışma, gezi gözlem gibi metotların kullanılma sıklığı arttırılmalıdır.

2. Eğitim öğretim faaliyetinin sürdürülmesinde öğrencilerin aktif olmasını sağlayacak ortam sağlanmalı, bu yapıyı sağlayacak yöntemler kullanılmalıdır.

3. Öğretmenler derse başlarken öğrencilerin derse olan ilgilerini arttırabilmek için dikkat çekecek bir konuyu ortaya atmalı, öğrencilerin dikkati toplandıktan sonra derse başlamalıdır.

4. Derslerde harita dışındaki küre, model, numune, profil ve kesit gibi görselliği sağlayarak öğrenmeyi olumlu yönde etkileyecek araçların kullanımı arttırılmalıdır.

5. Coğrafya derslerinde görselliği ortaya çıkaracak, konuları somutlaştıracak, öğrenmeyi kalıcı hale getirecek bilgisayar, projeksiyon gibi görsel ve işitsel araçlara daha çok yer verilmeli, konular öğrencilere verilirken mümkün olabilecek en fazla duyu organına hitap edilmelidir.

6. Bulunulan ortamda ya da yakın çevrede gözlenebilecek coğrafi olaylarla ilgili fırsat eğitim şeklinde gözlem yapılmalıdır.

7. Öğrencilerin motivasyonlarının arttırılması için derslerde aktif olan öğrencileri sıklıkla ödüllendirme yoluna gidilmelidir.

8. Değerlendirme etkinlikleri çoktan seçmeli testlerin yanında farklı tekniklerle de çeşitlendirilmelidir. Bu yolla öğrencilerin bir konuyu ifade ederken, farklı metotları kullanabilme becerilerinin gelişmesine olanak sağlanmalıdır.

9. Dershanelerde kullanılan coğrafya kitaplarının kapakları daha fazla ilgi çekecek biçimde tasarlanmalıdır.

10. Dershanelerde coğrafya dersinin işleneceği “coğrafya derslikleri” oluşturulmalı, sınıf ortamı coğrafya dersine uygun olarak donatılıp tesis edilmelidir.

KAYNAKÇA

- AÇIKGÖZ, Kamile
2003 *Etkili Öğrenme ve Öğretme*, İzmir: Eğitim Dünyası yayınları.
- AKBULUT, Gülpınar
2004 “Coğrafya ve Aktif Öğretim Yöntemleri” Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt:6 Sayı:1 s.65-77.
- AKDAĞ, M. ve H. GÜNEŞ
2003 “Öğretmen Rolünün Yaratıcı Bir Sınıf Ortamı Oluşturmasındaki Önemi” Milli Eğitim Dergisi, Sayı:159, <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/159/akdag-gunes.html>, (08/08/2007).
- ALIM, M. ve N.T. ALTAŞ
2005 “Coğrafya Öğretmenlerinin Dokuzuncu Sınıf Coğrafya Dersinin İçeriği ve Öğretim Süreci Hakkındaki Görüşleri” Milli Eğitim Dergisi, Sayı:168, <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/168/index3-alim.htm>, (08/08/2007).
- ARSLAN, M. M. ve L. ERASLAN
2003 “Yeni Eğitim Paradigması ve Türk Eğitim Sisteminde Dönüşüm Gerekliliği” Ankara: Milli Eğitim Dergisi.
- ATMACA ERTOK, Anıl
2006 “İlköğretim Ders Kitaplarında Görsel Tasarım ve Resimleme” Milli Eğitim Üç Aylık Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi, Ankara, Yayınlar Dairesi Başkanlığı, Yıl:35, Sayı:171.
- AYDIN, Ayhan
2001 *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi*, Bursa: Alfa Yayınları.
- BAHAR, Mehmet
2002 “İşbirlikçi Öğrenme: Eleştirel Bir Analiz” Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı:4 s.18-26.
- BARTH, J. ve A. DEMİRTAŞ
1997 *İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretimi*, YÖK/Dünya Bankası Millî Eğitim Geliştirme Projesi, Ankara: Öğretmen Eğitimi Dizisi.
- BAŞAR, Hüseyin
1998 *Sınıf Yönetimi*, Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- BAŞAR, Hüseyin
1999 *Sınıf Yönetimi*, İstanbul: M.E.B. Yayınları.

- BERLİNER, David.
1997 "Teacher Expertise" *Teaching and Learning in the Primary School*. (Ed). Andrew Pollard and Jill Bourne, Newyork: The Open University Press, , s.72-79.
- BULL, S., ve J. SOLİTY
1987 *Classroom Management*, London: Roudledge, s.35.
- BÜYÜKKARAGÖZ, S. ve C. ÇİVİ
1994 *Genel Öğretim Metotları*, Konya: Atlas Kitabevi.
- BÜYÜKKARAGÖZ, S. ve C. ÇİVİ
1999 Genel Öğretim Metotları, Naklen TURAN, İlhan: Lise Ülkeler Coğrafyası Eğitiminde Verimliliği Yükseltmenin Başlıca Yöntem ve İlkeleri Kastamonu Eğitim Dergisi, 2004 Cilt:12 No:1 s.212.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Şener
2004 *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*, Ankara: Öncü Basımevi.
- COŞKUN, Mücahit
2004a "Coğrafya Öğretiminde Kubaşık (İşbirliğiyle) Öğrenme" Kastamonu Eğitim Dergisi, 2004 Cilt:12 No:1 s.235-244.
- COŞKUN, Mücahit
2004b "Coğrafya Öğretiminde Proje Yaklaşımı" Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt:5 Sayı:2 s.99-107.
- CÜCELOGLU, Doğan
1993 *İnsan ve Davranışı*, İstanbul: Remzi kitapevi, 592s.
- ÇALIŞKAN, N., R. YEŞİL
2005 "Eğitim Sürecinde Öğretmenin Beden Dili" Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt:6 Sayı:1 s.199-207.
- ÇETİN, Şaban
2001 "İdeal Öğretmen Üzerine Bir Araştırma" Milli Eğitim Dergisi, Sayı:149, <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/149/cetin.htm>, (07/08/2007).
- ÇINKIR, Şakir
2004 "Okulda Etkili Öğretmen-Öğrenci İlişkisinin Yönetimi" Milli Eğitim Dergisi, Sayı:161, <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/161/cinkir.html>, (08/08/2007).
- ÇMEM (Çanakkale Milli Eğitim Müdürlüğü)

2007 *Brifing Dosyası*, Mayıs 2007.

DAĞLI, Süleyman

2006 *Özel Dershanelere Öğrenci Gönderen Velilerin Dershaneler Hakkındaki Görüş ve Beklentileri*, Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı.

DEMİREL, Özcan

1999 *Planlamadan Değerlendirmeye Öğretme Sanatı*, Ankara: Pegem A Yayıncılık.

DEMİRKAYA, Hilmi

2003 "Coğrafya Öğretiminde Örnek bir konu çalışması" Milli Eğitim Dergisi, Sayı:157, <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/157/demirkaya.html>, (08/08/2007).

DEMİRKAYA, Hilmi

2004 "Yaşantısal Öğrenme Kuramının Coğrafya Öğretimine Uygulanması" Burdur Eğitim Fakültesi Dergisi, Haziran, Yıl:5 Sayı:7.

DEMİRKAYA, H., H. TOKCAN

2006 "Coğrafya Öğretiminde Televizyon ve Video Kullanımı" Milli Eğitim Üç Aylık Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi, Ankara, Yayınlar Dairesi Başkanlığı, Yıl:35, Sayı:171.

DENNARD, Robert H.

2000 "Creativity in 2000s and Beyond" Research Technology Manegement, Nov/Dec2000, Vol.43, Issue 6, p.23-25.

DOĞANAY, Hayati

1989 "Coğrafya ve Liselerimizde Coğrafya Öğretim Programları" Ankara: Coğrafya Araştırmaları Dergisi, Cilt:I.

DOĞANAY, Hayati

1992 *Coğrafyada Metodoloji*, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Yayınları, No:739.

DOĞANAY, Hayati

1993a *Coğrafya'ya Giriş*, Ankara: Gazi Kitapevi.

DOĞANAY, Hayati

1993b *Coğrafyada Metodoloji*, İstanbul: MEB Yayınları.

DOĞANAY, Hayati

2002a *Coğrafya Öğretim Yöntemleri (Ortaöğretim Coğrafya Eğitiminin Esasları)*, Erzurum: Aktif Yayınevi.

- DOĞANAY, Hayati
2002b *Coğrafya Öğretim Yöntemleri* (5. Baskı) İstanbul: Aktif Yayınevi.
- DOYMUŞ, K., Ü. ŞİMŞEK ve U. ŞİMŞEK
2005 "İşbirlikçi Öğrenme Üzerine Derleme: 1. İşbirlikçi Öğrenme Yöntemi ve Yöntemle İlgili Çalışmalar" *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt:7 Sayı:1.
- DÖKMEN, Üstün
1992 *T.C. Yükseköğretim Kurulu Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi, Kuruluşu, Gelişmesi, Çalışması*, Ankara: ÖSYM Yayınları.
- DUKE, Daniel
1984 *Teacher's guide to classroom management*, Newyork: Random Hause.
- DUMAN, Tayip
1986 *Özel Dershaneler*, Yüksel Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, Ankara.
- Erden, M. ve Y. Akman.
1995 *Eğitim Psikolojisi*, Ankara: Arkadaş Yayınları.
- EFE, Recep
1997 "Coğrafya'da Yeni Yaklaşımlar, Coğrafya Eğitiminde Çağdaş Metot ve Teknikler" *Marmara Coğrafya Dergisi*, Sayı:1 s.135-149.
- ERDOĞAN, Fevzi
2001 *Çağdaş Eğitim Sistemleri*, İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- ERGÜN, M., T. DUMAN
1998 "Kritik Durumlarda Öğretmen Davranışları" *Millî Eğitim Dergisi*, Sayı 137, Ankara, 1998, s.45.
- ERTUĞRUL, Halit
2002 *Öğretmenlikte Yeni Teknikler*, İstanbul: Timas Yayınları.
- EYÜBOĞLU, Rüstem
2002 "Eğitim Sistemimizde Yüksek Öğretime Geçiş. Türkiye'nin Geleceği İçin Eğitim Sistemimizin Planlanması Sempozyumu" Ankara: Özel Dershaneler Birliği.
- GİDDENS, Anthony
2000 *Sosyoloji* (Çev. Hüseyin Özel-Cemal Güzel) Ankara: Ayraç Yayınevi.

- GİRGİN, Mustafa
2001 “Neden Coğrafya Öğreniyoruz?” Erzurum: Doğu Coğrafya Dergisi, Sayı:5, s.127-145.
- GLASSER, William
1999 *Okulda Kaliteli Eğitim*, (Çev. Ulaş Kaplan), İstanbul: Beyaz Yayınları.
- GÖK, Y. ve M. GİRGİN
2001 “Orta Öğretim Coğrafya Programında Deney ve Gezi-Gözlemin Önemi” Doğu Coğrafya Dergisi, Sayı:6 s61-73.
- GOLD, R., A. JENKİNG, R. LEE, J. MONK ve Diğerleri,
1991 *Teaching Geography in Higher Education*, 108, Cowley Road Oxford Ox4 1 J Oxford Ox4 1 Jf, Uk., S. 73.
- GÖMLEKSİZ, M. Nuri
1997 *Kubaşık Öğrenme*, Adana: Baki Kitabevi.
- GÜÇLÜ, Nezahat
2000 “Öğretmen Davranışları” Millî Eğitim Dergisi, Sayı:147, s.21-23.
- GÜNGÖRDÜ, Ersin.
1999 “Coğrafya’da Öğretim Yöntemleri, İlkeler ve Uygulamalar”, Naklen TURAN, İlhan: Lise Ülkeler Coğrafyası Eğitiminde Verimliliği Yükseltmenin Başlıca Yöntem ve İlkeleri Kastamonu Eğitim Dergisi, 2004 Cilt:12 No:1 s.212.
- GÜNGÖRDÜ, Ersin
1999 *Coğrafya’da Öğretim Yöntemleri İlkeler ve Uygulamalar*, Ankara: Özcan Ofset.
- GÜNGÖRDÜ, Ersin
2002 *Coğrafya’da Öğretim Yöntemleri, İlkeler ve Uygulamalar*, Ankara: Nobel Yayıncılık.
- GÜNGÖRDÜ, Ersin
2003 “Öğretimde Görsellik ve Görsel Araçlarda Bulunması Gereken Özellikler” Milli Eğitim Dergisi, Sayı:157, <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/157/gungordu.htm> (07/08/2007).

- GÜVEN, İsmail
2004 “Etkili Bir Öğretim İçin Öğretmenlerden Beklenenler” Milli Eğitim Dergisi, Sayı:164, <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/164/guven.htm>, (09/08/2007).
- HARLEN, Wynne
1998 *The Teaching of Science in Primary Schools*, London: David Fulton Publishers, s.66.
- HUBERMAN, Mark
1992 "Teacher Development and Instructional Mastery," in A. Hargreaves ve M. Pullan (eds.), *Understanding Teacher Development*. n. 122-142, London: Cassell.
- ILGAR, Rüştü
2006 “Coğrafya Öğretiminde Temel Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, Milli Eğitim Üç Aylık Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi, Ankara, Yayınlar Dairesi Başkanlığı, Yıl:35, Sayı:171.
- ILGAR R. and C. Korkut
2005 *The New Approaches On Geography Lesson Books*, TOJET-IETC 2005, 5 International Educational Technology Conference, September 21- 23 2005, Sakarya, Turkey.
- İPŞİR, Duran
2002 “Sınıf Yönetiminde; Öğrencilerle Sağlıklı İletişim Kurabilmenin ve Olumlu Sınıf Ortamı Yaratmanın Rollerini” Milli Eğitim Dergisi, Sayı:153-154, <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/153-154/ipsir.htm> (07/08/2007).
- İstanbul Ticaret Odası
2005 *Dünya’da ve Türkiye’de Özel Dershaneler*, İstanbul: Can Ajans.
- İZBİRAK, Reşat
1986 *Coğrafya Terimleri Sözlüğü*, Ankara: MEB Yayınları.
- KANAT, Ömer
2005 *Türk-Alman Genel Eğitim Sistemlerinin Karşılaştırılması* (Basılmamış yüksek lisans tezi, Danışman: Kemal Turan), M.Ü. Fen Bilimleri.
- KAPTAN, Saim
1998 *Bilimsel Araştırma Yöntem ve Teknikleri*, Ankara: Bilgi Yayınları.
- KARGIN, Tevhide

- 2003 “Cumhuriyetin 80. Yılında Özel Eğitim” Ankara: Milli Eğitim Dergisi.
- KARABAĞ, Servet
2002 “Coğrafya Öğretmenlerinin Mesleki Nitelikleri” Ankara: Türk Coğrafya Kurumu II. Coğrafya Kurultayı.
- KAYA, N. Osman
2003 “Eğitimde Alternatif Bir Değerlendirme Yolu: Kavram Haritaları” Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı:25 s.265-271.
- KEMERTAŞ, İsmet
2001 Uygulamalı Genel Eğitim Yöntemleri, Naklen TURAN, İlhan: Lise Ülkeler Coğrafyası Eğitiminde Verimliliği Yükseltmenin Başlıca Yöntem ve İlkeleri Kastamonu Eğitim Dergisi, 2004 Cilt:12 No:1 s.212.
- KEMERTAŞ, İsmet
2003 *Öğretimde Planlama ve Değerlendirme*, İstanbul: Birsen Yayınevi.
- KÜÇÜKAHMET, Leyla
2000 *Öğretimde Planlama ve Değerlendirme*, Ankara: Nobel Yayınları.
- MACRAE, Sheila
1998 “Classroom Management and Organization” Becoming a Teacher, (Ed.)Justin Dillon. M.Maguire. Newyork: Open University Press, s.128-140.
- MAYER, Richard. E
1987 Educational Psychology: A Cognitive Approach, Little, Brown and Company Limited, U.S.A.
- MCKEACHIE, Wilbert.
1999 Teaching Tips, Boston: Houghton Mifflin Company, S. 34.
- Milli Eğitim Bakanlığı
2004 *Milli Eğitim Sayısal Veriler 2003–2004*, Ankara: MEB Basımevi.
- Milli Eğitim Bakanlığı
2005 *Coğrafya Dersi Öğretim Programı*, Ankara: MEB Basımevi.
- MEB (Milli Eğitim Bakanlığı)
2007 *Milli Eğitim İstatistikleri, 2006-2007*, Strateji Geliştirme Başkanlığı.
- MORGİL, İ. A. YILMAZ, S. ERÖKTEN ve Ö. GEBAN

- 2001 "Özel Dershanelerin Üniversiteye Girişte Öğrenci Başarısına Etkileri" Ankara: Özel Dershaneler Birliği Dergisi, Sayı: 22.
- MORGİL, İ. A. YILMAZ, ve Ö. GEBAN
2001 "Özel Dershanelerin Üniversiteye Girişte Öğrenci Başarısına Etkileri" Ankara: Hacettepe Üniversitesi Eğitim Dergisi, Sayı: 21 Sayfa:89.
- MORTİMORE, P., P. SAMMOS
1997 "Teacher Expectation." Teaching and Learning in the Primary School. (Ed.) Andrew Pollard and Jill Bourne. Newyork: The Open University, s.99-109.
- MOYLES, Janet R
1992 *Organizing for Learning in the Primary Classroom*, Buckingham: Open University Press, s.113.
- NOYANALPAN, Ningur
1993 "Eğitimde Yaratıcılığa Genel Bir Bakış" Yaratıcılık ve Eğitim, Ankara, Türk Eğitim Derneği Yayınları s. 39-46.
- NOVAK, J. B., D. B. GOWİN
1983 The Use Concept Mapping and Knowledge Vee Mapping With Junior High School Science Studens, Science Education, s.625-645.
- OĞUZKAN, Ferhan
1981 *Eğitim Terimleri Sözlüğü*, Ankara: TDK Yayınları.
- OKUR, Muzaffer
2004 "Özel Dershaneler ile Devlet Okullarının Kartezyen Çarpım-Analitik Düzlem ve Bağntı Konularındaki Bilgi ve Becerileri Kazandırma Düzeyinin Değerlendirilmesi" M. OKUR ve R. DİKİCİ. Kastamonu Eğitim Dergisi Ekim, Cilt:12, No:2, Sayfa:418.
- OKUR, M. ve R. DİKİCİ
2004 "Özel Dershaneler ile Devlet Okullarının Kartezyen Çarpım-Analitik Düzlem ve Bağntı Konularındaki Bilgi ve Becerileri Kazandırma Düzeyinin Değerlendirilmesi" Kastamonu Eğitim Dergisi Ekim, Cilt:12, No:2, Sayfa:418.
- OKTAR, İ. ve S. BULDUK
2005 "Ortaöğretim Kurumlarında Çalışan Öğretmenlerin Davranışlarının Değerlendirilmesi" B. D. ALTUNOĞLU ve A. ATAV. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 2005 Sayı 28 s 19-28, Milli Eğitim Dergisi, 142.

- OKUTAN, Mehmet
2005 “Sınıf Yönetiminde Örnek Olaylar” Milli Eğitim Dergisi, Sayı:168, <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/168/index3-okutan.htm>, (08/08/2007).
- ONURAL, Hatun
2006 “Öğretmen Adaylarının İdeal Öğretmen Niteliklerine İlişkin Görüşleri” Çağdaş Eğitim Dergisi, Sayı:327, s.29-35.
- ÖĞRENCİ SEÇME ve YERLEŞTİRME MERKEZİ
2007 <http://www.osym.gov.tr>, (17.11.2007).
- ÖĞRENCİ SEÇME ve YERLEŞTİRME MERKEZİ
2001 *ÖSS sınav kılavuzu*, Ankara: ÖSYM.
- ÖĞRENCİ SEÇME ve YERLEŞTİRME MERKEZİ
2007 *Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sistemi Kılavuzu*, Ankara: ÖSYM.
- ÖZDEBİR (Özel Dershaneler Birliği),
2005. ÖSYM – Tarihsel Gelişme, <http://www.ozdebir.org.tr/dershane.html> (28.08.2005).
- ÖZDEMİR, M. A., S. KARADOĞAN
2002 “Coğrafya Eğitiminde Bilişim Teknolojilerinden Faydalanma” 09-11 temmuz Coğrafya Kurultayı, Ankara, Türk Coğrafya Kurumu.
- ÖZDEN, Yüksel
1997 *Öğrenme ve Öğretme*, Ankara: Pegem Yayıncılık, 1997.
- ÖZGÜVEN Ethem .İ
1980 “Üniversiteye Giriş Açısından Özel dersaneler” Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı 3, s.9-24.
- ÖZKAN, Hasan, H
2005 “İşbirliğine Dayalı Öğrenme ve Modüler Öğretim Yöntemlerinin Birlikte Uygulanmasının Geleneksel Sınıf Düzenine Etkisi” Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt:7 Sayı:1.
- ÖZTÜRK, Bülent
2002 “Sınıfta İstenmeyen Davranışların Önlenmesi ve Giderilmesi”, *Sınıf Yönetimi*, (Ed.) Emin Karip, Ankara: Pegem Yayıncılık, s.144-156.
- ÖZTÜRK, Çağrı
2004 “Ortaöğretim Coğrafya Öğretmenlerinin Öğretim Yöntem ve Teknikleri Kullanabilme Yeterlilikleri” Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt:5 Sayı:2 s.75-83.

- ÖZTÜRK, Mustafa, K
2002 "Liselerde Coğrafya Öğretiminde Araç, Gereç, Materyal Kullanımı ve Önemi" Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı:22 s.126-129.
- ÖZYÜREK, Mehmet
1996 *Sınıfta Davranış Yönetimi*, Ankara: Karatepe Yayınları.
- PRENZEL, M., A. KRAPP ve H. SCHIEFELE
1986 Grundzüge einer Pädagogischen Interessentheorie, Zeitschrift Für Pädagogik.
- SELÇUK, Ziya
2000 *Okul Deneyimi ve Uygulama*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- SENEMOĞLU, Nuray
1997 *Gelişim, Öğrenme ve Öğretim, (Kuramdan Uygulamaya)*, Ankara: Spot Matbaacılık.
- SENEMOĞLU, Nuray
1999 *Öğrenme Ürünleri ve Öğretimi*, Burdur: Süleyman Demirel Üniversitesi Burdur Eğitim Fakültesi Yayınları
- SEZER, A. ve H. TOKCAN
2003 "İşbirliğine Dayalı Öğrenmenin Coğrafya Dersinde Akademik Başarı Üzerine Etkisi" GÜ Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt: 23 Sayı:3, s.227-242.
- SMİTH, C. J. ve R. LASLETT
1996 *Effective Classroom Management*, London: Roudledge, s.5.
- SÖNMEZ, Veysel
1993 "Yaratıcı Okul , Öğretmen Öğrenci", Yaratıcılık ve Eğitim, Ankara, Türk Eğitim Derneği Yayınları 1993, s. 145-154.
- SÖNMEZ, Veysel
1998 *Sosyal Bilgiler Öğretimi ve Öğretmen Kılavuzu*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- SUBAŞI, Şirin
2000 "Etkili Öğrenme: Öğrenme Stratejileri", Milli Eğitim Dergisi, Sayı: 146, <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/146/subasi.htm>, (07/08/2007).

- ŞAHİN, Cemalettin
2003 *Türkiye’de Coğrafya Öğretimi, Sorunları ve Çözüm Önerileri*, Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- ŞAHİN, Kemalettin
2003 “İlk ve Ortaöğretimde Coğrafya Müfredat Programlarının Geliştirilmesi” Kastamonu Eğitim Dergisi.
- ŞİMŞEK, Ü. K. DOYMUŞ ve N. KIZILOĞLU
2005 “Lise Düzeyinde Öğrenim Gören Öğrencilere Grupla Öğrenme Yönteminin Kazandırdığı Bilgi ve Beceriler” Kastamonu Eğitim Dergisi, Cilt:13 No:1 s.67-80.
- ŞİRİN, Hüseyin
1998 “Özel Dershanelerin Genel Görünümü ve Öğrenci Görüşleri” Ankara: Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi.
- TAŞLI, İsmail
2000 “Günümüz Coğrafya Öğretiminde Öğrenci Aktivitelerinin Bilgi Üretimine Dönüştürülmesinde Olgular, Kavramlar ve Genellemelerin Sistematik Kullanımının Sağlanması”, Milli Eğitim Dergisi, Sayı:145, <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/145/tasli.htm>, (07/08/2007).
- TAY, Bayram
2004 “Sosyal Bilgiler Dersinde Anlamlandırma Stratejilerinin Yeri ve Önemi”, Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt:5 Sayı:2 s.1-12.
- TAY, Bayram
2005 “Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Öğrenme Stratejileri” Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt:6 Sayı:1 s.209-225.
- TERZİ, Ali Rıza
2002 “Sınıf Yönetimi Açısından Etkili Öğretmen Davranışları” Milli Eğitim Dergisi, Sayı:145, <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/155-156/terzi.htm>, (07/08/2007).
- THOMAS, Gordon
1999 Etkili Öğretmenlik Eğitimi, Çev:Emel Aksay, İstanbul: Sistem Yayıncılık, s.33.
- TOMAL, Necati
2004a “Liselerimizde Uygulanan Coğrafya Öğretim Programlarının Sorunları ve Çözüm Önerileri” Burdur Eğitim Fakültesi Dergisi, Yıl:5 Sayı:8.

TOMAL, Necati

- 2004b “Lise Coğrafya Öğretmenlerimizin Kullandıkları Öğretim Yöntemleri” Milli Eğitim Dergisi Sayı:162, <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/162/tomal.htm>, (08/08/2007).

TOMAL, Necati

- 2006 “Lise Coğrafya Derslerinde Çoklu Zeka Kuramına Dayalı Kavram Öğretimi” Milli Eğitim Üç Aylık Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi, Ankara, Yayınlar Dairesi Başkanlığı, Yıl:35, Sayı:171.

TOMAL, N. ve E. ŞENOL

- 2007 “Lise 1. Sınıf Coğrafya Öğretim Programının Öğretmenlerce Değerlendirilmesi” Milli Eğitim Üç Aylık Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi, Ankara, Yayınlar Dairesi Başkanlığı, Yıl:36, Sayı:175.

TURAN, İlhan

- 2004 “Lise Ülkeler Coğrafyası Eğitiminde Verimliliği Yükseltmenin Başlıca Yöntem ve İlkeleri” Kastamonu Eğitim Dergisi, Cilt:12 No:1.

TUYAN, S., E. BECEREN

- 2004 “Sınıf Yönetiminde Duygusal Zeka Becerilerinin Kullanılması” Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt:2 No:28 s.37-42.

ULUDAĞ, Z., H. ODACI

- 2002 “Eğitim Öğretim Faaliyetlerinde Fiziksel Mekan” Milli Eğitim Dergisi, Sayı:153-154, <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/153-154/uludag.htm> (07/08/2007).

UMAY, Aysun

- 2000 “Matematik Öğretiminde Okul Ve Dershane Eğitiminin Karşılaştırılması” IV. Fen Bilimleri Kongresi:6 -8 Eylül Ankara.

ÜNAL, Ç. ve T. ÇELİKKAYA

- 2004 “İlköğretim 1. Kademe Sosyal Bilgiler Dersi Coğrafya Konularının Öğretiminde Kullanılan Yöntem ve Teknikler ile Bunların Uygulanma Sıklığı” Konya: Doğu Coğrafya Dergisi Sayı:11.

WOOLFOLK, Anita

- 1998 *Educational Psychology*, Boston: Allan and Bacon Inc., s.474.

YAMAN, M., S. DERVİŞOĞLU, H. SORAN

- 2004 “Orta Öğretim Öğrencilerinin Derslere İlgilerinin Belirlenmesi”

Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, No:27 s.232-240.

YAPICI, M. ve H. GÜLVEREN

2002 “Öğrenci Açısından Öğretmen Nitelikleri” İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt:3, Sayı:4, s.151-158.

YAŞAR, Okan

2004 “İlköğretim Sosyal Bilgiler Derslerinde Görsel Materyal Kullanımı ile Coğrafya konularının Eğitim ve Öğretimi”, Milli Eğitim Dergisi, Sayı:163 <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/163/yasar.htm> (05.08.2007).

YAŞAR, Okan

2005a “Sanayi Coğrafyası Öğretiminde Araştırma Yöntemlerinden Anket ve Mülakat’ın Kullanılması” Konya, Doğu Coğrafya Dergisi, Sayı:13 Sayfa:20.

YAŞAR, Okan

2005b “Türkiye’de Okutulan Ortaöğretim Coğrafya Ders Kitaplarında Ölçme ve Değerlendirme Çalışmalarına Yönelik Karşılaştırmalı Bir Yaklaşım” IJPE International Journal Of Progressive Education, June, Number:2.

YAŞAR, O. and M. ŞEREMET

2007 M. "A Comparative Analysis Regarding Pictures Included in Secondary School Geography Textbooks Taught in Turkey", International Research in Geographical and Environmental Education, Volume:16, No:2, AUSTRALIA(Australian and British Education Index).

YILDIRIM, İ. ve T. ERGENE

2003 “Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Akademik Başarılarının Yordayıcısı Olarak Sınav Kaygısı, Boyun Eğici Davranışlar ve Sosyal Destek” Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı:25 s.224-234.

YÜKSEL, Galip

2001 “Öğretmenlerin Sahip Olmaları gereken Davranış Olarak Sosyal Beceri” Milli Eğitim Dergisi, Sayı:150, <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/150/yuksel.htm>, (11.08.2007).

EKLER

Ek 1. Anket Formu

Değerli Öğrenci Arkadaşım,

Bu anket formu, "*Ortaöğretim kapsamında özel dershanelerdeki coğrafya öğretiminin öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi*" amacıyla hazırlanmıştır. Ekteki formda dershanelerde verilen coğrafya öğretimini değerlendirmeyi amaçlayan sorular verilmiştir. Anket sorularına vereceğiniz cevaplar sadece bu araştırmada kullanılacaktır. Araştırma sonucunda elde edilecek bulguların geçerliliği sizin anket sorularına verdiğiniz cevapların içtenlik ve samimiyetine bağlı olacaktır. Anket araştırma amaçlı olduğundan kimlik bildirici herhangi bir yazı ve imzaya gerek yoktur.

Lütfen yöneltilen sorulara uygun seçeneği işaretleyerek cevap veriniz. Yardımlarınız ve değerli katkılarınızdan dolayı şimdiden teşekkür eder, saygılar sunarım.

Cemal KORKUT

ÇOMU Sos. Bil. Ens.

Coğrafya Öğrt. Tezli YL Öğrencisi

A-KİŞİSEL ÖZELLİKLER

1-Cinsiyetiniz : ( ) Kadın ( ) Erkek

2- Okuduğunuz okulun adı : .....

Bölümünüz : .....

3-Okuldaki başarı durumunuz:

( ) 2.00'ın altında ( ) 2.00-3.00 arası ( ) 3.00-4.00 arası ( ) 4.00-5.00

arası

4-Kaç yıldır dershaneye gidiyorsunuz?: ( ) Bir ( ) İki ( ) Üç ( ) Daha fazla

B-DERSHANELERDEKİ COĞRAFYA ÖĞRETİMİNE YÖNELİK KİŞİSEL GÖRÜŞLER		Her Zaman :5				
Not: Öğretmen kelimesinden Coğrafya öğretmeni kastedilmektedir.		Çoğu Zaman:4				
UYARI: Lütfen Soruyu okuduktan sonra size en uygun gelen seçeneği (X) işareti ile işaretleyiniz		Ara sıra :3				
		Çok Nadir :2				
		Hiçbir zaman :1				
SORULAR/İFADELER		1	2	3	4	5
1	Öğretmenimiz derse başlarken bir olayla dikkatimizi çeker.					
2	Öğretmenimiz bize coğrafya konuları ile ilgili soru sorar bizde cevap veririz.					
3	Öğretmenimiz ders anlatırken bizimle göz teması kurar.					
4	Öğretmenimiz dersin başında, dersin amacı hakkında bilgi verir.					
5	Öğretmenimiz coğrafya konularını sadece anlatır.					
6	Öğretmenimiz konu ile ilgili varsa gündemde olan konulardan bahseder.					
7	Öğretmenimiz sınıfta kullanılabilir konu işlendiğinde atlas/ harita kullanır.					
8	Öğretmenimiz derse başlamadan önce, önceki derste anlatılan konuyu kısaca özetler. Bilgi verir.					
9	Öğretmenimiz beden dilini (jest, mimik, bakış, duruş vb) tüm sınıfı etkileyecek biçimde kullanır.					
10	Öğretmenimiz uygun bir konu açarak öğrencilerin aralarında tartışmasını sağlar.					
11	Öğretmenimiz coğrafya konularını anlatırken çevremizdeki doğal mekanlardan örnekler verir.					
12	Gerektiğinde sınıfımızda profil-kesit kullanılır.					
13	Öğretmenimiz dersin bitiminde anlatılanları ana hatlarıyla özetler.					
14	Öğretmenimiz ders anlatırken otoriterdir.					
15	Değerlendirmeler çoktan seçmeli (test) tekniği ile yapılır.					
16	Öğretmenimiz coğrafya konularını özelliklerine göre şema ve şekillerini tahtaya çizerek anlatır.					
17	Öğretmenimiz sınıfta gruplar oluşturarak konuların araştırılmasını ve sınıfta tartışılmasını sağlar.					
18	Öğretmenimiz coğrafya konularını yer geldikçe bizlerin ilgi duyduğu alanlarla bağlantı kurarak					
19	Öğretmenimiz sınıfta video-kamera görüntüleri veya tepegöz/projeksiyon cihazlarını kullanır.					
20	Öğretmenimiz sınıfta verilen cevaplara gerektiğinde açıklama getirir. (Doğru, yanlış, eksik vb.)					
21	Öğretmenimiz dersi ayakta anlatır.					
22	Değerlendirmeler klasik (düz yazım) tekniği ile yapılır.					
23	Öğretmenimiz konuların önemli kısımlarını bize not tutturur.					
24	Öğretmenimiz coğrafya konularını kendi hazırladığı görsel araçları kullanarak anlatır.					
25	Coğrafya kitaplarındaki konularla ilgili yeterince şema, grafik ve resim vardır.					
26	Öğretmenimiz ders bitiminde, o ders ile ilgili ve gelecek derse yönelik ödev verir.					
27	Sınıfların fiziki yapısı dersi daha iyi anlamama katkı yapıyor.					
28	Değerlendirmeler birden fazla tekniğin (Boşluk doldurma, doğru-yanlış, düzyazım...) kaşımı ile yapılır.					
29	Öğretmenimiz bizi araziye, çalışma ve gözlem amacıyla götürür.					
30	Öğretmenimiz rehber ve yol göstericidir. Sınıfta ders etkinliklerinin büyük bölümünü öğrenciler gerçekleştirir.					
31	Öğretmenimiz sınıfta kullanılabilir konu işlendiğinde küre/model numune kullanır.					
32	Coğrafya kitaplardaki metinler anlaşılır bir dille yazılmıştır./metinler ana fikri iyi vermektedir.					
33	Öğretmenimiz derse zamanında girer.					
34	Öğretmenimiz verdiği ödevleri derste kontrol eder. Yapamadığımız soruların açıklar.					
35	Seviye sınıfları var ise; seviye sınıflarının coğrafya öğretimine olumlu katkısı vardır.					
36	Coğrafya kitapları iyi kağıda basılmıştır./resim, şekil ve grafikler net ve iyi kalitededir.					
37	Öğretmenimiz ders konusundan farklı konulara (güncel, sportif, politik, kendi yaşamı vb.) gereksiz yere gerektiğinden fazla zaman ayırır.					
38	Öğretmenimiz dersi anlatırken önünde notlar bulundurur.					
39	Öğretmenimiz sınıfta tüm öğrencilere söz hakkı verir.					
40	Sınıf mevcutları makul seviyededir. (20-30 Öğrenci)					
41	Öğretmenimiz coğrafya konularını anlattıktan sonra çeşitli testlerle anlayıp anlamadığımızı sınar.					
42	Öğretmenimiz bizleri düşünmeye, ortaya farklı görüş atmaya teşvik eder. Cesaretlendirir.					
43	Öğretmenimiz sınıftaki tüm etkinliklere hakimdir./ Hakim olmaya çalışır.					
44	Öğretmenimiz sınıfta coğrafya konuları ile ilgili resimler, şemalar ve grafikler kullanır.					
45	Coğrafya kitabının kapağı ilgi çekicidir.					
46	Öğretmenimiz bizi bazen sınıfta serbest çalışmak üzere boş bırakır.					
47	Öğretmenimiz derste aktif olan öğrencileri ödüllendirir.					
48	Coğrafya dersi olduğu zaman sevinirim. Dersi hiç sıkılmadan dinlerim.					
49	Kıyafet uygulaması (serbest-tek tip) dersi daha iyi öğrenmemi sağlıyor.					
50	Öğretmenimiz sınava testleri sonrasında tespit ettiği anlaşılmayan konuları tekrar anlatır.					

İZİN YAZILARI

T.C.
ÇANAKKALE VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

SAYI : B.08.4.MEM.4.17.00.07-311-
KONU: Anket Uygulaması

17.04.2007* 06570

VALİLİK MAKAMINA

İLGİ: a) Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi b) MEB Eğitimi Araştırma ve geliştirme Dairesi Başkanlığının 22/03/2007 tarih ve 1677 sayılı yazısı

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı, Coğrafya Öğretmenliği Yüksek Lisans Programı öğrencisi Cemal KORKUT tarafından "Ortaöğretim kapsamında özel dersanelerdeki Coğrafya öğretiminin öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi" konulu tez araştırması için ve 2006-2007 eğitim öğretim yılı 2. döneminde ve 2007-2008 Eğitim Öğretim yılında İlimiz Merkez ilçe dersane öğrencilerine yönelik anket uygulaması yapılması isteği, Müdürlüğümüz Araştırma Değerlendirme Komisyonunca incelenmiş olup uygun görülmüştür.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde; Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı, Coğrafya öğretmenliği Yüksek Lisans Programı öğrencisi Cemal KORKUT tarafından "Ortaöğretim kapsamında özel dersanelerdeki Coğrafya Öğretiminin öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi" konulu tez araştırması için ve 2006-2007 eğitim öğretim yılı 2. döneminde ve 2007-2008 Eğitim Öğretim yılında İlimiz Merkez ilçe dersane öğrencilerine yönelik anket uygulanması hususunu;

Olurlarınızı Arz ve Teklif ederim

Mürsel YILMAZ
Milli Eğitim Müdürü

OLUR
17/04/2007

Hasan ŞENSES
Vali a.
Vali Yardımcısı

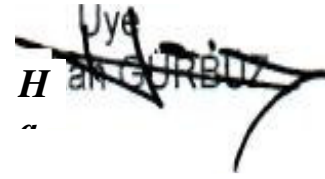
ARAŞTIRMA SAHİBİNİN	
Adı Soyadı	Cemal KORKUT
Kurumu / Üniversitesi	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı Coğrafya Öğretmenliği
Araştırma yapılacak iller/ilçeler	Merkez
Araştırma yapılacak eğitim kurumu ve kademesi	Dershane
Araştırmanın konusu	Ortaöğretim kapsamında özel Dershanelerdeki Coğrafya Öğretiminin öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi
Üniversite / Kurum onayı	Var
Araştırma /proje /ödev /tez önerisi	Tez Çalışması
Veri toplama araçları	Anket
Görüş istenilecek Birim/Birimler	Merkez ilçede Coğrafya Dersine giren özel dershane öğrencileri
KOMİSYON GÖRÜŞÜ	
UYGUNDUR	
Komisyon kararı	Oybirliği
Muhalif üyenin Adı ve Soyadı:	Gerekçesi;

KOMİSYON

Komisyon Başkanı
İbrahim BAYAR

13.04/2007

Zekiye RİLİÇ

Hakan GÜRBÜZ